

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKLÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Adriana Seifertová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vývoj kritické recepce próz Petra Stančíka

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adriana Seifertová**
Osobní číslo: **H19219**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Téma práce: **Vývoj kritické recepce próz Petra Stančíka**
Téma práce
anglicky: **Development of Critical Reception of Petr
Stančík's Books**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Zásady pro vypracování

Pisatel/ka se pokusí o zmapování a analýzu kritické rozpravy nad beletristickým dílem Petra Stančíka. Se zřetelem ke všem relevantním rovinám kritického vnímání a hodnocení uměleckého textu nastíní nejvýraznější tváře dosavadního vývoje tohoto diskurzu – v usazení do širšího kontextu celkového vývoje (resp. jeho kritické recepce) české prózy posledních zhruba dvou desetiletí.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Mlýn na mumie jako postmoderní utopie magické Prahy / Michaela Hráčková ; vedoucí práce Ina Píšová; oponent práce Josef Peterka. Univerzita Karlova Praha, autor: Michaela Hráčková, diplomová práce. Petr Stančík – Mlýn na mumie – komplexní narativní analýza / Iveta Kovářová; vedoucí práce Tomáš Kubíček; oponent práce Ina Píšová. Univerzita Karlova Praha, autor: Iveta Kovářová, bakalářská práce Komika v pohádkách Petra Stančíka. Autor: Lucie Kuderová, Masarykova univerzita v Brně, bakalářská práce

BARTHES, Roland. Kritika a pravda. Podlesí, 1997. ISBN 80-86019-53-5.

ČERNÝ, Václav. Co je kritika, co není a k čemu je na světě. Brno, 1968. ISBN není.

KAUTMAN, František. K typologii literární kritiky a literární vědy. Praha, 1996. ISBN 80-85625-35-0.

KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech. Obrazy autorů současné české literatury v perspektivě kulturního transferu.* Příbram, 2015. ISBN 978-80-8785.

PIORECKÝ, Karel. Nic než autor: Vnitřní a vnější principy anihilace literární kritiky. A2. 2014, 10(20), 6.

ISSN 1803-6635. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2014/20/nic-nez-autor>

MACHALA, Lubomír. Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy. Praha, 2001. ISBN 80-242-0735-

4. FIALOVÁ, Alena. V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Praha, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Ivo Říha, Ph.D.**
Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. března 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2022**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

V.r. děkan

V Pardubicích dne 30. listopadu 2021

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.

V.r. vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji: Práci s názvem Vývoj kritické recepce próz Petra Stančíka jsem vypracoval(a) samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil(a), jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 31. 3. 2022

Adriana Seifertová

Poděkování:

Velmi ráda bych poděkovala všem, kteří mi při psaní mé bakalářské práce byli oporou a měli se mnou trpělivost. Největší poděkování patří především vedoucímu mé bakalářské práce Ph.Dr Ivovi Říhovi, PhD., za cenné připomínky, trpělivost, ale také za čas, který mi věnoval. Velké díky bych také ráda věnovala své matce a příteli, kteří mi byli velkou oporou, ale také mým kolegyním z ročníku, především Kateřině a Zuzaně.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj kritické recepce próz současného českého spisovatele Petra Stančíka. První část se zaměřuje na podobu současné české literatury v souvislosti s autorem. Soustředí se také na generační vymezení autorů a představení směru okolo Petra Stančíka. Druhá část se věnuje vývoji české literární kritiky, kde je představeno několik základních myšlenek největších osobností tohoto oboru, následuje podoba současné literární kritiky. Nalezneme zde i současná česká periodika a jejich zaměření na kritické ohlasy Stančíkových próz. Třetí, nejpodstatnější část je rozdělena do několika podkapitol, kde sledujeme základní aspekty autorových děl. Zaměření je především na postavy, prostředí a čas, autorský styl, motivy a inspirační zdroje. V závěru práce, je na základě těchto kritických ohlasů přehledný souhrn vývoje kritické recepce próz Petra Stančíka.

KLÍČOVÁ SLOVA

Petr Stančík, kritická recepce, současná česká próza, český literární kritika

TITLE

Development of Critical Reception of Petr Stančák's Books

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the development of the critical reception of contemporary Czech writer Petr Stančák's prose. The first part focuses on the form of contemporary Czech literature in relation to the author. It also focuses on the generational definition of the authors and the introduction of the movement around Petr Stančák. The second part focuses on the development of Czech literary criticism, presenting some of the basic ideas of the major figures in the field, followed by the shape of contemporary literary criticism. We also find contemporary Czech periodicals and their focus on critical responses to Stančák's prose. The third and most substantial part is divided into several subchapters, where we follow the basic aspects of the author's works. The focus is mainly on characters, setting and time, authorial style, motifs and sources of inspiration. In the conclusion of the thesis, a summary of the development of the critical reception of Petr Stančák's prose is presented on the basis of these critical responses.

KEYWORDS

Petr Stančák, critical reception, contemporary Czech literature, Czech literary criticism

Obsah

Úvod	1
1. Podoba současné české literární kultury	3
1.1 Proměna české literatury po roce 1989	3
1.2 Generační vymezení	5
1.3 Osobnost Petra Stančíka	7
1.4 Tvorba Petra Stančíka	9
2. Česká literární kritika	12
2.1 Vymezení pojmu literární kritika	12
2.2 Literární kritika v novém miléniu	14
2.3 Česká literární periodika a internetové časopisy	15
3. Kritická recepce próz Petra Stančíka	18
3.1 Postavy	18
3.2 Prostředí a čas	24
3.3 Autorský styl	30
3.3.1 Vyprávěcí postup	30
3.3.2 Jazyk a stylistické prostředky	34
3.3.3 Volba žánru	38
3.3.4 Kompozice	43
3.4 Motivy	47
3.4.1 Historie a mystifikace	47
3.4.2 Gastronomické požitkářství	49
3.4.3 Sexualita	51
3.4.4 Nadpřirozeno a mystika	53
3.5. Inspirační zdroje	55
Závěr	60
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	65

Úvod

Současná česká literární kultura se ocitá v bohaté záplavě českých, ale i zahraničních textů a pro čtenáře je tak stále obtížnější mít přehled o nově vydávaných titulech. Pro lepší orientaci mezi tolika texty, nám mohou dopomoci literární kritici a jejich ohlasy, které můžeme nalézt v literárněkritických časopisech. Složitě to nemají pouze čtenáři, ale i autoři, pro spisovatele je velmi obtížné přicházet se stále novými a originálními nápady pro své knihy, které by mezi záplavou nových výtisků mohly vyniknout. Petr Stančík tak z tohoto důvodu využívá ve svých knihách neobvyklé a originální prvky a strhává na sebe tak nejen pozornost čtenářů, ale i kritiky.

V úvodní, teoretické části se zaměříme na vývoj české literární kultury a její proměny po roce 1989 a následný vstup do nového století. Nejprve si představíme významná česká nakladatelství a literární ceny, dále pak vliv internetu na podobu současné české literární kultury. Poté se přesunu ke generačnímu vymezení Petra Stančíka, kde se pokusím představit některé další osobnosti střední generace, ke které se Stančík řadí. V neposlední řadě si také představíme již zmiňovaného Petra Stančíka, především pak jeho tvorbu a základní motivy jeho tvorby. Ukážeme si také množství oborů, kterým se Stančík věnuje a zjistíme, že se nezaměřuje pouze na psaní próz.

Druhá část bude zaměřena na vývoj české literární kritiky. Nejprve si vymežíme samotný pojem kritiky, kde si také představíme několik základní tezí hlavních představitelů tohoto oboru a pokusíme se jejich názory přiblížit současnosti. Vycházet budeme například i ze studie zakladatele moderní české literární kritiky F. X. Šaldy a jeho nástupce Václava Černého. U historie se však nebudeme zdržovat příliš dlouho, naopak si ukážeme souvislosti se současnou literární kritikou a představíme si také aktuální české literární kritiky, kteří se věnují prózám Petra Stančíka.

Po seznámení s těmito základními informacemi, přistoupíme k třetí nejdůležitější části této bakalářské práce, která bude hlavním bodem našeho výzkumu. Pokusím se o nástin vývoje kritické recepce próz Petra Stančíka, na základě recenzí publikovaných v literárních časopisech, jako jsou například *Host*, *A2* či *Tvar*, v novinách *Lidové noviny*, *Literární noviny*, *Hospodářské noviny*, *Mladá fronta dnes* a další. Ohlasy na jeho tvorbu nalezneme také na internetových portálech *Portál české literatury* nebo v internetovém literárním časopise *iLiteratura.cz*.

Petr Stančík působí na literární scéně již téměř třicet let. Autor se dostal do podvědomí čtenářů především díky knize *Mlým na mumie*, za kterou obdržel Cenu Magnesia litera. V této práci se pokusím analyzovat ohlasy literárních kritiků na prózy Petra Stančíka *Pérák*, *Mlým na mumie*, *Andělí vejce*, *Nulorožec* a *Pravomil*. Také budu sledovat, jak jsou tyto knihy kritickou recepcí vnímány, kde jsou jejich klady a kde naopak nedostatky.

Třetí kapitola bude rozdělena do několika podkapitol zaměřených na základní aspekty Stančíkových děl, kterým byla věnována největší pozornost kritiky. Především to budou postavy, prostředí a čas, pak také autorský styl, který si pro lepší přehlednost rozdělíme na vyprávěcí postup, jazykové a stylistické prostředky, žánr a kompozici. Mimo jiné se kritika zaměřuje také na stále se opakující motivy autorových knih, jako je gastronomie, sexualita, historie a mystifikace a v neposlední řadě také nadpřirozeno a mystika. Pozornost budeme věnovat dílům publikovaných v rozmezí 2008–2021, tedy počínaje knihou *Pérák* a konče prózou *Pravomil*. Vybrané kritické ohlasy budu čerpat z článků, recenzí a statí publikovaných v odborných a literárněkritických periodikách, v denním tisku či na internetových portálech zaměřených na literaturu.

V závěru této práce se pokusím zvýraznit aspekty, kterým kritická recepce věnovala největší prostor a kterým naopak. Podstatné bude také celkové shrnutí kritických ohlasů a odpověď na to, jaký je vývoj kritické recepce v knihách Petra Stančíka.

1. Podoba současné české literární kultury

1.1 Proměna české literatury po roce 1989

V této kapitole se budu zabývat vývojem české literatury od konce devadesátých let 20. století, kdy se Petr Stančík začíná objevovat na literární scéně, po nastolení moderních technologií. Dále pak generačně vymezíme pozici spisovatele Petra Stančíka a uvedeme si základní mezníky jeho života a díla.

Není pochyb o tom, že důležitým zlomem nejen pro historii, ale i pro českou literární tvorbu byl rok 1989. Literatura se do té doby dělila pouze na oficiální, která mohla být vydávaná, exilovou, jež vycházela v zahraničí a samizdatovou, která vznikala tajně a neměla podporu nakladatelství, takže to bylo většinou na náklady autora. Toto rozdělení po roce 1989 mizí a spolu s ním také politické zásahy, zákazy, cenzurní dozor a ruší se politická státní kontrola. To vše vedlo k velkému přílivu dosud nevydaných a zakázaných titulů v nově zakládajících se nebo přetvořených nakladatelstvích.

Po vypořádání se se starým režimem, což pro některá nakladatelství znamenalo zbavení se několika posluhovačů minulého režimu z vedoucích pozic, začala své čtenáře zavalovat velkou spoustou dosud zakázaných knih. Velmi často se také zakládala soukromá nakladatelství (*Atlantis*) a již vzniklá či nová nakladatelství se přetvářela.¹ Více možností začínajícím spisovatelům poskytla nakladatelství *Host, Sursum a Petrov*.² V roce 2006 *Petrov* nahradilo nakladatelství *Druhé město*, které působí do dneška a můžeme ho považovat za dvorní nakladatelství Petra Stančíka.³

Mezi důležité aspekty literárního života patřily a patří literární ceny a soutěže. Mezi nejvýznamnější můžeme zařadit například Cenu Jaroslava Seiferta, která je udělována již od roku 1986. Dále má nemalý význam Cena Karla Čapka, Cena Toma Stopparda, Cena Egona Hostovského nebo Cena Jiřího Ortena a samozřejmě Státní cena za literaturu. V současné době má také velký význam cena Magnesia Litera, kterou získal i Petr Stančík v roce 2015 za svůj čtenářsky nejoblíbenější román *Mlýn na mumie*.⁴

¹ HRUŠKA, Petr (ed.). V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Praha: Academia, 2008. s.14.

² MACHALA, Lubomír. *Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995*. Olomouc: Rubico, 1996.

³ *Informace: Druhé město* [online]. Brno: Druhé město [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.druhemesto.cz/informace>

⁴ HRUŠKA, Petr, ed. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 34.

Další změny nastaly během prvních let nového tisíciletí. Během tohoto období se česká literární kultura opět proměnila a stále neexistoval žádný cenzurní dozor. Knihy, které byly dříve zakazovány, se již v takové míře, jako po roce 1989 nevydávaly a taky o ně nebyl už takový zájem jako dříve. Svě čtenáře také začala ztrácet autentická literatura a své místo jako provokativního a překvapivého žánru ztratila i postmoderní experimentální próza, které se již v devadesátých letech věnoval Petr Stančík. Pro čtenáře měly větší úspěch knihy, které se zaměřovaly na určité místo a čas nebo na současné společenské problémy, ale také sledování dějinných traumat a atmosféry života po skončení komunistického režimu. V novém tisíciletí se kniha stala komerčním produktem trhu a stoupla poptávka po populární literatuře, záměrem bylo prodat co nejvyšší množství knih. Umělecká próza se začala rozdělovat do dvou proudů, z čehož první z nich jsou díla elitní, čtenářsky náročná s experimentálními, reflexivními a esejistickými prvky, kam můžeme zařadit Stančíka. Na druhé straně pak populární a zábavná literatura, která vycházela ve velkých nákladech a prodej byl ovlivněn komercí trhu a reklamy.⁵

Společně s nástupem internetu se na knižní trh vmísily i e-knihy. Povedlo se to jenom kvůli poklesu cen čteček a technickému vylepšení. Velký podíl na úspěchu měly některé knihovny, které začaly svým čtenářům půjčovat čtečky i elektronické knihy, problém byl ale v tom, že na trhu nebylo příliš mnoho textů v českém jazyce, a tak nastaly technické problémy s českou diakritikou. Některá nakladatelství i přesto začala na svých webových stránkách prodávat e-knihy, mezi prvními například *Libri*, kde byl problém ve formátu PDF, který se čtečkou nebyl příliš uživatelsky pohodlný. Dále pak *Ereading.cz* nebo *Palmknihy.cz*, kde je v současné době možné zakoupit Stančíkovy knihy v elektronické podobě.⁶

V druhé polovině devadesátých let se při setkání básníku na hradě Bítov Odillo Stradický ze Strdic (Petr Stančík), v té době ještě působící pod svým pseudonymem vyjádřil k mediálnímu postavení soudobé poezie, vyjadřoval se, že poezie už nikoho nezajímá a že už vlastně neexistuje „Je třeba nalézt nové krajiny“, kdy tuto novou krajinu viděl právě v internetu. Internet v té době vnímal jako velkou změnu do budoucna a změnu pro každodenní život i jako něco úplně nového.⁷ „Pokud dosud toto poměrně panenské prostředí kyberprostoru neosídlíme my básníci, pak nepřestane být poetické, ale poetičtí přestaneme být my.“⁸ Podle něho měl

⁵ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 341. Literární řada.

⁶ Tamtéž. s. 15-16.

⁷ „Přednáška s mnoha názvy“; in Martin Pluháček (ed.): *Bítov '98: Poezie: Svět a domov. Kdo je autor poezie?* (Brno: Petrov), s. 62–69

⁸ Tamtéž.

pojmem osídlit znamenat, že básníci budou virtuální svět vytvářet a určovat jeho pravidla.⁹ V roce 2001 dokonce vydal esej „NETmrtelnost, NETonečnost“, kde upozorňoval na to, jak by se pomocí internetu měl autor sblížit se čtenářem.¹⁰

1.2 Generační vymezení

Počet publikujících autorů počátkem 21. století byl velmi různorodý, do české literatury přibyly nejenom nově vydávané prózy, ale také přicházeli zcela noví spisovatelé. V knize *V souřadnicích mnohosti* můžeme naleznout rozdělení spisovatelů do tří základních skupin – starší generaci, střední generaci a mladší/nejmladší generaci.

Starší generace autorů vstupovala do české literatury od šedesátých let a v současnosti pak vydávali spíše přepracovaná vydání svých starších prací. Ve svých knihách se zabývali především politickými zvraty dvacátého století, opakujícím se tématem byl pak život za protektorátu. Mezi tyto autory můžeme zařadit spisovatele jako byl Arnošt Lustig, Josef Škvorecký nebo Viktor Fischl.

Střední generaci autorů můžeme označit jako různorodější a rozmanitější. Do této skupiny řadíme spisovatele, kteří se narodili od čtyřicátých do šedesátých let. Autoři této generace navazovali na tvorbu z předchozích desetiletí, inspirovali se postmoderní hrou, ironií a experimentem, mystifikací a míšením žánrů (Jiří Kratochvíl, Petr Stančík, Michal Ajvaz, Daniela Hodrová ad.). K dalším spisovatelům, kteří se pokoušeli o vytvoření románu pohybujícího se v mantinelech tady a teď s pochmurnými prvky ladění světa, nebo ztracených životných jistot, nadějí a vlastního mládí byli například Jan Balabán nebo Jiří Hájíček a dále pak spisovatelé satiricky kritizující stav současné politické garnitury, mezi ně patřil Michal Viewegh nebo Miloš Urban, kterým se, jak můžeme vidět na konci třetí části této bakalářské práce Stančík výrazně inspiroval.

Mladší a nemladší generace autorů je obdobím, kde se ve větším počtu objevují ženy. Zaměřují se především na témata intimních mezilidských vztahů, citových problémů a hledání sama sebe v časově neukotveném světě, jde například o Petru Soukupovou, Natálii Kocábovou nebo Janu Šrámkovou. Velká skupina autorů mladší a střední generace se vydala směrem nových trendů. Těmito trendy se odlišovala literatura nového tisíciletí od předcházejícího období, novými trendy se stala próza, která se odehrává v exotickém prostředí například v Jižní

⁹ „Přednáška s mnoha názvy“; in Martin Pluháček (ed.): *Bítov '98: Poezie: Svět a domov. Kdo je autor poezie?* (Brno: Petrov), s. 62–69

¹⁰ „NETmrtelnost, NETonečnost“ [online <http://www.ardor.info/net.html>; přístup 12. 5. 2007]

Americe nebo na Sibíři. Těto próze se věnovali Petra Hůlová, Martin Ryšavý nebo Markéta Pilátová.¹¹

Pro nás bude stěžejní střední generace a postmoderna v české literatuře, jelikož k tomuto směru můžeme řadit Petra Stančíka. Postmoderní díla se začala v české literatuře objevovat na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Mezi nejúspěšnější české postmoderní spisovatele patří Milan Kundera, který ve svých knihách využívá specifické prvky.¹² Dalším velmi významným autorem tohoto směru je Jiří Kratochvíl (1940), který psal v duchu magického realismu, ve svých dílech propojuje prvky vznešeného jazyka s vulgarismy a brněnským hantecem, jeho příběhy jsou hravé a parodické.¹³ Postmodernismus se mimo jiné vyznačuje hrou s jazykem nebo různými experimenty, dalším autorem tohoto literárního žánru je Jan Křesadlo, jimž se Stančík nechal ve svých knihách inspirovat, který ve své tvorbě nezapře svou profesi psychologa a zájem o sexuální deviace. Do hravé postmoderny můžeme také zařadit i spisovatele Petra Stančíka, jelikož hra je v jeho dílech stěžejní. Podle několika kritiků není pro Stančíka důležité konečné vyznění knihy, ale právě již zmíněná hra, ať už s motivy, jazykem, postavami či prostředím.¹⁴ Mimo jiné má Stančík nejbližší k dekadenci, což potvrzuje i v rozhovoru pro Lidové noviny s Jiřím Peňásem, dekadentní motivy můžeme spatřovat například v popisech sexuálních scén.¹⁵

Stančík: „Spolu s Michalem Ajvazem, Jiřím Kratochvílem, Janem Křesadlem, Danielou Hodrovou nebo Jáchymem Topolem vyprošťovali v porevolučních letech českou literaturu ze „socialistického realismu“. V vlně hravosti a výpravách do jiných světů byla spatřována i záruka apolitičnosti, tedy luxusu, který si literatura mohla dovolit právě po listopadu. Jenže tato vize se dnes zdá být poněkud zbytnělá. A to až do podoby mentálního kýče...“¹⁶

Dalšími motivy užívanými postmoderními spisovateli jsou rituály, masky, labyrinty, muzea, knihovny, zrcadla, dvojnictví a mísení snu se skutečností (Hodrová). Autor tedy vytvořil hru, díky které se usnadnil kontakt mezi autorem a čtenářem, což můžeme spatřovat i prózách

¹¹ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 342. Literární řada.

¹² LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998. s. 891-892.

¹³ Tamtéž. 910.

¹⁴ HAMAN, Aleš. *Literatura v průsečíku pohledů: teorie, historie, kritika*. Praha: ARSCI, 2003. s. 149.

¹⁵ PEŇÁS, Jiří. Rozhovor s Petrem Stančíkem v Lidových novinách: Jde o přenesení koitu do úst. Druhé město [online]. Brno: Druhé město, 7.5.2015 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/recenze/mlyna-mumie-nove-vydani?id=555ca25430b010757977968&fbclid=IwAR0JDR7X_j_nRQgrRdnbpnCCX7JxS_ODV0lwW6ORGeNzpBK9mSjM-T8uel8

¹⁶ KLÍČOVÁ, Eva. Bondem proti genderu: novinka Petra Stančíka nese (ne)překvapivě konzervativní poselství. *Respekt*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 56.

Petra Stančíka. Autor postmoderní prózy předpokládá dvojí recepci, v první řadě uspokojení čtenáře, který sleduje příběhovou zápletku a za druhé čtenáře, který je vzdělaný a ocení parodické efekty a další prvky knihy.¹⁷ Vypravěč příliš často nepoužívá autobiografické prvky a sám sebe zpochybňuje. Často si pohrává s čtenářem, a to pomocí postav, jazyku nebo fabulací. Velká část těchto próz bývá spojována s prostorem města či velkoměsta, především Praha, a to díky jejím temným uličkám, tajemnám zákoutím, sklepením či chodbám, reálná místa, pak dávají dílu nový rozměr. Zde se mohou mísit moderní prostředky (počítačové hry, reklamy všeho druhu, masmediální prostředky) spolu s mystikou a spolu vytvářejí novodobou mytologii.¹⁸ Mezi představitele českého postmodernismu bychom mohli mimo Stančíka zařadit Jiřího Kratochvíla, Martina Komárka, Milana Kunderu nebo Michala Viewegha.¹⁹

Většina s výše zmíněných znaků se objevuje i v tvorbě Petra Stančíka, ať už jde o motiv sexuality, který se v jeho knihách nachází velmi hojně (*Mlýnu na mumie*), prvky ironie, černého humoru nebo motivy nadpřirozena a mystiky.

1.3 Osobnost Petra Stančíka

Petr Stančík, narozen 9. června 1968 v Rychnově nad Kněžnou, působil do roku 2006 pod pseudonymem Odillo Stradický ze Strdic, poté už jen pod svým rodným jménem. Stančík je spisovatel, básník, prozaik, esejista, dramatik a textař. Na české literární scéně začal působit již v devadesátých letech. Pochází z učitelské rodiny, jeho vztah k literatuře od dětství formovala maminka.²⁰ „Doma jsme měli vybavenou knihovnu rozhodně lépe než ledničku, takže jsme občas opékali tvrdý chleba na obráceném teplometu, zato Franze Kafku jsem četl už v jedenácti“²¹ vzpomíná.

Studoval gymnázium v Hradci Králové, kde však nastaly problémy a musel odejít, přesto v roce 1985 odmaturoval: „Když mě za komunistů vyhodili ze školy, z pedagogické fakulty v Hradci Králové, musel jsem jít pracovat do pivovaru právě v Hradci Králové. Do pivovaru tehdy brali každého, proto tam taky i když o kousek dál, pracoval třeba Václav

¹⁷ MACHALA, Lubomír. *Literární bludiště: bilance polistopadové prózy*. Praha: Brána, 2001. s. 49-52.

¹⁸ HRUŠKA, Petr, ed. *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008. s. 286.

¹⁹ MACHALA, Lubomír. *Literární bludiště: bilance polistopadové prózy*. Praha: Brána, 2001. s. 49-52.

²⁰ Petr Stančík. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. Wikimedia Foundation, 2001-, 3. 12. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr Stan%C4%8D%C3%ADk?fbclid=IwAR0uoPJXC6NmwtJmDLba2M8rlYEiW_V1W96Ec7DHLjWYagc5zhLk_6ZUtvI

²¹ HAJDÍKOVÁ, Karolína. Petr Stančík: "Doma jsme měli dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku..." Meander [online]. Praha, 29.3. 2019 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:

<https://www.meander.cz/rozhovory-s-autory/rozhovor-s-petrem-stancikem/?fbclid=IwAR0-5aZ2Jci6Z3o8UH8zxTezmgiaQbJQJaVSPIfy8C0t1LajC6uZW64BJo>

Havel. Semnou tam byl například i jeden vrah odsouzený za dvounásobnou vraždu, tedy již propuštěný z vězení, a také další podobně vybraná společnost. Byla to velká škola, ale musel jsem odejít, protože už tam toho na mě bylo moc, pracovali tam lidé, kteří kdyby si měli pivo kupovat, tak by utratili všechny peníze, které tam vydělali. Z tohoto důvodu toho na mě příliš, všichni tam pili jako o závod. V současnosti tento pivovar už bohužel neexistuje, takže škoda ho.“²² Později studoval na DAMU v Praze, školu však nedokončil.

V devadesátých letech začal pracovat jako televizní režisér, nyní se živí jako spisovatel na volné noze, i když si dlouhou dobu myslel, že se pouze psaním uživit nedá. „K rozhodnutí uživit se tím, což se mi zatím daří, přispělo to, že jsem trošku zmírnil své potřeby. Po padesátce už toho tolik nevypiju, nesním ani neprohýřím, tak jsem si řekl, že bych to snad mohl při tomto uskromnění vydržet a zatím to vypadá, že to funguje, rodina nehladoví a všichni máme co na sobě.“²³

Během rozhovoru s Vlastimilem Ježkem se vyjádřil k normalizaci, konkrétně k tomu, jak si až nyní zdálky uvědomuje a oceňuje, že tato doba mohla podněcovat k poznávání, „Už tehdy jsem se zabýval okultními vědami, magií a podobně, ovšem sehnat na toto téma nějaké knihy bylo v té době téměř nemožné po dlouhém pátrání jsem se doslechl, že v Národní knihovně v Klementinu je tajná nebo napůl tajná studovna, kde se tyto knihy dají studovat a opět po dlouhém vyptávání jsem našel cestu, která byla velmi složitá. Musel jsem vystoupit až téměř na půdu, projít podkrovními prostory, pak zase sestoupit, trošku to připomínalo výstup a sestup do podsvětí Orfeus a Eurydika a na konci byla taková malá studovna, kde byla všechna ta díla. Nacházelo se zde také několik obstarožních mágů, kteří zde studovali a dávali pozor, jestli někdo nedělá rukama posunky, které by mohly být interpretovány jako, čáry čili velmi obtížná věc. Dneska když přijdete a můžete si to koupit v každém knihkupectví, tak to není vlastně vůbec taková zábava.“²⁴

Na otázku, proč vlastně píše, odpovídá vždy podobně: „Hlavní důvod je ten, že už od dětství na sobě pozoruji něco, co se jeví jako lehká forma autismu nebo aspoň se tomu tak blíží. Dokážu vnímat velké množství podnětů. Pamatuji si, že jsem si toho všiml už na základní škole,

²² POLÁČEK, Tomáš. „Do slušné hospody turistická chamrad' nepatří,“ říká spisovatel Petr Stančík v (NE)BLÁŽNI [online]. In: 27.3.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=79i8WkE_THs

²³ Tamtéž.

²⁴ JEŽEK, Vlastimil. Zas mi to tady silně připomíná normalizaci. Jak je všechno profizlované, myslí si spisovatel Stančík [online]. 2. 7. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/zas-mi-tady-silne-pripomina-normalizaci-jak-je-vsechno-profizlovane-mysli-si-8526548?fbclid=IwAR0kDNSLkiVDMJw0M26idPZFc34xjTK0ysxPnHB0KV8HpScxmIw3HHKMyuY>

když jsme šli na výlet se spolužáky, já jsem měl tou cestou třeba 200 podnětů odhadem a oni třeba jenom tři. Člověk si všímá všeho ať je to cokoli, jako zvláštní let ptáků na obloze, tajemné runy vzniklé překřížením šišek, tvary mraků na obloze, cokoli může být podnětem. Když dokážete svět vnímat tímto způsobem, potřebujete to také nějakým způsobem ventilovat a možná že literatura je pro mě takový ventil, kterým upouštím přebytek podnětů a tím se jich zbavuju.“²⁵

1.4 Tvorba Petra Stančíka

Petr Stančík je velmi plodným autorem, jeho literární tvorba je opravdu různorodá, nevěnuje se však pouze próze, ale také poezii nebo pohádkám. Jako autor je proto těžko zařaditelný, nejčastěji ho však můžeme zařadit do postmoderního směru, o kterém se zmiňuji výše.²⁶

Ve Stančíkově tvorbě můžeme objevit bohatou slovní zásobu, kdy autor využívá spousty metafor, černý humor, personifikace, poetické prvky, jazykové hříčky a další. Dále jsou pak výraznou částí jeho knih stále se opakující motivy, bez kterých by jeho tvorba nebyla tím, čím je. Je to například jídlo a alkohol, avšak nejen obyčejné jídlo, jako je třeba řízek s bramborovým salátem, který známe každý. Stančík si velice rád vymýšlí své vlastní recepty nebo čerpá z různých historických pramenů, dokonce většinu svých receptů, až na pár výjimek, sám vyzkoušel: „Něco jsem našel v dobových pramenech, třeba uzený bůček na sladko zvaný Schlesisches Himmelreich. Něco mi utkvělo z dětství, například cikánský způsob pečení ježků, který je popsán v knize Mlýn na mumie. No a něco jsem si vymyslel, jako třeba hovězí hlavu pečenou zevnitř, kterou bych velmi rád ochutnal.“²⁷

Jedním z nejvýraznějších motivů jeho knih je sex. Autorovo vyprávění o sexu je velmi podobné popisování jídla a prožitku z něho.²⁸ „Musel jsem si zvyknout, že v některých kruzích jsem si získal pověst nenapravitelného chlípníka a prasečkáře. Ale já opravdu nemám ambice

²⁵ JEŽEK, Vlastimil. Zas mi to tady silně připomíná normalizaci. Jak je všechno profizlované, myslí si spisovatel Stančík [online]. 2. 7. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/zas-mi-tady-silne-pripomina-normalizaci-jak-je-vsechno-profizlovane-mysli-si-8526548?fbclid=IwAR0kDNSLkiVDMJw0M26idPZFc34xjTK0ysxPnHBoKV8HpScxmIw3HHKMyuY>

²⁶ NAGY, Petr. Stančík, Petr. ILiteratura.cz [online]. 8.3.2020 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/Clanek/42711/stancik-petr?fbclid=IwAR1oxRbX5ETfZBiROzWeKHYLFmXzcIFXSak8URHrkNPYQCLgOLbI3QwcRdg>

²⁷ SHÁNĚLOVÁ, Hanka. Petr Stančík: Těžko se dá vyjádřit procenty, kolik Stančíka je v mých knižních postavách. Radiožurnál [online]. 12.10. 2016 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://radiozurnal.rozhlas.cz/petr-stancik-tezko-se-da-vyjadrit-procenty-kolik-stancika-je-v-mych-kniznich-6202376?player=on&fbclid=IwAR2hnuULr5Wav814HphF-Dsq8g_fCsL22Ejd8WFnSk68SKR6LEzRCjf7Hwg#player

²⁸ Tamtéž.

stát se novým markýzom de Sade. Tento motiv je hodně výrazný v románu *Mlýn na mumie*, kde se mísí s požitkem během konzumace jídla.²⁹

Dalším neodmyslitelným motivem autorových knih je historie, a to velmi obsáhlá. Stančíka je, co se historie týče, velmi erudovaným člověkem, každou dobovou událost zná do detailů a z jeho knih je to znát. Mimo jiné je také velmi zdatným mystifikátorem, historické události si upravuje podle toho, jak se mu to právě hodí a stejně tak si přetváří i jména skutečných historických osobností, což můžeme vidět například v knize *Pravomil*.

V neposlední řadě se Stančík velmi často věnuje mystice, která je důležitou součástí jeho tvorby, opětovně se objevuje v již zmiňovaném románu *Mlýn na mumie*, kde se hlavní hrdina místy posouvá na jinou úroveň bytí a díky tomu získává čtenář úplně jiný pohled. Tento motiv je také velmi výrazný v *Andělím vejci*, kde se setkáváme s duchem či vynálezy, které dopomůžou hlavnímu hrdinovi na vyšší úroveň bytí. V autorových prózách můžeme mimo jiné vidět i motivy nadpřirozena, okultismu či nejrůznějších rituálů.

Jak už je zmíněno výše, Petr Stančík nejdříve působil pod svým pseudonymem Odillo Stradický ze Strdic a zemřel 26. prosince 2006 v Sezimově Ústí. Začal časopisecky, a to se svou esejí *Smrt živá*. Pod svým pseudonymem vydal v roce 1992 svou knižní prvotinu *Obojí pramen*, která je popisována jako barokní fantasy, kde si autor pohrává s duchovnem a mystikou. Díky své druhé knize *Admirál čaje* se jako Stradický zařadil do postmoderního proudu. V této knize se ukazují jeho základní motivy knih, jako je historie, alternativní světy a podobně. Dále následovala díla jako *Zlomená nadkova* (1999), *První kost božího těla* (1998) nebo básně *Zpěv motýlů* (1999), pod svým pseudonymem vydal ještě knihu *Fosfen*, soubor alegorických a fantaskních próz.³⁰ Jeho poslední knihou jako Odilla Stradického byla kniha básní *Virgonaut*.

Již jako Petr Stančík napsal svou první prózu s názvem *Pérák*, kde se ujal vyobrazení fiktivního českého válečného hrdiny z druhé světové války. Stančík však není prvním spisovatelem, který se pokusil Péráka ztvárnit, v roce 1946 byl dokonce natočen i animovaný film Jiřího Trnky, podle scénáře Jiřího Brdečky.³¹ V roce 2014 se Stančík představil s úplně

²⁹ JEŽEK, Vlastimil. Zas mi to tady silně připomíná normalizaci. Jak je všechno profizlované, myslí si spisovatel Stančík [online]. 2. 7. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/zas-mi-tady-silne-pripomina-normalizaci-jak-je-vsechno-profizlovane-mysli-si-8526548?fbclid=IwAR0kDNSLkiVDMJw0M26idPZFc34xjTK0ysxPnHBoKV8HpScxmIw3HHKMyuY>

³⁰ Petr Stančík: autor [online]. CzechLit [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-stancik-cz/>

³¹ ŠANDA, Michal. Petr Stančík: Pérák. In: *Portál české literatury* [online]. 26. 6. 2008 [cit. 2021-12-03]. Dostupné (přes Webarchiv) z: https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20080628140329/http://www.czlit.cz/main.php?pageid=65&position=15&production_id=795/

nový žánrem, a to s detektivkou *Mlým na mumie*, je to mysticko-fantaskní a kriminální román s příměsí „gastronomického porna“, který se odehrává v roce 1866, kde se hlavní hrdina setkává s prvním sériovým vrahem zemí Koruny české. Za tuto knihu obdržel Stančík v roce 2015 cenu Magnesia Litera.³² *Mlým na mumie* je považován za vrchol Stančíkovy literární tvorby. Je velice zajímavé, jak v této knize dokázal spojit všechny své motivy a také, jak zapůsobil na čtenáře, Stančík dokáže zvláštním způsobem zaujmout všechny lidské smysly, ať už jde o chuť nebo vůni při barvitém popisu pokrmů nebo jak si čtenář dokáže živě představit erotické nebo sadistické scény při čtení jeho příběhu. Většina jeho knih je eroticky laděná, avšak *Mlým na mumie* nad všemi převažuje, autor zde sexualitu mísí s morbidností, což dodává příběhu zcela jiný rozměr. Také zde nalezneme detailní popisy o konzumaci a přípravě jídla. Celá tato vyváženost motivů působí v knize velmi harmonicky. Je zajímavé, že i když jde o detektivní příběh, není vůbec podstatné, kdo je vlastně vrahem, autor tak dokázal žánr detektivky posunout jiným zcela jiným směrem než doposud jiní spisovatelé, věnující se tomuto žánru.³³

O dva roky později vydal knihu s názvem *Andělí vejce* (2016), za kterou získal opět ocenění, tentokrát v kategorii Kniha roku 2016 v anketě Lidových novin, 4.-6. místo. Román se odehrává v první polovině 20. století. Hlavním hrdinou je neobyčejný chlapec, který má místo hlavy vejce a díky tomu má také zcela neobvyklé nápady.³⁴ Podle recenze Ivana Hartmana: „Přes veškerý humor, nadsázku, literární obžerství a praštěné situace však *Andělí vejce* ústí do tak silného tragického finále ve válečném zázemí, že při něm ztuhne krev.“³⁵ O rok později se Stančík pustil do zcela nového žánru, tentokrát do sci-fi příběhu pod názvem *100 miliard neuronů* (2017). V knize se tentokrát přesouváme do budoucnosti, a to konkrétně do roku 2056. Tématem je příběh hlavního hrdiny, na kterém stojí záchrana celého světa. Zadavatelem byla firma Škoda auto a v knize je to bohužel velice znatelné.³⁶

V roce 2018 vyšla kniha *Nulorožec*, opět se zde objevuje postava policejního vyšetřovatele, avšak s odlišným příběhem a v jiné formě. Tentokrát se hlavní hrdina pokouší

³² Patnact-let-magnesie-litera. *CzechLit* [online]. CzechLit, 2016, 8.6.2016 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/patnact-let-magnesie-litera/>

³³ KLÍČOVÁ, Eva. Historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000. *CzechLit* [online]. 2019, 11.1.2019 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000/>

³⁴ Andělí vejce: Petr Stančík. *CzechLit* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/andeli-vejce-cz/>

³⁵ HARTMAN, Ivan. Aristokracie české prózy snesla vejce. *Hospodářské noviny*. 2016, roč. 60, č. 199 (13. 10.), s. 12-13.

³⁶ KUTASEWICZ, Lech. 100 miliard neuronů: Petr Stančík. *Kurwa czytaj* [online]. 2018, 2.1.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://kurwaczytaj.wordpress.com/2018/01/02/100-miliard-neuronu-petr-stancik-skoda-auto/>

vyřešit záhadnou smrt dvanácti nosorožic. Celým příběhem bezpochyby opět prostupuje Stančíkovo požitkářství a způsob života na úplně jiné úrovni bytí. On sám se o knize vyjádřil takto: „Žánr detektivky má rád, i když ho používám jako krycí, abych vyjádřil své názory. *Nulorožec* není klasická detektivka, jsem krutý ke svým postavám, rád je mučím, vraždím, stavím je do zvláštních situací, tohle je současnost, i když to není specifikováno, je to vlastně paralelní vesmír, kde se nenachází telefon ani internet, vlastně si ani neumím představit, že to v mé knize bylo, ale věřím, že to může být v knize někdy matoucí.“³⁷ Nejnovější Stančíkovou knihou je román *Pravomil aneb Ohlušující promlčení* (2021). Příběh je tentokrát inspirován reálným životním příběhem válečného hrdiny, který se na konci svého života vrací do své rodné vlasti za pomstou.³⁸

Zajímavou částí autorovy tvorby jsou pohádky. Od někoho, kdo píše takovým způsobem jako Stančík by člověk nečekal, že by byl schopen psát příběhy pro děti. Mezi čtenářsky nejoblíbenější pohádkové postavy patří jezevec Chrujda z lesa Habřince z jeho pohádkové série knížek *Jezevec Chrujda našel velkou lásečku* (2016), *Jezevec Chrujda točí film* (2014) nebo *Jezevec Chrujda vyháni koronaviru* (2020) a další. Nejenom knihy o jezevci Chrujdovi se těší velké oblibě, také pohádkové příběhy jako je například *H2O tajná vodní mise* (2017), *O díře z trychtýře* (2017) a mnoho dalších jsou čtenáři velmi oblíbené.³⁹

2. Česká literární kritika

2.1 Vymezení pojmu literární kritika

V této kapitole se budeme zabývat vymezením pojmu kritika, ať už teoreticky tak i historicky. Mým cílem však není do hloubky prozkoumat historii literární kritiky, avšak zdůraznit její základní myšlenky. Ukážeme si několik nejvýznamnějších osobností literární kritiky a jejich názory. Především si, ale představíme literární kritiku ve světle současnosti. Mimo jiné také proměnu literárně-kritických periodik a důsledky vzniku internetu.

Samotný pojem kritika, pochází z řeckého slova *krinein*, což by se dalo přeložit jako soudit, obecně by se dalo říct, že je to projev nějakého úsudku. Můžeme si tedy odvodit, že už

³⁷ DEMELOVÁ, Karolína. *Literární orgie jsou zpět. Petr Stančík se v Nulorožci vrací k jídlu, erotice a mysterióznímu* [online]. 28.11.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/literarni-orgie-jsou-zpet-petr-stancik-se-v-nulorozci-vraci-k-jidlu-erotice-a-7692667>

³⁸ BÍLEK, Petr A. Utekł z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>

³⁹ *Petr Stančík: autor* [online]. CzechLit [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-stancik-cz/>

od pradávna bylo smyslem kritiky něco nebo někoho soudit. V průběhu let však vzniklo několik definic, jak bychom si tento pojem mohli vysvětlit a je těžké určit tu správnou.⁴⁰

Mezi nejvýznamnější české literární kritiky bezpochyby patří F. X. Šalda, ten v *Ottově slovníku naučném* charakterizoval kritiku jako nauku, jak soudit literární dílo. Podle jeho definice, rozhodování závisí na uvědomění si a argumenty podložit prvotní dojem záliby či nelibosti, který zůstává v každém z nás (posluchači, čtenáři, divákovi), tento dojem je důležité si uvědomit a proměnit ho v konečný soud.⁴¹

Dalším velmi významným českým literárním kritikem a nástupcem Šaldy je Václav Černý, který se ve své studii, *Co je kritika, co není a k čemu je na světě* snaží nejprve vysvětlovat, co kritika není. Kritika není pedagogika, takže nemá vzdělávat čtenáře ani autora a ani nemá autorovi radit, jak psát. Kritika tedy podle jeho slov neutváří autora ani nemá vychovávat čtenáře, avšak dobrá kritika může ovlivňovat čtenářův vkus a také ho formovat, aby dokázal přemýšlet o díle i o umění. Podle Černého není kritika pedagogikou ani uměním, nýbrž vědou.⁴²

František Xaver Šalda i Václav Černý zpřístupnili možnosti vnímání kritiky i to, jak by k ní měl samotný kritik přistupovat. Předtím než se zaměřím na vývoj literární kritiky, představíme si její typy, dle kterých lze k uměleckému dílu přistupovat. V knize *Nástin dějin české literární kritiky*, Aleš Haman popisuje právě zmíněné typy literární kritiky, kterým se věnoval i Václav Černý. Prvním je **kritika filologická**, kterou můžeme znát jako kritiku textovou, zkoumá pravost písemných literárních památek a zkoumá pravé či nepravé části textu. Dalším typem je **kritika dogmatická**, která má předem daná kritéria neboli vzory krásy. Naproti dogmatické kritice se staví **empirická kritika**, která chápe změny jako historicky relativní a proměnlivé. Mezi další patří i **kritika životopisná**, kde se kritik snaží soustředit především na osobnost umělce, autora apod. Václav Černý se zmiňuje o dalším typu a tím je **kritika biograficko-psychologická**, která se soustředí na autorovu osobnost, život apod. a snaží se zachytit jeho odraz v díle. Dalším typem je **kritika sociologická**, Černý ji definuje jako kritiku, jež se soustředí na společenské prostředí, ve kterém dané dílo vzniklo. Mezi poslední patří **kritika formalistická**, o které se opět zmiňuje Černý a vysvětluje ji jako kritiku, jež hledí

⁴⁰ HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. Jinočany: H & H, 2000, s. 7.

⁴¹ ŠALDA, František Xaver. Kritika literární. In *Ottův slovník naučný: Patnáctý díl Krajčij – Ligustrum*. Praha, 1900. s. 191-194. 33 KAUTMAN, F

⁴² ČERNÝ, Václav. *Co je kritika, co není a k čemu je na světě*. Brno, 1968. s.55-60

na určité dílo jako na proces autonomní a imanentní, který vzniká podle osobitých a estetických zákonitostí.⁴³

Kromě těchto dvou velmi významných kritiků, máme v historii i další osobnosti. Při vývoji kritického myšlení odstartoval novou etapu Karel Havlíček Borovský, který důkladně rozmýšlel nad stavbou celého díla se zřetelem na jeho funkci. Později také Havlíček určil čtyři pravidla, podle nichž by se měla řídit každá seriózní kritika: 1) každá kritika musí mít odůvodnění 2) kritika může být kladná i záporná 3) kritik nemusí být spisovatelem, aby mohl psát o literatuře 4) práce kritika je těžší než publicistika.⁴⁴ Dále pak Jan Grossman, podle kterého: „Kritický akt, který je nakonec soudem, je vždycky jednostranný a jednostrannost silného soudu je jednostranností tvůrčí: straní tam, kde je více života a více pravdy, kde je více vědomí a tvůrčího elánu. [...] Toto je vlastní smysl každé kritiky. [...] Kritika musí jít v každém okamžiku proti konvenci, proti ustrnutí myšlenky v heslo, [...] musí provokovat tam, kde se zpohodlňuje, neboť jen tudy vede cesta k silnějšímu a spravedlivějšímu zítřku.“⁴⁵ Grossman tak svým novátorským názorem změnil pohled na proměnu funkce literární kritiky.⁴⁶

V současné literární kritice, kterou představuji ve třetí části této bakalářské práce můžeme vidět, že kritici postupují podobně, tak, jak to dělali jejich kolegové v minulosti. Nejprve analyzují text, kde se pokouší hledat i nejmenší detaily. Na základě toho čtenářům předkládají své vyzkoumané klady a zápory daného díla a zároveň se snaží svůj názor odůvodnit.

2.2 Literární kritika v novém miléniu

Na začátku nového tisíciletí nebyla česká literární kritika na příliš vysoké úrovni, což bylo velmi často kritizováno, v první řadě byla problémem její osobní krize. Velmi málo uznávaných literárních kritiků minulé doby dostalo prostor v recenzních rubrikách, a to z důvodu malého honoráře a ekonomických problémů literárních časopisů. Svou činnost výrazně omezil například Petr A. Bílek.

Z nejstarší generace kritiků zůstali Milan Jungmann (1922–2012), který se věnoval současné české próze v *Literárních novinách*, *Mostu* či *Tvaru*. Dále setrval a velmi hojně přispíval Aleš Haman, který se rovněž věnoval české próze, pak i Vladimír Karfík (*1931) v *Respektu* a v *Týdeníku rozhlas*. Na spirituálně zaměřenou beletristickou tvorbu se zaměřil Jaroslav Med

⁴³ HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*, s. 11-13.

⁴⁴ Tamtéž, s. 33-34.

⁴⁵ Z referátu na konferenci spisovatelů, 1948; knižně *Analýzy* 1991, s. 43

⁴⁶ HAMAN, Aleš. *Nástin dějin české literární kritiky*. Jinočany: H & H, 2000, s. 114.

(*1932) v rubrice *Katolického týdeníku* Kniha. Na literární kritiku v denících a týdenících se soustředil Jiří Peňás (*1966), který se později hojně věnuje knihám Petra Stančíka, a to například v *Lidových novinách*, kde se ve své kritice *Maso z dobře naklepané mumie* zaměřil na prózu *Mlýn na mumie*.

Do střední generace kritiků, kteří obnovili svou činnost patří Pavel Janoušek (*1956), který se věnuje současné české próze a působí v časopise *Tvar* nebo *Host*, kde sleduje knihy Petra Stančíka, jako je *Mlýn na mumie* či *Andělí vejce*. Mezi další hojně publikující kritiky patří Vladimír Novotný (*1949), Jiří Zizler (*1963), který publikuje v mnoha časopisech, jako jsou *Literární noviny*, *A2* nebo *Souvislosti*, také on sleduje ve svém textu *Odstředivka fantazie* Stančíkův *Mlýn na mumie*.

K nejmladší generaci literárních kritiků můžeme řadit Radima Kopáče (*1976), který publikoval v denním tisku i v literárních časopisech a našli bychom od něho hned několik recenzí na knihy Petra Stančíka. Stančík dokonce společně Radimem Kopáčem vydal průvodce po hospodách nazvaný *Praha ožralá*. Stančíkovým knihám se mimo jiné věnuje i Jakub Grombíř (*1974), který svým textem *Román jako odpružený* přispěl do časopisu *Host*. Někteří z mladší generace literárních kritiků začali zvýrazňovat společenskou roli literatury (Jakub Vaníček, Karel Piorecký).

2.3 Česká literární periodika a internetové časopisy

Jak už bylo zmíněno v první kapitole, po roce 1989 zanikl cenzurní dozor a politická státní kontrola. Vznikají nová nakladatelství, organizace a až příliš časopisů, literárních příloh a deníků, na které český trh nebyl připraven. V první řadě to byla periodika, jež vzešla ze samizdatu (*Akord*, *Host*, *Kritický sborník*, *Revolver Revue* *Vokno* ad.). Dále pak tvorba ze zahraničí (*Listy*, *Paternoster*, *Svědectví*), objevují se i úplně nově vzniklé, jako *List pro literaturu*, *Iniciály*, *Kritická příloha Revolver Revue*, *Neon*, *Obratník* ad. Také se vyskytlo několik regionálních periodik, jako například *Pandora* z Ústí nad Labem, *Aluze* z Olomouce nebo zlínské *Psí víno*, redakce se později přesunula do Prahy.⁴⁷ Na postupné omezování počtu periodik měla vliv ekonomická situace, ale především malý zájem čtenářů. Mezi časopisy, které postupem času zanikají jsou například *List*, *Iniciály*, *Kritická příloha RR*, *Neon*, *Obratník*, *Paternoster*, *Svědectví*, *Vokno* ad. Následně si představíme několik literárních periodik a internetových časopisů, která se značně věnují tvorbě Petra Stančíka.

⁴⁷ MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. *Panorama české literatury*. Praha: Knižní klub, 2015. s. 27. Universum (Knižní klub).

Roku 1990 začínají vycházet *Literární noviny*, jako týdenní příloha Lidových novin a později se stávají samostatným týdeníkem. Noviny se nejprve snažily svým čtenářům poskytovat kvalitní texty českých spisovatelů, později začaly informovat veřejnost o problémech politických, občanských i ekologických. S Petrem Bílkem ve vedení v novinách opět dostala prostor literatura, i když v „Literárnkách“ dosud dominují společenskokritické články. V průběhu devadesátých let v *Lidových novinách* vycházely kulturní přílohy, byla to například příloha *Národní 9* nebo *Umění a kritika*. Konkrétně v *Lidových novinách* recenzuje Stančíkovu knihu *Andělí vejce* Petr Bílek a prózu *Pravomil aneb ohlušující promlčení* Radim Kopáč.

Mezi další velmi významné periodikum se bezesporu řadí časopis *Tvar*, který se přetvořil z bývalého časopisu *Kmen*. *Tvar* začal vycházet od roku 1990, nejprve jako týdeník později jako obtýdeník. Ze začátku odkazoval na meziválečnou katolickou tradici, později se stal časopisem s velkou názorovou škálou a mezi přispěvatele patřili zástupci tehdejší „šedé zóny“. Pro *Tvar* byla charakteristická postmoderní hravost a jistý odstup od pevně stanovených přístupů k umění i společnosti, k předním přispěvatelům patřili Vladimír Macura a Pavel Janoušek. Od roku 2007 má tvar i svoje internetové stránky. Konkrétně tento literární časopis je vhodné zmínit, protože se soustavně věnuje knihám Petra Stančíka, například *Mlýnu na mumie*, kterou recenzoval již zmíněný Pavel Janoušek.⁴⁸

Nejenom tyto dva literární časopisy se věnují tvorbě Petra Stančíka. Pokusím se tedy stručně představit i další literární periodika, která se jeho tvorbě opět soustavně věnují nebo se ji alespoň okrajově dotkla. Mezi ně patří například *Host*, který se nejprve věnoval poezii, zahraniční teorii a esejistice. Později se však přeměnil na modernější a pestřejší periodikum, zaměřené na domácí literární dění.⁴⁹ Petru Stančíkovi se věnuje například Jakub Grombíř, a to knize *Pérák* nebo Jiří Zizler *Mlýnu na mumie*.⁵⁰ Dále pak časopis *A2*, který vznikl v roce 2005, věnoval se kulturním, společenským a politickým problémům skrze literární a uměleckou optiku, zde na Stančíkovu knihu *Andělí vejce* reagoval Karel Kouba.⁵¹ Mimo jiné to byl i časopis *Weles*, který byl nejprve vyznačován svou amatérskou stylizací, avšak v roce 2004 pod

⁴⁸ MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. *Panorama české literatury*. Praha: Knižní klub, 2015. s. 28-29 Universum (Knižní klub).

⁴⁹ Tamtéž, s. 29.

⁵⁰ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 22. Literární řada.

⁵¹ Tamtéž, s. 26.

vedením Miroslava Chocholatého se časopis stal ambiciózním literárním revue, jenž se zaměřuje spíše na autory moravské než české, ale především se snaží o nadregionální dosah.⁵²

Různé literární a kulturní přílohy deníků se začaly objevovat během devadesátých let 20. století, jako například *Lidové noviny* se jejich přílohou *Národní, Mladá Fronta Dnes* s přílohou *Kavárna* nebo časopis *Právo* a příloha *Salon* i v těchto můžeme najít kritiky na Stančíkovu tvorbu, kde se jimi zabývá například Michal Šanda, který se věnuje *Mlýnu na mumie*.⁵³

Jak už bylo několikrát zmíněno s nástupem internetu (1992) se změnilo mnohé. Během roku 2001 probíhalo několik anket na stránkách literárních časopisů, spisovatelé vyjadřovali svůj vztah k internetu. Pro mnoho autorů byl internet velkou neznámou, avšak našli se i současní spisovatelé, kteří o internet projevovali velký zájem (Stradický, Šanda, Trojak, Zapletal ad.). V novém miléniu se objevují také internetové časopisy, které už nechtějí mít tištěnou podobu, ale chtějí fungovat jako digitální médium i tyto internetové časopisy bohatě recenzují tvorbu Petra Stančíka. Od roku 2000 začal fungovat digitálně časopis *ILiteratura.cz*, který nefunguje periodicky, ale je průběžně aktualizován. *ILiteratura.cz* se věnuje literatuře velmi obsáhle, sleduje současnou literaturu, ale zaměřuje se i na jiné oblasti (např. bosenská, perská či islandská literatura) a recenzuje knihy v česku dosud nepřekládané. Zde se Stančíkově tvorbě věnuje například Petr Nagy nebo Marek Lollok. V roce 2004 ztratil svou podobu literárního časopisu *Portál české literatury*, v témže roce začalo tento portál spravovat Ministerstvo kultury ČR. Portál byl využíván k informování o literárním dění v České republice především s důrazem na propagaci české literatury v zahraničí. Také zde můžeme najít několik kritiků, které se zaměřují na Stančíkovo dílo, mezi nimiž je například Michal Šanda.⁵⁴ Mezi další patří internetový magazín *OKO kosmasu.cz*, které spadá pod nakladatelství *Kosmas* a věnují se článkům s recenzemi na literární díla, rozhovory s autory a sdílení ukázek z knih.⁵⁵ Dále sem můžeme zařadit i internetový portál *Vašeliteratura.cz*, *Aktuálně.cz* nebo *Nekultura.cz* i zde bychom našli kritické ohlasy na Stančíkovu tvorbu.

Jak už víme, tištěná periodika se proměnila v periodika internetová, tedy v online podobě a čtenáři tak dostali novou možnost, jak se dozvědět nové informace o jejich oblíbených

⁵² ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 24. Literární řada.

⁵³ MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. *Panorama české literatury*. Praha: Knižní klub, 2015. s. 29. Universum (Knižní klub).

⁵⁴ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 28-30. Literární řada.

⁵⁵ *Kosmas: webová stránka* [online]. Oko Kosmasu [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko>

knižních titulech, dokonce mohli tyto knihy začít sami hodnotit, to vedlo k tomu, že kritikem nyní mohl být i laik. Mezi stránky, které umožňovaly čtenářům vyjadřovat se k čemukoliv byla například BookFan.eu, dále pak tuto možnost nabízela i některá knihkupectví jako byl bux.cz, knihy.vlata.cz nebo knihy.abz.cz. Na popularitě nabývaly i sociální sítě, na kterých je možno vyjadřovat se k čemukoliv, netrvalo tedy dlouho a na sociální platformě Facebook začali vznikat nejrůznější skupiny, které se věnovali ať už recenzím na knihy, jejich následnému doporučení nebo zkrátka pouze informování o tom, co kdo čte, mezi takovéto skupiny patří například *Co čteme*.⁵⁶ Podobné skupiny si v současné době zakládají i různá knihkupectví, jako například Knihy Dobrovský, kteří mají na Facebooku skupinu *Knížní závisláci*, kde si lidé navzájem poskytují rady, recenze a doporučení. V této oblasti shledávám zásadní rozdíl, ať už ve formě psaní kritiky přímo čtenáři či přístupu ke kritice jako takové.

3. Kritická recepce próz Petra Stančíka

V této kapitole si rozdělíme jednotlivé aspekty, podle toho, jak je sleduje kritická recepce. Vycházet budu především z článků, recenzí a statí publikovaných v literárních periodikách, v denním tisku či na internetových portálech zaměřených na literaturu.

3.1 Postavy

Hlavní dějová linka je po většinu času zaměřena především na mužské postavy, avšak v autorově tvorbě se objevují i významné a silné ženské postavy. Hlavními hrdiny jsou vždy muži ve středních letech, kteří řeší nějaké zásadní, ač na první pohled banální problémy. Hlavní postavy Stančíkových knih jsou vždy něčím výjimečné, buď mají nadpřirozené schopnosti, nezvyklé choutky nebo jsou jiné vzhledově. Z každého svého hrdiny Stančík vytvoří téměř superhrdinu s neobvyklými vlastnostmi a neřestmi. Jak se na ztvárnění Stančíkových postav zaměřila kritika se pokusím nastínit v následující kapitole.

Jako první nás bude zajímat autorova prvotina, vydaná již pod jeho občanským jménem, *Pérák*, ve kterém je ústřední postavou nadpřirozený hrdina Pérák, což je fiktivní český válečný hrdina z období druhé světové války. Není to klasický superhrdina, jakého známe z dnešních amerických filmů, jako je například superman, avšak právě to může knize uškodit, protože publikum je již zvyklé na filmové superhrdiny a přijetí Péráka by tak jako „obyčejného“ hrdiny mohl být problém. V celkovém souhrnu byla však tato postava kritikou vcelku dobře přijata, což potvrzuje Jiří G. Růžička: „Na komiksové zpracování Pérákových dobrodružství

⁵⁶ ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. s. 35. Literární řada.

čeká naše komiksová scéna jako na smilování. Vždyť jakého jiného superhrdinu český národ kdy měl?!"⁵⁷ Zajímavý pohled na ztvárnění postavy přináší Stefan Segi, podle kterého je postava vypodobena Stančíkem jeden z kladů této knihy „...Stančík se zevrubně poučil o pravidlech žánru a Pérák je superhrdinou, jak se patří. [...] Pérák je drsný bijec, šarmantní svůdce a hrdina bez paměti hledající svoji minulost splňuje ty nejpřísnější požadavky na kvalitního superhrdinu.“⁵⁸

Avšak v některých kritikách se můžeme setkat s méně kladným přijetím této postavy, což dokládá ohlas Jakuba Grombíře *Román jako odpružený*, jenž tvrdí, že: „Mytická postava má naráz svoji tvář, svoje nacionále, trvalé bydliště (ovšem hodně bizarní), svůj soukromí život i ryze lidské bytosti. [...] Tajemný anonymní mstitel sluší magické Praze mnohem lépe než z Ameriky importovaný nekňuba měnící se díky vědeckému pokroku v supermana.“⁵⁹

Petr Hrtánek si v recenzi na Stančíkovu knihu pohrává se známým českým pokřikem „*Kdo neskáče, není Čech*“, podle něho: „Hlasový a gymnastický projev stádně sportovního nadšení je totiž zcela určitě podprahovou upomínkou na tajemného Péráka...“⁶⁰ Není pochyb o tom, že postava Péráka ať už v naší historii nebo ve Stančíkově knize má nějaký symbol: „Postava Péráka – ač ve folkloru velmi variabilní – je zde symbolem hrdinství na pozadí českého neválčení, ba kolaborantství.“⁶¹

Již v této knize, jakožto autorově prvotině, si můžeme povšimnout typického pojetí postav, kdy se setkáváme s mužem, který svými schopnostmi a vlastnostmi působí až hrdinsky, můžeme si klást otázku, zda se autor ztotožňuje se svými hrdiny a dává do nich něco ze sebe, což konkrétně u Stančíka je podle mého názoru velmi pravděpodobné.

I další postavy se dostaly do hledáčku několika kritiků, podle Josefa Miliona: „Ostatní postavy jsou spíše epizodními figurkami, které buď stojí na Pérákově straně a díky tomuto spojení umírají, nebo jsou proti němu a umírají také, ovšem jeho rukou. Asi nejzajímavější z Pérákových spolupracovníků je, kromě jeho přítelkyně Jitky, profesor Kadlub, hlava českého odboje...“⁶²

⁵⁷ RŮŽIČKA, Jiří G. Petr Stančík, Pérák. *A2*. 2008, roč. 4, č. 24, s. 29.

⁵⁸ SEGI, Stefan. Je to pták! Je to letadlo! Je to pérák! S pružinami proti Hitlerovi. *LitENky*. 2008, roč. 5, č. 24, s. 6.

⁵⁹ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpružený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

⁶⁰ HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22.

⁶¹ NEJEDLÝ, Jan. Smějící se bestie v povětrí. *Lidové noviny*. 2008, roč. 21, č. 107 (7. 5.), s. 19.

⁶² MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

Další knihou, kterou se budeme zabývat, je próza *Mlín na mumie*. Hlavním hrdinou je zde komisař Leopold Durman, jehož postava má na konci velmi zvláštní a překvapivé rozuzlení. Tato kniha, ač se to na první pohled nemusí zdát, má dvě stěžejní postavy, první je právě komisař Durman a druhou jeho přítel Egon Alter, který se později vyjeví, jako jeho alter ego.

U kritiků vzbudila postava komisaře Durmana velkou pozornost, především se soustředí na jeho výrazné osobní vlastnosti, které jsou typicky stančíkovské. Propracovanost postavy dokládá i jeho jméno, jako již klasicky u Stančíkových postav, tak i zde se setkáváme s netradičním jménem hlavního hrdiny, durman je rostlina, která vyvolává halucinace a iluze, kterými hlavní postava v knize velmi často prochází. Tohoto faktu si všiml i Pavel Janoušek, jenž mimo jiné popisuje i Durmanovo požitkářství „...Durman, jehož příjmení naznačuje, že realita se bude ve vyprávění nenápadně proplétat se snovými halucinačními vizemi...“⁶³ Ze všech Stančíkem ztvárněných postav, je tato nejvýraznější. Kateřina Piorecká, se mimo jiné zmiňuje i o postavách, které Durman ve svém příběhu potkává a hodnotí kladně jejich historicky věrný popis.⁶⁴

Propracovanost je také velice výrazná v motivech, které Stančík využívá, ať už jde o požitkářství, co se týče jídla či sexu nebo jakýchkoliv jiných neřestí, což potvrzuje i Ivan Adamovič, který je postavou Durmana nadšen: „Komisař je sám o sobě šťavnatou postavou. Je inteligentní i neohrožený, navíc mu žádná neřest není cizí, což je mezi všemi ušlechtilými románovými reky příjemná vlastnost.“⁶⁵ Boris Hokr pak vidí v knize a především v postavě komisaře Durmana samotného Stančíka, který si pomocí své postavy plní některé své fantazie: „Především ale seznáme, že komisař Durman je slovy anotace skutečně sympatický prasák, kteréhož hroužení se do rozšpuleného lůna staropražské kuchyně, požitkářství a běsnícího obrozenectví si jeho autor vychutnává plnými doušky.“⁶⁶ Na postavě detektiva Durmana je vidět klasický Stančíkův motiv obžerství a smilství.

Nejen kritiku, ale zajisté i čtenáře překvapilo po vylíčení Durmanových vlastností, motiv lásky, který se v jeho knihách také hojně objevuje. Durman se zamiluje do velmi něžné a nevinné dívky, Pavel Janoušek se ve své kritice vyjadřuje takto: „A třebaže je Durman

⁶³ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Mlín na mumie*. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

⁶⁴ PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

⁶⁵ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvažil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

⁶⁶ HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

vykreslen jako propagátor zajímavých sexuálních praktik, spolu se čtenářem dokáže ocenit rovněž groteskně prostou lásku, tedy panenské polibky milované Libušky Hedvábné...“⁶⁷

Zajímavý pohled předkládá Alexandra Havránková, která má z celé knihy pocit, jako by ji psalo přerostlé dítě, které sice již vstoupilo do světa dospělých, ale zkrátka nechce dospět, jako příklad, pak uvádí postavu Krucába, který je komisařovým démonem z dětství a je jedinou věcí, ze které má tento neohrožený hrdina opravdu strach.⁶⁸ V závěru knihy přichází rozuzlení, avšak jak bychom na první pohled mohli čekat od detektivky, tak se bohužel nedozvíme, kdo je vrahem, nýbrž se najednou dozvídáme, to co už jsme mohli tušit, že Durmanův blízký přítel Egon Alter je jeho alter ego a on si ho po celou dobu pouze představoval. Už díky jeho jménu Egon Alter si můžeme odvodit, že Stančík měl s touto postavou od začátku jasný záměr. Při hlubším zamyšlení bychom možná mohli dojít k tomu jak moc, byl tento nápad autobiografický, možná že tímto způsobem se chtěl Stančík definitivně rozloučit se svým vlastním alter egem Odillem Stradickým ze Strdic, jelikož v dalších autorových prózách se s tímto motivem již nesetkáváme.

Ve autorově dalším románu *Andělí vejce* se setkáváme s velmi neobvyklým chlapcem jménem Augustin Hnát, který má místo hlavy vejce, z něhož se líhnou neuvěřitelné nápady. Na tuto postavu se upřela velká pozornost kritiky, jde přeci jenom o neobvyklého hrdinu. Kritika se mimo jiné zaměřuje na Augustinovy vlastnosti: „Augustin Hnát všechny střety s postavami a historickými zvraty řeší pomocí andělího vejce – své bystré hlavy. Jeho přístup k situacím se liší od obvyklého chování ostatních postav, které se dostanou do soukolí malých a velkých dějin – nenechá se vláčet, neutíká, nenadává na hořkost osudu, naopak využívá svůj selský rozum, díky němuž dokáže vše vyřešit tak, jak si okolnosti žádají, ze všeho vyjde více méně bez úhony, zato s cennými zkušenostmi.“⁶⁹ Pro kritickou recepci je Augustin kladná až hrdinská postava, která díky své andělí hlavě dokáže vše, co si zamane, což potvrzuje i Michal Beck. Ten také přichází s jedinečnou myšlenkou, kdy přirovnává postavy, díky jejich vykreslení, k tradičnímu pojetí postav Jana Nerudy, avšak s tím rozdílem, že v knize *Andělí vejce*, jsou všechny postavy ovlivněny Stančíkovým osobitým přístupem se sklony k absurditě, pitoresknosti a cynismu.⁷⁰

Knih sleduje Augustina od jeho narození až po jeho dospělost, čtenář má tak možnost seznámit se s Hnátem a opravdu ho poznat ve spoustě situacích, je to totiž neuvěřitelně nadaný

⁶⁷ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

⁶⁸ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie nejemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

a renesanční člověk: „Během svého života stihne být sedlákem, spiritistou, vynálezcem, obecním destilérem, kokainistou, dekadentním i katolickým básníkem nebo bojovníkem československých legií, [...] studuje práva, vymyslí strategii, díky níž české legie zvítězí v bitvě u Zborova...“⁷¹ Jiří Lojín se domnívá, že se Stančík pomocí postavy Augustina Hnáta snaží opět vyjadřovat své básnické výtvořky, které kdyby publikoval pod svým pseudonymem, proto ve své knize představuje Hnáta kromě jiného i jako básníka.⁷²

V *Nulorožci* je hlavní postavou podobně, jako v *Mlýnu na mumie* detektiv, později inspektor jménem Libor Lavabo, který se zabývá případem dvanácti záhadně upálených nosorožců. Opět se zde setkáváme s typickou stančíkovskou postavou, tento fakt předkládá Jindřich Göth ve své kritice, který tvrdí, že: „Lavabo je typická stančíkovská figura. Požitkář duchem i tělem. Znalec kvalitních likérů a dobrého jídla, o kterém umí vyprávět tak, že by se ke knize automaticky měly přibalovat ubrousky. [...] Rozkoš, kterou Lavabo zažívá na několika úrovních, vyvěrá ze zjevné autorovy rozkoše při psaní.“⁷³ Podobný obraz jsme mohli vidět v již zmíněném *Mlýnu na mumie*, kde se hlavní postava také oddává požitkům gastronomickým a sexuálním, avšak u *Nulorožce* to není až v takové míře. Na Lavabovy vlastnosti a neřesti se zaměřují i někteří kritici, podle Jaroslava Soukupa mu tyto jeho špatné vlastnosti pomáhají při vyšetřování. Ten pak přichází s další zajímavou myšlenkou, podle které se čtenář díky použité ich-formě, dokáže lépe ztotožnit s hlavním hrdinou a může tak společně s ním prožívat jeho dobrodružství, ale i překážky.⁷⁴

V této knize stejně, jako v těch předchozích pracuje Stančík se jmény postav i institucí. Podle Jiřího Lojína má každý Stančíkův vymyšlený název či jméno určitý význam, který má popisovat účel nebo funkci, podle něj Stančík výběrem jmen k sobě navzájem poutá skupiny postav, udává příklad pojišťovny Sleipnir v momentě, kdy se s ní seznamuje Lavabo se vše odehrává v severském duchu.⁷⁵ „Hranice odrazů reality a čisté imaginace jsou v některých momentech nedohledatelné, což ale čtenáře nijak nelimituje, neboť od počátku ví, v jakém

⁷¹ KOUBA, Karel. Superman? Nikoli, Cimrman: reakční kabinet selských kuriozit Petra Stančíka. A2. 2017, roč. 13, č. 5, s. 5.

⁷² LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako anděl vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/6090-andeli-vejce>

⁷³ GÖTH, Jindřich. RECENZE: Nulorožec. O smrti nosorožců i nezkrtném požitkářství. *Novinky.cz* [online]. 2018, 19.12.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/kultura/clanek/recenze-nulorozec-o-smrti-nosorozcu-i-nezkrtnem-pozitkarstvi-40262856#utm_content=ribbonnews&utm_term=Nuloro%20C5%BEec.%20O%20smrti%20nosoro%20C5%BEc%205%AF%20i%20nezkrtn%C3%A9m%20po%20C5%BEitk%C3%A1%20C5%99stv%C3%AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

⁷⁴ SOUKUP, Jaroslav. Krásná pořouchlost. In: *ILiteratura.cz* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2021-12-03].

⁷⁵ LOJÍN, Jiří. Kdo řídí náš svět? In: *VašeLiteratura.cz* [online]. 10. 12. 2018 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/7173-nulorozec>

prostoru se s autorem a jím smyšlenými postavami pohybuje.“⁷⁶ Do role inspektora Stančík postavil Libora Lavaba, který má podle mého názoru ztělesňovat čtenáře, který si má na konci uvědomit ohroženost dnešního světa.

Ve Stančíkově nejnovější knize *Pravomil aneb ohlušující promlčení* vystupuje, jako hlavní postava Pravomil Raichl, což je historicky reálná osobnost, válečný hrdina, který svůj příběh vypráví pomocí svého deníku. Stančík ze svého hlavního hrdiny, jako už mnohokrát vytvořil superhrdinu, i když v jiném smyslu, než jsme doposud byli zvyklí, „...po bondovsku je svůdcem žen, ale požívačného bonvivánství mu osud příliš nedopřeje, a i to povolení zabíjet mu Bůh či osud nakonec odepře. A se superhrdiny na hraně vážnosti či směšnosti má už spisovatel zkušeností dost.“⁷⁷ Radim Kopáč poukazuje ve své recenzi na to, že Stančík tuto postavu nepropaguje pouze jako neohroženého hrdinu, ale také jako zcela obyčejného člověka, který si občas nedokáže poradit sám se sebou natož se svými nepřáteli.⁷⁸ Dále předkládá svůj pohled na to, jak Raichl umírá „... těsně před výstřelem, který měl Vaše (v románu trefně přejmenovaného na Veše) smést do zasloužené nicoty, puklo srdce.“⁷⁹ To vše má podle jeho názoru hlubší smysl, kromě jiného se zaměřuje i na několikrát zmiňované a Stančíkovy oblíbené neřesti hlavního hrdiny. Kopáč konstatuje, že „... navzdory těm velkým dějinám, které se valí krutě kolem [...] vnímá jasnou souvislost mezi douškem lahodného piva, soustem vybraného jídla a podařenou souloží [...], vlastně se mu povedlo napsat psychologický profil hrdiny stejně jako samotný text.“⁸⁰

Petr A. Bílek se ve své recenzi věnuje především ději celé knihy a udává příklady skutečných jmen, která Stančík ve své knize změnil a mimo jiného ho přirovnává k modernímu Cimrmanovi.⁸¹ Kritika přijala postavu Pravomila Raichla velmi dobře, mezi nimi například již zmíněný Petr A. Bílek podle kterého Stančík „...brilantní hravostí, s níž teď stvořil Pravomila, snad alespoň trochu vyvažuje hříchy, které na české kultuře v oblasti superhrdinů napáchal

⁷⁶ SOUKUP, Jaroslav. Krásná poťouchlost. In: *ILiteratura.cz* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2021-12-03].

⁷⁷ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

⁷⁸ KOPÁČ, Radim. Jak Stančík prožil Pravomila. *Lidové noviny*. 2021, roč. 34, č. 182 (9. 8.), s. 9.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

major Zeman a v oblasti humoru je až dosud páchají všichni od Haliny Pawlowské přes Evžena Bočka až po Patrika Hartla.“⁸²

3.2 Prostředí a čas

Kromě postav je stěžejním prvkem Stančikových knih prostředí a čas, které vytváří celkovou atmosféru jeho příběhů. Stejně jako u výběru postav, tak i u místa a času se Stančík drží většinou v zajetých kolejích, míst, která velice dobře zná a dobou, ve které se skvěle orientuje a je jí fascinován. Typickým prostředím Stančikových knih se stala Praha, a to jako magické město. Čas se v jeho prózách mění, ale většinou se autor zaměřuje na dobu, kdy se stalo něco historicky zajímavého a může si tak tuto dobu po svém příkrášlit či naopak.

Jako první si autor vybírá postavu Péráka, která je již podle legendy zasazená do hlavního města. Příběh o Pérákově je známá městská legenda, takže čas i místo jsou pro autora předem dány. Tématem prostředí ani času, konkrétně u tohoto románu se nezabývá příliš kritiků, Stefan Segi se ve svém textu pouze zmiňuje, že legenda o tomto hrdinovi vznikla za dob okupace německé armády a vytýká Stančíkovi nekonzistentnost fikčního světa⁸³, podle Segiho: „Dokud Pérák ctí komiksovou nadsázku, je všechno v nejlepším pořádku. Ale autor si neodpustil i několik montypythonovských obrazů, které jsou možná originální a zábavné, ale jinak ruší zdařile navozenou atmosféru temné doby protektorátu.“⁸⁴ Dalším názorem přispěl Josef Milon, podle kterého: „V některých pasážích se stává postavou i prostor, konkrétně Praha, kterou [...] zobrazuje Petr Stančík v architektonickém detailu.“⁸⁵ Nicméně i přes vcelku kladný pohled na Stančíkovo ztvárnění prostředí se vyjadřuje, že podle něho je pro Stančíka Praha pouze kulisou a pro čtenáře, který nepochází z Prahy by, pak detail toho, kde se děj koná nic konkrétního nenapověděl.⁸⁶ Kromě těchto dvou kritiků se prostředím a časem v knize *Pérák* nikdo další do hloubky nezabýval. Ostatní kritiky se pak pouze zmiňují, o tom že se příběh odehrává v době protektorátu, ale myšlenku už dále nerozvádějí.

Téma prostředí získává důležitou roli až v autorově další knize *Mlýn na mumie*, kde atmosféra hlavního města hraje velkou roli. Konkrétně v této próze ukazuje Stančík svou

⁸² BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

⁸³ SEGI, Stefan. Je to pták! Je to letadlo! Je to pérák!: S pružinami proti Hitlerovi. *LitENky*. 2008, roč. 5, č. 24, s. 6

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

⁸⁶ Tamtéž.

znalost Pražských zákoutí, a ne příliš známých uliček, mimo jiné také představuje svou pověstnou fantazii a originalitu ve vymyšlený nejrůznějších jmen pro různá místa či podniky. Celá kniha je souběhem několika historických událostí, ať už skutečných nebo jak už je u Stančíka běžné, částečně nebo zcela vymyšlených. Důležité historické události jsou zde pak líčeny jen tak letmo, jako by se vlastně nic nestalo. Klára Kubičková usazuje děj mezi události, jako je roztikání opraveného staroměstského orloje a Smetanovu premiéru Braniborů v Čechách.⁸⁷ V *Mlýnu na mumie* se velkým symbolem stává Praha, právě jako magické město a hraje zde významnou roli, což si uvědomuje i Martin Kužel, podle kterého děj nemůže být nikde jinde než právě v Praze⁸⁸ „... v Praze neasanované, v Praze ghett a tajemných zákoutí, v Praze bordelů a nevěstek, [...] v Praze čerstvého morku, [...] v Praze malvazu v porculánových džbancích [...] v Praze, nad níž musí každému člověku s trochou češství v těle, ukápnout nostalgická slza.“⁸⁹ Vyjadřuje se i k tématu času, podle jeho názoru, Stančík předkládá „...dioráma devatenáctého století tak živé, že k uvěření nevybízí, ale je mu uvěřeno samozřejmě, i se všemi vynálezy a zázraky a nesmysly Verneova vysněného století gentlemanů.“⁹⁰ Je až pozoruhodné, jak Stančík dokáže skloubit vymyšlená a skutečná místa, dokáže čtenáře zcela zmást, až by měl chuť jít, a to místo si sám vyhledat.

Pro pochopení kulturně-historických aluzí je podle Marka Vajchra důležité být obeznámen s Ripelliniho Prahou magickou, či Prahou legend a skutečností od Karla Krejčího.⁹¹ Domnívá se, že: „Bez zázemí nabytého četbou kulturologických kompendií se zážitek ze Stančíkovy prózy zužuje na putování opulentní mozaikou bizarně nadsazených výjevů naaranžovaných v pozdně biedermeierových kulisách, často adaptovaných na okázale důmyslná soustrojí pro navozování slasti.“⁹²

Jak už jsme si mohli několikrát všimnout Stančík nedělá nic bez hlubšího smyslu. Podle Pavla Janouška je Stančíkovo umístění děje promyšlené: „Stančík totiž replikuje tradiční literární motiv krvavé vojny, která ukončí dosavadní idylu a nastolí novou surovou dobu, v níž se průmyslové vraždění stane normou, a ve které tudíž rukodělný sériový vrah působí jako amatér.“⁹³ Stančík také podle Janouška píše „... o časech idylických, naší přítomnosti bezpečně

⁸⁷ KUBÍČKOVÁ, Klára. Grotteska zralá na ceny i rekordy. *Mladá fronta Dnes*. 2014, roč. 25, č. 50 (28. 2.).

⁸⁸ KUŽEL, Martin. Petr Stančík: Mlýn na mumie aneb převratné odhalení komisaře Durmana. In: *Fantasy Planet* [online]. 22. 3. 2014 [cit. 2021-12-03].

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ VAJCHR, Marek. Falše románového hédonismu. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 27. 11. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/false-romanoveho-hedonismu>

⁹² Tamtéž.

⁹³ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

vzdálených: umožňujících volnou fabulaci a současně otevírajících prostor pro humornou hru s konvenčními českými představami o dějinách.“⁹⁴ Autor se v ději neomezil pouze na Prahu, v příběhu se objevují i jiná místa: „Základní rovinu prózy sice utváří evokace historické Prahy, jejích roztodivných domů a tajemných zákoutí, autorská fantazie ovšem hrdinu zavede až do Paříže či Mexika.“⁹⁵ Kladně na toto nahlíží Zdeněk Novák, podle kterého se exotické i pražské reálie mísí s mytologií dávnou i průmyslovou.⁹⁶

Jak už bylo patrné ze jména komisaře Durmana, prostředí knihy je velmi často snové až by se dalo říct opiové. Alexandra Havránková ve své kritice doslova píše, že: „Vše je navíc zahaleno do jakéhosi groteskně mystického oblaku, kdy se každodenní život Prahy 19. století mísí s nadpřirozenem a staré mýty a pověsti ožívají a stávají se skutečností.“⁹⁷ Kateřina Piovecká, pak ve svém ohlase zmiňuje, že Durman: „Prochází reálnou i fikční Prahou zároveň.“⁹⁸ Podle Jiřího Peňáse, je pak prostředí tehdejší Prahy podáno s erudicí a akribií.⁹⁹

Časem se do detailů nezabývalo mnoho kritiků, většina se pouze zmiňuje, že děj začíná rokem 1866, ale i přesto můžeme v některých kritikách zaznamenat, že ani čas není opomenutou složkou autorových děl. Ivan Adamovič se domnívá, že: „Mlýn na mumie je podobenstvím o zániku jedné éry. Éry autorovi docela blízké. Stančíkovu naturelu, nebo aspoň jeho autorskému alter egu, je zjevně bližší konstituční monarchie se vši společenskou nespravedlností i pevnými pravidly a čitelným společenským řádem než některé rozbředlé, slabé a neindividualistické režimy po ní následující.“¹⁰⁰ Jakub Grombír je toho názoru, že mu kniha spíše, než žalostná válečná léta připomíná novou bondovku.¹⁰¹ Stefan Segi se pak poušmívá nad celkovou stylizací rakouského mocnářství roku 1866, podle jeho názoru je tato stylizace až mysticky steampunková.¹⁰²

Andělí vejce se prostředím i atmosférou od předešlých knih poněkud liší, děj je tentokrát situován na vesnici. Hlavní hrdina se přesto na nějaký čas v Praze objeví, ta ale v příběhu nemá zásadní roli, proto se k této skutečnosti kritika nevyjadřuje. Většina kritiků se prostředí nevěnuje, a když už, tak ho popisují jako motiv, kterým se budeme věnovat později.

⁹⁴ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ NOVÁK, Zdeněk. Troubění čili kniha k nečtení. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 15. 6. 2015 [cit. 2021-12-03].

⁹⁷ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

⁹⁸ PIOVECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

⁹⁹ PEŇÁS, Jiří. Maso z dobře naklepané mumie. *Lidové noviny*. 2014, roč. 27, č. 176 (30. 7.), s. 8.

¹⁰⁰ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvařil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

¹⁰¹ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpružený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

¹⁰² SEGI, Stefan. Mlýn na hovna. *Lógr*. 2015, roč. 5, č. 16, s. 36-37.

V příběhu tentokrát nehraje hlavní roli atmosféra Prahy, nýbrž se setkáváme s čarovnými lesy, válečným prostředím, ale především vesnickou tematikou. V *Andělím vejci* je důležitým motivem mystika, která se velmi často mísí s prostředím, k tomuto se vyjadřuje i Boris Hokr, který ve své kritice píše, že Stančíkův hlavní hrdina „... odhalí, že skrze lesy se dá dojít kamkoli; les se náhle stává jakýmsi tranzitním prostorem, časoprostorovou bránou, a zdá se to tak správné, aniž bychom měli pocit, že se ocitáme na poli nějaké fantastiky.“¹⁰³ Dále pak Hokr kladně hodnotí způsob, jakým je v knize vnímán aktuální svět a oceňuje, že se autor neuchyluje k alibismu.¹⁰⁴

V tomto románu je kladen důraz především na čas. Autor si pohrává s časovou linkou příběhu, v jedné časové lince tedy můžeme sledovat Augustinův život od jeho narození po dospělost, v té druhé pak sledujeme pouze jeden den, a to 12. květen 1945. „Obě linie se protnou v dramatickém závěru, který lze číst jako příběh jedné osobní tragédie, ale i jako výpověď o konci starého a nástupu nového světa, o kontrastu fantazií přibarvené minulosti a syrové přítomnosti.“¹⁰⁵ Na datum 12. května 1945 se soustředí celá kniha a vlastně se vše točí právě kolem tohoto dne, je to poslední den druhé světové války. Podle Jiřího Lojína celá kniha „...neodvratně směřuje k osudnému dvanáctému květnu, ke klíčovému dni celého románu.“¹⁰⁶ Na tento datum se soustředí i Michal Beck, podle kterého je také toto datum klíčové. Mimo jiné se vyjadřuje i ke ztvárnění prostředí, kde podle jeho názoru autor občas vytváří dadaistické obrazy na podkladu reálných kulis.¹⁰⁷ I další kritiky se zmiňují ve svých textech o tomto datu, například Eliška Prokopová: „Čas se ve vyprávění natahuje a zdánlivě poklidný den 12. května roku 1945 je formován příběhem Augustinova života...“¹⁰⁸ Další kritici už tyto názory pouze sdílí, ale nijak dál už je nerozvíjí. Se zajímavým pohledem pak přichází Pavel Janoušek, podle kterého Augustinovo „...putování skrze tragédie první půlky 20. století pak rámuje tragédie rozpadu starého dobrého, ač drsného světa pod náporom modernismu a jeho dvou zločinných ideologických výhonků: fašismu a komunismu.“¹⁰⁹

¹⁰³ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. *Satančí vejce postmoderny*. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ KAPSOVÁ, Lenka. O muži s podivným vejcem místo hlavy. *Lidové noviny*. 2016, roč. 29, 2016, č. 294 (17. 12.), příl. Kniha roku 2016, s. V/23.

¹⁰⁶ LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako andělí vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/6090-andeli-vejce>

¹⁰⁷ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

¹⁰⁸ PROKOPOVÁ, Eliška. Všecko se pořád opakuje, a lidé se z toho nepoučí. In: *ILiteratura [online]*. 4. 1. 2017 [cit. 2021-12-03].

¹⁰⁹ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Andělí vejce*, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2.

V *Nulorožci* se vracíme ke Stančíkově klasickému pojetí, nejen postavou kriminalisty Lavaba, který připomíná komisaře Durmana, ale především místem, opět se ocitáme v Praze. Praha, jak ji známe není ta stejná jako ve Stančíkových knihách a patrně i v jeho mysli, jeho ztvárnění Prahy je vždy něčím výjimečné a hlavní hrdina, jako by se nacházel ve snu a jen proplouval kouzelnou a mystickou Prahou. Tento fakt potvrzuje a vítá i Radim Kopáč, který ve své kritice píše, že: „...Stančík napsal příběh, který je přirozeně kompletní. A nejen proto, že v něm jde o svět, potažmo o svět uvnitř světa, pod slupkou zeměkoule – hlavně pro přirozené a všeprostupující snoubení ducha s tělem, nahoře i dole, minulého s přítomným i budoucím, [...] hlavní hrdina se propadá „nenáhodnou náhodou“ z jednoho kontextu do druhého, z jedné situace do jiné, z přítomného světa do světa mladého Johanna Wolfganga Goetha...“¹¹⁰ Proti tomu má, ne až tak kladný názor Vít Schmarc, podle kterého: „Praha, do níž je zasazen nový román *Nulorožec*, je charakteristicky odpoutaný fantazijní prostor plný excentrických restaurací, tajných průchodů a magických zákoutí. A v této férické krajince, dílem idylické a dílem fraškovité...“¹¹¹ Další kritici už se více do hloubky, co se týče prostředí neponořili, pouze se okrajově zmiňují na toto téma. Podle kritiky Jana Krajčíkoviče, je to zajímavý soubor městských legend odehrávající se v atraktivním prostředí pražských kulis.¹¹² Štěpán Kučera pak pouze konstatuje, že Stančík vytvořil kouzelný literární vesmír.¹¹³ Podle Jiřího Lojína mohl Stančík v *Nulorožci* naplno uplatnit své znalosti architektury a pražských zákoutí, čemuž tak bylo již v jeho předešlých knihách.¹¹⁴ Pavel Janoušek vyzdvihuje atmosféru „...vše je zabaleno do krásné neorenesanční a neogotické Prahy a tušené tajuplnosti Chebska, v jehož podzemí je hrdinovi nakonec dáno postoupit do vyššího levelu lidské existence...“¹¹⁵

Něčím novým je tady tentokrát čas, děj je totiž zasazen do současnosti, avšak nebyl by to Stančík, aby to nemělo nějaké ale, příběh se sice odehrává v současnosti, ale bez jakýkoliv technologických vymožeností, takže to není současnost, jakou známe my, nýbrž Stančíkova „vysněná“. Avšak kritika se časem nijak zvlášť nezabývá, pouze se zmiňují, že se příběh koná v současnosti.

¹¹⁰ KOPÁČ, Radim. *Nulorožec: Petr Stančík. Uni.* 2019, roč. 29, č. 1, příl. Kulér, s. 14.

¹¹¹ SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In: *Aktuálně.cz* [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorozec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>

¹¹² KRAJČIROVIČ, Jan. Keratin vznešeně, hezky česky - lupy... *Weles.* 2018, č. 74/75, s. 139.

¹¹³ KUČERA, Štěpán. Petr Stančík: *Nulorožec. Právo.* 2018, roč. 28, č. 283 (6. 12.), příl. Salon, č. 1101, s. 14.

¹¹⁴ LOJÍN, Jiří. Kdo řídí náš svět? In: *VašeLiteratura.cz* [online]. 10. 12. 2018 [cit. 2021-12-03].

Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/7173-nulorozec>

¹¹⁵ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Nulorožec, Druhé město, Brno, 2018. Tvar.* 2019, roč. 30, č. 4, s. 2.

V *Pravomilovi* neměl Stančík příliš možnost si místa vymýšlet, jelikož je tato kniha podle skutečných událostí. Děj se odehrává na různých místech, Pravomil se objevuje například i v sibiřském lágru během druhé světové války. Celý příběh začíná Raichlovým doslova osudným dnem, kdy chtěl zabít prokurátora Vaše, ale dostal infarkt a zemřel.

Výběr životopisného příběhu právě tohoto hrdiny není zcela určitě náhodný, Stančík si Raichla vybral pravděpodobně proto, že byl jeho konečný osud tak paradoxní a zároveň tak osudový. K prostředí se kritika nevyjadřuje, pouze Anna Fremlová konstatuje, že: „Prostředí pracovních táborů, už samo o sobě pro dnešního čtenáře nepředstavitelné, pak Stančíkovi poskytuje také ideální prostor pro rozvinutí další vrstvy absurdity nad tou, která je alespoň přidrží reálných skutečností...“¹¹⁶

Opět nám zde hraje významnou roli čas, a to právě ten den, kdy Pravomil zemře, aniž by vykonal to, co chtěl, ale právě to vyvolává několik dalších osudových věcí, příkladem může být zjištění Vašeho dcery, odhalení otce a ztracení iluzí o svém rodiči. Co se týče času je kritika většinou stejného názoru, téměř všichni se shodují, že není snadné poznat, kdy se Stančík pohybuje ve skutečnosti a kdy už je příběh na hraně fikce, s čímž souhlasí i Jiří Lojín.¹¹⁷ Stejný názor zastává i Tereza Filipová, podle které: „Petr Stančík dovedně splétá skutečnost s fikcí...“¹¹⁸ Podobný názor má i Radim Kopáč, který píše, že: „Stančík bere realitu jako základnu. Drží se časoprostorových kulis a postav, ale jejich příběhy fabuluje po svém. Skrz řetěz situací a obrazů.“¹¹⁹ Petr A. Bílek se velmi kladně vyjadřuje k tomu, jak Stančík nakládá s každodenním životem 20. století a líbí se mu jeho velmi zábavné exkurze z hospodářských a sociálních dějin.¹²⁰ Podle Petra Nagyho pozornost „...soustředěna na hrdinovo dospívání v době vzestupu nacismu a zániku první republiky a jeho následná dobrodružství během válečných let. [...] Volba protagonisty i zachycené historické etapy dala pochopitelně vyniknout společensko-politické rovině příběhu, který se nese ve výrazně antikomunistickém

¹¹⁶ FREMROVÁ, Anna. Petr Stančík ironizuje i v pracovních táborech: Pravomil. *Klacek* [online]. 2021, 9.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.klackoviste.cz/clanky/pravomil?fbclid=IwAR0XP6Q5CILnUXAbWKau6NOR_5x4wyHqSK9ikL7n1MHs8ZRJhn8LaeC6av0

¹¹⁷ LOJÍN, Jiří. Proč zemřel Kennedy?. *VašeLiteratura* [online]. 2021, 4.7.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospele/7779-pravomil>

¹¹⁸ FILINOVÁ, Tereza. Jako Forrest Gump. *Týdeník Rozhlas*. 2021, roč. 31, č. 37, s. 27. ISSN 1213-2098.

¹¹⁹ KOPÁČ, Radim. Jak Stančík prožil Pravomila. *Lidové noviny*. 2021, roč. 34, č. 182 (9. 8.), s. 9.

¹²⁰ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

(nikoli však protiruském!) tónu a současně skýtá notně idealizovaný obraz éry první republiky.¹²¹

3. 3 Autorský styl

V následující kapitole se zaměříme na kritiky, které se zabývají autorským stylem Stančíkových próz, zabývat se budeme vyprávěcím postupem, jazykovými a stylistickými prostředky, výběrem žánru či kompozicí. Na schopnost Petra Stančíka tvořit příběhy se zaměřuje téměř každá recenze.

3. 3. 1 Vyprávěcí postup

K autorskému stylu Petra Stančíka se kritika nestaví příliš jednotně. Obecně se na Stančíkovu prvotinu *Pérák* z hlediska vyprávěcího postupu vyjadřuje veskrze kladně, najdou se ale i opačné názory.

Kladně na vyprávěcí postup Petra Stančíka v knize *Pérák* hledí Martina Ťopka, podle kterého se autorovi podařilo skloubit jeho skvělý vypravěčský talent a smysl pro zápletku.¹²² Radim Kopáč velmi oceňuje autorovu bohatou fantazii, podle jeho názoru je celá kniha důmyslnou hrou s tím, co se autorovi v jakémkoliv světě, ať už fikčním či reálném objeví. Dále pak autor podle kritiky Kopáče.¹²³ „...napříč textem pošťuchuje jednak historický fakta, k nimž hledá jiné cesty a pro které objevuje „tajné“ interpretační klíče, a jednak samotné styly vyprávění...“¹²⁴ Také Tereza Marečková vyzdvihuje ve své recenzi Stančíkovy vypravěčské schopnosti, podle ní: „Petr Stančík v *Pérákově* rozvíjí příběh zrozený podle pravidel a vypravěčských kouzel komiksu, aby se naše národní dějiny podíval s ironickým odstupem.“¹²⁵ Petr Hrtánek oceňuje, jak autor dokáže zachovat vážnou tvář vypravěče při popisu groteskním, parodických a někdy až bizarních scén.¹²⁶ Podle Josefa Miliona: „Je nutné ovšem přistoupit na osobitý autorský styl, komiksovou neuvěřitelnost akčních scény...“¹²⁷

Mezi kritickými ohlasy však najdeme i ty, které příliš kladně nepřijali Stančíkův postup v této *Pérákově*. Podle Jakuba Grombíře je Stančík až příliš sebejistý, což vede k tomu, že občas

¹²¹ NAGY, Petr. Osudy dobrého vlastence Raichla. Petr Stančík zpracoval osud člověka, který inspiroval i film *Stařiči*. *Deník N* [online]. 2021, 21.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://denikn.cz/649696/osudy-dobrego-vlastence-raichla-petr-stancik-zpracoval-osud-cloveka-ktery-inspiroval-i-film-starici/?ref=list>

¹²² ŤOPEK, Martin. *Pérák* - obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03].

¹²³ KOPÁČ, Radim. Hořké jak chinin je žít bez vidin... *Weles*. 2008, č. 34, s. 160-162.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

¹²⁶ HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22.

¹²⁷ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

sklouzne za hranici dobrého vkusu.¹²⁸ Grombíř mimo jiné podává názor o stěžejním problému celé knihy, kterým je podle něho „...v autorem vyznávaném kultu nápadu. Žádný nesmí spadnout pod stůl, i kdyby se do příběhu hodil seabeměně — což je vidět hlavně v závěru knihy. Místy se tlačí na pilu až přespříliš, akční scény natolik dryáčnické, že je nikdo nemůže brát vážně, se střídají s autorovými názory, u nichž si naopak zjevně přeje, aby brány vážně byly — už tím, že mají formu encyklopedických hesel umístěných na postranních lištách...¹²⁹

Ani u *Mlýnu na mumie* není kritika, co se týče vypravěčského stylu příliš jednotná. *Mlýn na mumie* je knihou, kde autor využil svůj vyprávěcí styl poněkud jinak než v předchozí: „Autor nás průzračným, milým a zábavným způsobem provádí spletitým příběhem. Pražské i exotické reálie hutně promíseny s mytologií dávnou i průmyslovou. Poživačnost tělesná i potravní.“¹³⁰ Podle Pavla Janouška je v knize velmi zajímavé, jak je vylepšován tok autorského promlouvání: „To hlavní je dáno naplno prožívanou radostí, kterou Stančíkovi působí proces vymyšlení a vyprávění vyprávěného, tedy činnost, jejíž smysl leží v ní samé – alespoň pokud je tato radost úspěšně přenášena na adresáta.“¹³¹ „Největší síla knihy tkví ve Stančíkově poetice a v proudu vyprávění. Rozhodl se pro vyprávění z pohledu vševidoucího vypravěče. Jeho pohled je totiž tím jediným, který široce rozkročený děj dokáže udržet pohromadě.“¹³² Kniha je podle kritiků velmi poutavá, a to právě díky vypravěčskému postupu, který ovšem na konci knihy trochu ztrácí na napínavosti a vynalézavosti.¹³³ „Stančík spoléhá zvláště na motivickou invenci, jíž nelze upřít vtíp a neotřelost. Ambice bez ustání chrlit bizarní nápady s aurou potřeštěné patafyziky se ale nezřídka mění v křečovitý samoúčel nepřesahující infantilní recesi [...]. V poslední třetině autorova vynalézavost upadá, místo žonglérství nastupuje šroubovanost a mdlé rozuzlení textu. Pokud jde o autorův konzervatismus, ventilovaný ve stálém utahování si z hodnotových základů liberálního dneška, nelze rozhodnout, je-li skutečný, či zda jde jen o další masku.“¹³⁴

Se zajímavým pohledem již v předchozí podkapitole přišla Alexandra Havránková, podle které jako by příběh vypravovalo dospělé dítě, stejné postoje má i u Stančíkova vypravěčského stylu. Ve svém textu píše, že: „Vypravěč zde působí jako rozmarné dítě, které

¹²⁸ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpužený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ NOVÁK, Zdeněk. Troubění čili kniha k nečtení. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 15. 6. 2015 [cit. 2021-12-03]. Dostupné také online z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/troubeni-cili-kniha-k-necteni>

¹³¹ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

¹³² HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize. *H_aluze*. 2015, roč. 8, č. 31, s. 13-14.

¹³³ ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88.

¹³⁴ Tamtéž.

se v jednu chvíli nadchne pro určité téma, po chvíli ho však omrzí a rázem zatouží vydat se do oblasti naprosto odlišné.¹³⁵ Také si všímá toho, že Stančík svému čtenáři nutí své rozmary a několikrát je opakuje, jako by sám chtěl čtenáře upozornit na to, že právě udělal vtip a pokud by si toho náhodou někdo nevšiml, tak ho zopakuje znovu.¹³⁶

Andělí vejce je, co se týče vyprávěcího postupu zcela odlišný od toho, co doposud Petr Stančík vytvořil. Když čtenář začne číst tuto knihu, může mít pocit, jako by nečetl Stančíka. Celý děj se tentokrát rozjíždí velmi pomalu, čehož si všimlo i několik kritiků. Například Jiří Lojín ve svém textu píše, že: „Kniha se rozjíždí tak opatrně, že zpočátku čtenář marně hledá styl svého oblíbeného autora. Nebývá zvykem, aby Petr Stančík stál tak pevně oběma nohama na zemi a psal jakousi kroniku života jednoho sedláka. Postupně však, zprvu nesměle, prosakují skrze krotký text náznaky nereálných, ale poetických prvků, aby posléze naplno vypukly orgie Stančíkovy fantazie.“¹³⁷ S Lojínovým názorem se ztotožňuje Ivan Adamovič, podle kterého je první polovina knihy uměřenější a dodává, že Stančík: „Ke konci však (jako by chtěl stihnout víc, než mu vyměřuje druhá dějová linie, neúprosně ukrajující čas jediného dne) protkává Hnátův život takovou snůškou bizarností, že to jde trochu proti duchu knihy tvářící se jako oslava jednoduchého života vetknutého do kosmického řádu.“¹³⁸

Naproti tomu se staví Eliška Prokopová, podle které je právě zmiňovaná první polovina knihy velmi dobrá a čtenář bude nucen se smát nahlas, avšak zklamáním je pro ni pointa a závěr celé knihy.¹³⁹ Podle jejího názoru je celá kniha „...mozaikou bizarních epizodních příběhů; obzvláště vynalézavý je Petr Stančík ve vykreslování jedinečných smrtí a sebevražd. Nečekejte čtení bez občasných trnutí v zádech...“¹⁴⁰ Pavel Janoušek přichází s názorem, že: „Vzorek několika málo z přemnoha ozvláštňujících motivů a fabulačních triků, za jejichž pomoci Stančík vzdoruje nudě konvenčních podob reality, naznačuje, že jeho narativní technika neusiluje o hlubokozpytnou analýzu či dokonce o sdělení existencionálního rozměru. Stančík chce především inteligentně bavit, přičemž základem jeho víry v kouzelnou moc ozvláštňení je naděje, že to, co baví jeho, musí bavit i adresáta.“¹⁴¹ Boris Hokr dodává, že: „Kromě situační hyperboly se vypravěč vyžívá také ve slovní komice, svou distancí opírá nejen o dvojsmysly

¹³⁵ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako andělí vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospELE/6090-andeli-vejce>

¹³⁸ ADAMOVIČ, Ivan. Superhrdina ze statku. *Reflex*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 51.

¹³⁹ PROKOPOVÁ, Eliška. Všecko se pořád opakuje, a lidé se z toho nepoučí. In: *ILiteratura [online]*. 4. 1. 2017 [cit. 2021-12-03].

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Andělí vejce*, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2.

a ironická přirovnání, ale často též o protichůdnost perspektiv, jíž se kouzlo líčeného okamžiku vzápětí ruší...“¹⁴²

V *Nulorožci* se opět ocitáme v ději detektivního pátrání, avšak oproti *Mlýnu na mumie* poněkud jinak. Vypravěčský styl v *Nulorožci* sleduje jen hrstka kritiků, mezi ně patří i ohlas Karla Kouby, podle kterého: „Příběh ovšem nemá cenu příliš hodnotit, protože okázale slouží jen jako věšák na kuriozity, prostředek k uspokojení autorského libida a záminka k vymyšlení podivných zápletek v kulisách současné Prahy.“¹⁴³ Pozitivně hodnotí vypravěčský styl i Jan Krajčovič, který oceňuje Stančíkovu balancování na hraně pokleslosti, podle něho Stančík používá velmi charakteristický autorský styl, avšak nedokáže v něm nalézt autorův záměr.¹⁴⁴ S originálním názorem pak přichází Petr A. Bílek, podle kterého: „Stančík prostě píše stylem, že jakýkoli vtipný nápad zužitkuje – a čím fantazmagoričtější, tím lépe. [...] Všechny bizarnosti, které autor vymyslí, také narve do děje, který se rozvíjí jen skrze jejich vršení. Výsledkem je panoptikum, v němž putujeme od jedné anomálie k druhé.“¹⁴⁵

Na Stančíkův nejnovější román *Pravomil* příliš kritických ohlasů, co se týče vypravěčského postupu, také nenalezneme. Autor postupuje podobně jako u jeho předchozích próz, což potvrzuje Anna Fremrová, podle které k *Pravomilovi* přistupuje podobně jako u *Nulorožce* či *Mlýnu na mumie*: „V minulých prózách se autorův styl často nejvýrazněji promítnul v odlehčenějších scénách běžného života [...], v *Pravomilovi* se mu největší prostor paradoxně otevírá ve stísněných podmínkách vězení a pracovních táborů. Právě v nich autor díky jemnému ironizování i zarážejícím způsobem odlehčenému pohledu hlavního hrdiny, [...] posouvá román se štítkem „podle skutečných událostí“ směrem k napínavé grotesce, která je pro něj typická.“¹⁴⁶ Podle Petra A. Bílka je jednou z nejdůležitějších součástí této knihy styl, Stančík využil stylu prvorepublikových románů a drží se ho, přičemž ho i paroduje.¹⁴⁷ „Všechny tyto okolnosti mohly *Pravomila* snadno proměnit v nudný a patetický biografický

¹⁴² HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

¹⁴³ KOUBA, Karel. Petr Stančík: Nulorožec. *A2*. 2019, roč. 15, č. 2, s. 31.

¹⁴⁴ KRAJČIROVIČ, Jan. Keratin vznešeně, hezky česky - lupy... *Weles*. 2018, č. 74/75, s. 139.

¹⁴⁵ BÍLEK, Petr A. Orgie obrazotvornosti: co novým románem připomíná Petr Stančík. *Respekt*. 2019, roč. 30, č. 2, s. 56.

¹⁴⁶ FREMROVÁ, Anna. Petr Stančík ironizuje i v pracovních táborech: *Pravomil*. *Klacek* [online]. 2021, 9.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.klackoviste.cz/clanky/pravomil?fbclid=IwAR0XP6Q5CILnUXAbWKau6N0R_5x4wyHqSK9ikL7n1MHs8ZRJhn8LaeC6av0

¹⁴⁷ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

román, nebýt ovšem toho, že Raichlův životopis skýtá nemalé množství vděčných témat i obrazů a že ani Stančíkova nová próza nezapře autorův svébytný rukopis.“¹⁴⁸

3. 3. 2 Jazyk a stylistické prostředky

Velmi kladně kritika hodnotí Stančíkovu práci s jazykem. Každou další vydanou knihou se Stančíkova práce s jazykem a stylistickými prostředky vyvíjí a množství užitých prostředků je nepřehledné.

V *Pérákově* kritika oceňuje především Stančíkovu práci s drsným a někdy až černým humorem, což píše i Petr Hrtánek, podle kterého „...stěžejním rysem je britký humor rozličného zabarvení, zvláště pak ironického, černého a cynického. Tyto odstíny se v Pérákově všelijak hromadí a znásobují, groteskní nadsázka dosahuje svým rozměrem olbřímích skoků, kterými se Pérák přemísťuje mezi pražskými čtvrtěmi.“¹⁴⁹ Hrtánek dále oceňuje autorovu hru s jazykem, ale také najít podobnost českých a německých slov.¹⁵⁰ Na autorovo neobvyklé používání humoru se soustředí i Martin Ťopek: „Stančík bohatě koření drsným humorem (byla válka), technickými zápletkami a nezapomněl ani na špetku erotiky, aby nebylo pochyb o tom, komu je kniha určena.“¹⁵¹ Ondřej Pešek pak dodává, že: „Stančík má totiž krásný smysl pro absurdní humor [...], když se nezdráhá odbočovat ke krátkým groteskám, které sice neposunou děj dál, ale v neuvěřitelně nahuštěné absurditě provedou krásný výpad na centrum smíchu. [...] Dovede stylově vytríbit humor takovým způsobem, že právě ta klišé jsou tím, co byste jinak postrádali.“¹⁵² Navíc má podle Peška Stančík poněkud úsporný styl, což není na škodu, protože nepoužívá „...košatá, pompézní souvětí, místo toho přicházejí krátké a odsekávané věty, jež jen podtrhují civilní a cynický nádech.“¹⁵³

S neobvyklým názorem přichází Tereza Marečková, podle které: „Jazyk Petra Stančíka šlape vizuálně jeho příběhu na paty. Neváhá své věty natahovat na skřipci několikanásobných přirovnání a lámat je v kole drastického kýče. Občas se vynoří, zejména v dialogu, nějaká ta pomyslná bublina.“¹⁵⁴ Což doplňuje Jiří G. Růžička, podle kterého chtěl Stančík svým

¹⁴⁸ NAGY, Petr. Osudy dobrého vlastence Raichla. Petr Stančík zpracoval osud člověka, který inspiroval i film Staříci. *Deník N* [online]. 2021, 21.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://denikn.cz/649696/osudy-dobrego-vlastence-raichla-petr-stancik-zpracoval-osud-cloveka-ktery-inspiroval-i-film-starici/?ref=list>

¹⁴⁹ HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ ŤOPEK, Martin. Pérák - obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03].

¹⁵² PEŠEK, Ondřej. Petr Stančík: Pérák rozkope zadnice náckům, tibetským mnichům i Valkýrám. In: *Fanzine* [online]. 9. 11. 2016 [cit. 2021-12-03].

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

příběhem ukázat svůj cit pro parodii.¹⁵⁵ Tereza Marečková dodává, že: „Bravurně a s humorem se rouhá všemu, co by Čechům v těchto oblastech mohlo být svaté. Kromě několika roztomile staromilských ilustrací knihu zdobí protektorátní reklamy, mapky a plánky míst nebo schémata zbraní a létajících strojů...“¹⁵⁶

Z hlediska jazykových prostředků se Stančík v *Mlýnu na mumie* oproti *Pérákovi* posunul mílovými skoky, v této knize se doslova vyřádl. S tímto tvrzením souhlasí i některé kritické ohlasy, které se Stančíkově používání jazykových prostředků hojně věnují. Opět se zde vracíme k používání neobvyklého autorova humoru, podle Marka Lolloka je v knize jedním z předních principů a vedle literárních postupů má za cíl především pobavit a rozesmát.¹⁵⁷ Navíc „...se také objevuje nezvyklý podtón, v humoru a ironii téměř intelektuální: nejvíc je patrný v předznamenání každé kapitoly, jímž je krátký text z provenience fiktivního řádu Ordo Novi Ordinis...“¹⁵⁸

V *Mlýnu na mumie* je patrné, že autor měl s knihou určitý záměr, proto zvolil zajímavé jazykové prostředky. Celá kniha je „požitkářská“, Stančík si dokáže s jazykem pohrávat až za hranice naší fantazie. Každá další stránka nás tedy překvapí a obyčejný čtenář zůstane pouze nechápavě sedět s otevřenou pusou. Petr Stančík se neustále snaží „... o propojení rozmanitých a mnohdy i velmi protichůdných požitků a efektů jazykových, tematických, dějových a myšlenkových, které lze prolnout do jediné groteskní fikce. Cílem je dát, respektive znovu a znovu dávat, přiměřený tvar a smysl intenzivně pocíťovanému chaosu věcí, požitků, dějů a příběhů a vést o něm literární dialog.“¹⁵⁹ Stěžejním motivem *Mlýnu na mumie* je požitek z jídla a sexu, mnohdy dokonce zároveň, Stančík se v popisu vyřádl a čtenář se nestačí divit, na co může v této knize narazit.

Alexandra Havránková se ve svém ohlasu pokouší o hru, jakou rozehrál Stančík, podle ní je jazyk „...pro autora jedna velká labužnická hra. Jako vášnivý gurmán si libuje v objevování nových neobvyklých slovních tvarů, nepohrdne však ani osvědčenými archaismy. Skutečné požitkářství je zde tedy ne v zálibě v chutných pokrmech nebo zvrácených praktikách, ale právě v této nespoutané hře s jazykem.“¹⁶⁰ K popisu gurmánských scén se vyjadřují i další ohlasy, například podle Tomáše Weisse: „Stančíkův styl je plný masitých popisů, vše vypsané

¹⁵⁵ RŮŽIČKA, Jiří G. Petr Stančík, Pérák. *A2*. 2008, roč. 4, č. 24, s. 29.

¹⁵⁶ MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

¹⁵⁷ LOLLOK, Marek. Mlýn na žánry. In: *ILiteratura* [online]. 22. 4. 2014 [cit. 2021-12-03].

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

¹⁶⁰ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

s obrazivou rozkoší a určitým ironickým přepětím.¹⁶¹ Ondřej Nezbeda pak přichází s názorem, že díky vyobrazení těchto scén působí román košatě a někdy až přebujele, což může ovlivnit i tempo příběhu, které je pomalé, to přisuzuje mimo jiné i životnímu stylu hlavní postavy.¹⁶² „Přitažlivost románu pak spočívá – jako u všech podobných parodií – především v nekorektním humoru a vynalézavosti, s níž autor ironizuje historické reálie. A v případě jeho básnického alter ega jistě zaujme i nápaditý a poetický jazyk...“¹⁶³ „Petr Stančík je však hédonistou i co se týče jazyka. Stejně jako je spolehlivý stran historických souvislostí, vědeckých analýz či křesťanské i židovské věrouky, jeho čeština čerpá z těch nejlepších archivních ročníků. Petr Stančík ve svém *Mlýnu na mumie* roztočil kola české literatury v okouzlujícím rytmu steampunku, živém prozatím spíše ve vizuální kultuře.“¹⁶⁴ Boris Hokr upozorňuje na Stančíkovu hru s neobvyklými slovy, především ho zaujalo slovo „tvrď“ nebo sloveso „hroužiti“.¹⁶⁵

V *Andělím vejci* se Stančík oproti předešlým knihám, jak už jsme se dozvěděli, drží poněkud při zdi: „Stančíkův rukopis je ovšem patrný – lyrický jazyk a třeskatá ironie, historická erudice a mystifikace, realita a magičnost.“¹⁶⁶ Co se týče jazyka, tak rozhodně nezaostává, za předchozími prózami, ba naopak, autorova technika je snad ještě lepší a nápaditější. „... Stančík je v *Andělím vejci* znovu nejen mistrem zábavně technického jazyka, který snoubí lapidárnost se schopností barvitě metafory, ale i svědkem přihlížejícím lidské nenapravitelnosti.“¹⁶⁷

Michal Beck se pokouší jazykové prostředky srovnávat s předešlým románem *Mlýn na mumie*, kde „... Stančík využívá svůj cit pro jazyk a nabízí přehršel nenápadných, o to však zábavnějších slovních hříček, parafrázuje, nechává zaznít velmi nekorektní humor, ale umí skvěle napsat i lyrické pasáže, mnohdy přímo básnické – od dekadentních veršů až po katolickou a milostnou poezii.“¹⁶⁸ Podle Elišky Prokopové tkví výjimečnost celé knihy v maličkostech, ze kterých se skládá a které čtenář může potkat na cestě příběhu. „...ať už jsou

¹⁶¹ WEISS, Tomáš. Včera jsem slyšel klapot Mlýnu na mumie. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/13005/vcera-jsem-slysel-klapot-mlynu-na-mumie/>

¹⁶² NEZBEDA, Ondřej. Případ dekadentního detektiva. *Respekt*. 2014, roč. 25, č. 10, s. 61.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

¹⁶⁵ HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

¹⁶⁶ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

¹⁶⁷ *FullMoon* [online]. 2017, 8.3.2017 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/userfiles/tiny_uploads/0095.jpg

¹⁶⁸ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

to jazykové hříčky, lidová filozofie, eschatologické úvahy, kulturní narážky, sondy do dětské duše, řešení velkých otázek historie...“¹⁶⁹ Karel Kouba má však podstatnou výtku: „Zpočátku vtipné jazykové i obsahové ornamenty postupně působí samoučelně a jejich neustálé vršení začíná být únavné, až otravné.“¹⁷⁰

Na jazykové prostředky v *Nulorožci* se kritické ohlasy příliš nezaměřily, ale z těch, co si představíme jsou všechny na straně autora a oceňují jeho práci s jazykem. Radim Kopáč vyzdvihuje autorovu neotřelou fantazii a těžko hledá někoho jemu podobného.¹⁷¹ Podle Jindřicha Götha je v knize především cenná jeho jazyková bohatost či stylistická vybroušenost.¹⁷² Petr Stančík: „Suverénně vládne slovem i větou a nečiní mu jakoukoli potíž s ironickou nadsázkou recyklovat osvědčené literární techniky, syžety a motivy. Vyfabulovat a dějově rozehrát sebezabírajší situace a kauzality – a vzápětí, o pár stránek dále, respektovat, že se tok jeho vyprávění samočinně stáčí někam jinam, takže je třeba to, co jej před chvílí neslo, bez lítosti odhodit stranou.“¹⁷³

Ani u románu *Pravomil* kritici příliš nesledují Stančíkovu práci s jazykem, až na několik výjimek, jako například Jiří Lojín, který právě autorovu práci s jazykem oceňuje: „Text plyne elegantně, a přestože se nevyžívá v drastických detailech, působí na těch správných místech dramaticky. Občasné absurdní vsuvky, které se v jiných autorových románech vyskytují častěji, oživují příběh a dokážou ho odlehčit tak, aby se čtenář nepropadal do hlubší a hlubší deprese.“¹⁷⁴ Jako i v předchozích knihách, tak i zde Stančík využívá svůj nekonvenční humor, což ve své kritice potvrzuje Petr Nagy „...vyprávění našťestí odlehčuje absurdní humor spolu s dalšími prvky Stančíkovy osobité poetiky. Na druhou stranu ani řada úsměvných momentů a směšných motivů ve výsledku zcela nezakryje autorovu zjevnou snahu poukázat na tragický

¹⁶⁹ PROKOPOVÁ, Eliška. Všecko se pořád opakuje, a lidé se z toho nepoučí. In: *ILiteratura [online]*. 4. 1. 2017 [cit. 2021-12-03].

¹⁷⁰ KOUBA, Karel. Superman? Nikoli, Cimrman: reakční kabinet selských kuriozit Petra Stančíka. A2. 2017, roč. 13, č. 5, s. 5.

¹⁷¹ KOPÁČ, Radim. Nulorožec: Petr Stančík. *Uni*. 2019, roč. 29, č. 1, příl. Kulér, s. 14.

¹⁷² GÖTH, Jindřich. RECENZE: Nulorožec. O smrti nosorožců i nezkrtném požitkářství. *Novinky.cz [online]*. 2018, 19.12.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/kultura/clanek/recenze-nulorozec-o-smrti-nosorozcu-i-nezkrotnem-pozitkarstvi-40262856#utm_content=ribbonnews&utm_term=Nuloro%20%BEec.%20%20smrti%20nosoro%20%BEec%20%20AF%20i%20nezkrotn%C3%A9m%20po%20po%20C5%BEit%20%20A1%20%20C5%99stv%20%20AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

¹⁷³ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Nulorožec, Druhé město, Brno, 2018. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 4, s. 2.

¹⁷⁴ LOJÍN, Jiří. Proč zemřel Kennedy?. *VašeLiteratura [online]*. 2021, 4.7.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/7779-pravomil>

úděl českého národa, poznamenaného válkou a totalitou, jehož velké části – slovy románového hrdiny – „už záleží jenom na žvanci, a půjdou za tím, kdo jim slíbí větší porci“.¹⁷⁵

3. 3. 3 Volba žánru

Petr Stančík pod svým občasným jménem vydal celkem 5 prozaických děl. Po každé si zvolil žánr románu, avšak přetvořeného podle svého a trochu jinak, většina jeho knih je také přirovnávána k brakové literatuře. Ve svých románech se soustředí vždy na minulost a nepřipouští v nich svět takový, jak ho známe my. K volbě žánru Stančíkových děl se kritika vyjadřuje velmi hojně a obsáhle.

Péráka většina z kritiků označuje jako román a poukazují na jeho brakovost. Terezu Marečkovou v knize překvapily některé až muzikálové pasáže, kromě toho, podle jejího názoru má *Pérák* spíše potenciál stát se filmem než úspěšnou knihou.¹⁷⁶ S tím se ztotožňuje i Jiří G. Růžička, podle kterého Stančík vytvořil beletrizující scénář, který by mohl fungovat ve velkorozpočtovém filmu nikoli však v knize. Scénáři podle Růžičky chybí nutná dávka napětí a moment překvapení.¹⁷⁷ Stejný názor zastává i Stefan Segi: „Z textu je až příliš cítit, že se nejedná primárně o literární dílo, ale o předělaný scénář, takže se zdá být někdy až příliš stručným, kusým a vizuálním. Chybí mu výraznější literární stylizace a spoléhá spíše na nápady než na jejich zpracování. [...] Dokud Pérák ctí komiksovou nadsázku, je všechno v nejlepší pořádku.“¹⁷⁸ „Parafráze protektorátních šlágrů ukazují snad nejlépe, jak Stančíkovi jeho bezuzdná fantazie brání udržet žánr...“¹⁷⁹

Kritika se také shoduje na tom, že jde o knihu komiksové typu: „Setkáváme se s textem komiksového ražení, plným nadlidských skutků, fanatických nepřátel, krvavých scén a akčních pasáží. Vše se odehrává v lehce surreálném duchu s velkou mírou nadsázky, jedovatého vtipu. [...] Vzhledem k nevelkému rozsahu, zábavnosti a čtivému stylu je bez problému (a s chutí) možné číst knihu dvakrát za sebou, což se rozhodně nedá říct o velké části současné české

¹⁷⁵ NAGY, Petr. Osudy dobrého vlastence Raichla. Petr Stančík zpracoval osud člověka, který inspiroval i film Stařiči. *Deník N* [online]. 2021, 21.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://denikn.cz/649696/osudy-dobrego-vlastence-raichla-petr-stancik-zpracoval-osud-cloveka-ktery-inspiroval-i-film-starici/?ref=list>

¹⁷⁶ MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

¹⁷⁷ RŮŽIČKA, Jiří G. Petr Stančík, Pérák. *A2*. 2008, roč. 4, č. 24, s. 29.

¹⁷⁸ SEGI, Stefan. Je to pták! Je to letadlo! Je to pérák!: S pružinami proti Hitlerovi. *LitENky*. 2008, roč. 5, č. 24, s. 6.

¹⁷⁹ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpružený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

literární produkce.“¹⁸⁰ Mimo jiné kniha: „...předkládá čtenářům prozaickou žánrovou vyprávětku o původním českém superhrdinovi...“¹⁸¹

Největší nejasnosti ohledně volby žánru nastaly u *Mlýnu na mumie*. Kniha má působit jako detektivka, avšak skutečnost je zcela jiná, a to, protože detektivní zápletka v knize nehraje hlavní roli: „Ač totiž román začíná jako temná delirická detektivka [...], brzy je jasné, že obligátní detektivní pátrání hraje vedlejší roli.“¹⁸² „Podtitul Převratné odhalení komisaře Durmana je z hlediska prvního kontaktu s knihou sdělnější než její enigmatický název. Naznačuje, že by mohlo jít o mainstreamovou, možná i béčkovou detektivku, plnou dobrodružství a napětí. Tomu můžeme dát za pravdu, avšak s přibývajícimi stránkami postupně zjišťujeme, že žánrů a vlivů, jimiž se Stančík inspiroval, je mnohem více.“¹⁸³

U kritiky se setkávají a zároveň rozcházejí názory na to, jaký žánr tentokrát Stančík zvolil, podle Martina Kužela se román „...skryl za nálepku detektivní, ale nedokáže a vlastně ani nechce zatajit svou pravou podstatu. Totiž, že se ve skutečnosti jedná o průvodce po všech neřestech a slastech ducha i těla, o nichž jste si doteď mohli nechat leda zdát.“¹⁸⁴ „Lepší definici žánru „fantastický nášup poctivě pečený“, než jakou poskytuje *Mlým na mumie*, letos nenajdete...“¹⁸⁵ V *Mlýnu na mumie* hrají zásadní roli motivy, především pak motiv požitkářský, což znamená požitek ze sexu a jídla, jak už bylo zmíněno, velmi často současně: „Stančíkova kniha je obžerná nejen líčenými slastmi, ale i žánry, se kterými pracuje. Ač začíná jako drastický detektivní thriller, nad rozuzlením inscenovaným v duchu poirotovské seance komisař Durman mávne rukou. Hra s dávným žánrem listu do nebe, práce s citáty věrouky Ordo novis ordinis či mýtem rudolfínské Prahy...“¹⁸⁶

Alexandra Havránková se ve svém kritickém ohlasu velmi podrobně zaměřila na určení žánru, podle jejího názoru to není zcela jasné, čtenář, který doposud nic ze Stančíkových děl nečetl by se mohl domnívat, že se jedná o klasický historický román, s čímž Havránková do jisté míry souhlasí.¹⁸⁷ „Příběh samotný je jakousi pestrou paletou žánrů a motivů, které se

¹⁸⁰ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

¹⁸¹ KOŘÍNEK, Pavel. Hrdina v trikotu z hověziny. *Týdeník Rozhlas*. 2008, roč. 18, č. 27, s. 18.

¹⁸² HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

¹⁸³ LOLLOK, Marek. *Mlým na žánry*. In: *ILiteratura* [online]. 22. 4. 2014 [cit. 2021-12-03].

¹⁸⁴ KUŽEL, Martin. Petr Stančík: *Mlým na mumie* aneb převratné odhalení komisaře Durmana. In: *Fantasy Planet* [online]. 22. 3. 2014 [cit. 2021-12-03].

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

¹⁸⁷ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

v průběhu děje volně slévají a prostupují.¹⁸⁸ V příběhu lze nalézt také náznak kuchařské knihy, díky autorovým velmi obsáhlým popisům pokrmů, najdeme zde ale i biblickou tematiku, akční scény či náznak něčeho, čemu bychom mohli říkat western. Ani Havránková se u Stančíkovy četby neubráníla pocitu brakovitosti, avšak podle ní jde pouze o jakousi hru autora s motivy a pokus je parodovat.¹⁸⁹ „Když si však člověk uvědomí, že kniha je především jedna velká parodie, myslím, že může splnit svůj cíl, kterým je především čtenáře pobavit.“¹⁹⁰ Jak už bylo několikrát zmíněno, podle názoru Havránkové je kniha napsána jako by přerostlým dítětem, dále svůj názor rozvádí, autor se podle ní dostatečně neodpoutal od psaní dětské literatury a v knize je to místy znát.¹⁹¹

Jak můžeme vidět většina kritiky je Stančíkovým výběrem žánru nadšená: „Mlín na mumie se – obdobně jako jiné postmoderní romány – opírá o žánr detektivní prózy, o syžet pátrání po pachateli pitoreskní série vražd.“¹⁹² Stefan Segi řadí *Mlín na mumie* do žánru parodické detektivky.¹⁹³ Podle Jiřího Peňáse jde bez pochyby o román, který by případně mohl mít nálepkou detektivní, jelikož se zde setkáváme s vraždou a detektivem, ale také je to kniha gastronomická a stejně tak intelektuálně-pornografická.¹⁹⁴ „Stančíkova kniha je do jisté míry též parodií na tento druh četby a „myšlení“. Především je to ale velká a chytrá legrace.“¹⁹⁵ „Jeho román *Mlín na mumie* představuje dílo založené na postmoderních přístupech. Protíná se v něm horor se surrealismem, fraška s historickou detektivkou [...]. Román je tak kromě třeskuté zábavy i oslavou hédonismu a nezávaznosti jako přístupu k životu i literatuře.“¹⁹⁶

Mnoho ohlasů se také věnuje spojení žánru s autorovým dalším výrazným motivem, kterým je historie: „Stančík napsal famózní román. Jeho fantazie se přitom drží encyklopedických znalostí historie. Kniha má tak dvojí potencionál. Dostat se mezi díla nominovaná na literární ceny, i stát se bestsellerem.“¹⁹⁷ „Bláznivá groteska, sestavená z reálných střípků událostí, historicky ověřitelných faktů, dobových receptů ale i z až surreálního domýšlení toho všeho, nepřestává. Autor se sice dušuje, že nechtěl napsat humornou knihu, že původně to měla být detektivka, později vlastně taková dobová koláž o konci jedné epochy,

¹⁸⁸ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlín na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

¹⁹³ SEGI, Stefan. Mlín na hovna. *Lógr*. 2015, roč. 5, č. 16, s. 36-37.

¹⁹⁴ PEŇÁŠ, Jiří. Maso z dobře naklepané mumie. *Lidové noviny*. 2014, roč. 27, č. 176 (30. 7.), s. 8.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88.

¹⁹⁷ KUBÍČKOVÁ, Klára. Groteska zralá na ceny i rekordy. *Mladá fronta Dnes*. 2014, roč. 25, č. 50 (28. 2.).

kteřou vystřídá už brzy doba moderní.¹⁹⁸ Podle Ondřeje Nezbedy je zápleťka v knize pro Stančička pouze záminkou, aby mohl předvést svou obvyklou hru, kde mísí mystifikaci, pravdy a polopravdy, ale také nonsensy, historismy a další.¹⁹⁹

U knihy *Andělí vejce* se můžeme setkat nejen s odlišným prostředím, ale také s jinou volbou žánru. Doposud se román vždy odehrával v pražském prostředí: „Andělí vejce působí na první pohled jako opak předchozího románu, není totiž městskou detektivkou, ale vesnickou groteskní idylou.“²⁰⁰ Několik kritických ohlasů se tak neubránílo srovnání s předchozím *Mlýnem na mumie*, Michal Beck konstatuje, že *Andělí vejce* není sice tak skvělé, ale i tak pro čtenáře nabízí mnoho zajímavého: „Vesnická idyla se navíc během příběhu (a Hnátova života) mění v pikareskní román, kroniku, válečnou literaturu, dobrodružný příběh s fantaskními a nadpřirozenými motivy, legendu atd., díky čemuž má kniha spád a ani na okamžik nenudí.“²⁰¹ Ovšem děj knihy nezůstává u vesnického tématu, nýbrž se rozvíjí: „Vesnická kronika se mění v městský román, pak ve válečný deník až k memoárům.“²⁰² Boris Hokr nalezl v příběhu ještě daleko více možných žánrů „...v příběhu se sráží a všelijak křivě zrcadlí historická i vesnická próza, pikareskní román, kronika, legenda, podobenství, apokryfy, duchařské historky, toponymické pověsti, pohádky, morytáty, ezoterické spisy, básnické pastiše, eposy. [...] Román se ovšem vymyká z řady próz, jež poněkud stereotypně naplňují syžet konfliktu mezi takzvanými malými a velkými dějinami, když na pozadí osobního dramatu ukazují, že v režii historických mechanismů je jedinici přidělena role bezmocné oběti.“²⁰³

I v této próze se objevují Stančičkovy typické motivy, které úzce souvisí s žánrem, nalezneme zde hojně motiv historie. Podle Karla Kouby: „Autor v *Andělím vejci* vytvořil svéráznou variaci na selský román, do nějž přidal většinu svých typických propriet. Tedy zálibu v konstruování bizarních situací, libidózní zaujetí nejrůznějšími kuriozitami, tvorbu alternativních variant historických událostí a postmoderní všežravost.“²⁰⁴ Jiří Lojín pak vnímá celý román, jako jakousi kroniku dvacátého století, kterých je nepřeborné množství, avšak vítá

¹⁹⁸ WEISS, Tomáš. Včera jsem slyšel klapot Mlýnu na mumie. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/13005/vcera-jsem-slysel-klapot-mlynu-na-mumie/>

¹⁹⁹ NEZBEDA, Ondřej. Případ dekadentního detektiva. *Respekt*. 2014, roč. 25, č. 10, s. 61.

²⁰⁰ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03].

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² PROKOPOVÁ, Eliška. Všecko se pořád opakuje, a lidé se z toho nepoučí. In: *ILiteratura* [online]. 4. 1. 2017 [cit. 2021-12-03].

²⁰³ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

²⁰⁴ KOUBA, Karel. Superman? Nikoli, Cimrman: reakční kabinet selských kuriozit Petra Stančička. *A2*. 2017, roč. 13, č. 5, s. 5.

originální Stančíkovo podání: „*Andělí vejce* lze z vnějšího pohledu brát jako svéráznou kroniku první poloviny dvacátého století, kterých je v české literatuře poměrně velké množství. Stančíkovo originální zpracování, a především jeho úžasnou fantazii.²⁰⁵

Se zajímavým názorem přichází Radim Kopáč, podle kterého: „*Andělí vejce* by mohlo být románem vesnickým (rodový statek je jedním z bodů, kolem nějž se točí dění), nebo vývojovým (Hnát se narodí, dospěje, zestárne), případně mystickým (Hnát vynalezne takzvané nekonečnitko), anebo humoristickým (viz brilantní jazyková komika). Ze všeho nejspíš jde ale o prózu, která si chce hrát, o román postmoderního stříhu, který nezná hranice, a přece drží tvar-a má co říct.“²⁰⁶ Michal Šanda považuje knihu za humoristický román a přirovnává ho k Švejkovi, Saturninovi či Černým baronům.²⁰⁷

Nulorožec je opět srovnáván s *Mlýnem na mumie*, především kvůli detektivnímu žánrovému zařazení. *Nulorožec* však není kritikou tak dobře přijat a mnoho věcí je mu vytýkáno. Několik kritiků je toho názoru, že se Stančík pouze pokusil obnovit svoji úspěšnou a již jmenovanou prózu: „Stejně jako ve *Mlýnu na mumie* je i v *Nulorožci* detektivka pouhým krycím žánrem.“²⁰⁸ Podle Jiřího Lojína se nejedná o detektivku, pouze si to na ni hraje, avšak vyzdvihuje, že román nepůsobí pod vlivem jeho přemíry nápadů chaoticky, ale míří k rozuzlení.²⁰⁹ Ani podle Radima Kopáče se nejedná o detektivku: „Detektivní je tu vlastně jen košatá a dynamicky rozvíjená příběhová linie, která se vine, respektive běží podle vzoru počítačové hry...“²¹⁰ Podle názoru Stefana Segiho je román, díky autorově fantazii poněkud infantilní.²¹¹ Naproti jejich názoru se rozhodl hledat něco kladného Jan Krajčovič, podle kterého: „Román Petra Stančíka *Nulorožec* je soubor městských legend, konspiračních teorií alternativní historie, to vše v lákavém balení detektivky v pražských kulisách.“²¹²

Také u *Pravomila* se Stančík odklonil od svých předem zajetých kolejí, rozhodl se tentokrát věnovat reálnému hrdinovi a jeho životu, což z knihy dělá poněkud životopisné dílo.

²⁰⁵ LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako andělí vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03].

Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/6090-andeli-vejce>

²⁰⁶ KOPÁČ, Radim. Vejce si chce hrát. *Týdeník rozhlas* [online]. 2016, 1.12.2016 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.druhemesto.cz/recenze/andeli-vejce?id=584532dceb6520827590789>

²⁰⁷ ŠANDA, Michal. Stančíkův velociped. *Právo*. 2016, roč. 26, 2016, č. 263 (10. 11.), příl. Salon, č. 997, s. 4.

²⁰⁸ DEMELOVÁ, Karolína. *Literární orgie jsou zpět. Petr Stančík se v Nulorožci vrací k jídlu, erotice a mysterióznímu* [online]. 28.11.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/literarni-orgie-jsou-zpet-petr-stancik-se-v-nulorozci-vraci-k-jidlu-erotice-a-7692667>

²⁰⁹ LOJÍN, Jiří. Kdo řídí náš svět? In: *VašeLiteratura.cz* [online]. 10. 12. 2018 [cit. 2021-12-03].

Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/7173-nulorozec>

²¹⁰ KOPÁČ, Radim. *Nulorožec*: Petr Stančík. *Uni*. 2019, roč. 29, č. 1, příl. Kulér, s. 14.

²¹¹ SEGI, Stefan. *Nuloromán*. *Lógr*. 2019, roč. 9, č. 32, s. 95-96.

²¹² KRAJČIROVIČ, Jan. Keratin vznešeně, hezky česky - lupy... *Weles*. 2018, č. 74/75, s. 139.

Avšak volbě žánru se u této knihy nezabývá příliš mnoho ohlasů: „Z látky, kterou by se nabízelo pojmout jako dokumentární nebo reportážní román, stvořil ovšem Petr Stančík velkolepý postmoderní mýtus, literárně obžerný, temně poetický i temně vtipný, jak to známe z autorových předchozích titulů *Pérák, Mlýn na mumie, Andělí vejce* anebo *Nulorožec*.“²¹³ „*Pravomil* je tedy román vlastenecký, válečný [...], antifašistický, antikomunistický a řekněme konzervativní.“²¹⁴ Podle Petra A. Bílka: „Román sugestivně líčí mentalitu poněkud jiného vlastenectví, než jaké nám servírují dnešní obchodníci s voličskými hlasy.“²¹⁵

3. 3. 4 Kompozice

Co se týče výstavby kompozice i zde se snaží být Stančík originální a přinést do české literatury něco nového. V *Pérákově*, ač to není na první pohled znát, můžeme spatřit dvě časové roviny: „Ústřední dějovou linku Stančíkovy novely tvoří příběh Péráka a odbojáčky Jitky. [...] Paralelně s tím pátrá Pérák po své identitě. [...] Čímž se otevře prostor pro Stančíkovo tíhnutí k bizarnostem a chytrým kombinacím. Autor zná kde co.“²¹⁶ Pro Martina Ťopka má text i celý děj neuvěřitelný švih.²¹⁷ Kompoziční výstavba v próze *Pérák* je zajímavá především díky vzhledovému zpracování textu na kraji stránek. Petr Hrtánek opět zmiňuje pořekadlo: „Kdo neskáče není Čech“, podle jeho názoru: „Skákání je nejen důležitým motivem knihy, ale také jejím základním kompozičním principem. Čtenářovy oči přeskakují od hlavního textu k okrajovým popiskům doplňujícím informace o postavách, událostech a předmětech, které přímo či nepřímo souvisejí s dějem. [...] Také kompozice vlastního textu je založena na přeskakování, jelikož se v krátkých epizodách svižně střídá několik žánrově různorodých příběhů.“²¹⁸ I podle Stefana Segiho je toto originální zpracování velmi poutavé a dotváří narativní linii, informace po stranách textu jsou skvělým doplněním celého děje.²¹⁹ „Čtenář ihned získá pocit, že drží v rukou dílko, na kterém si dal autor do posledního detailu záležet.“²²⁰

²¹³ KUČERA, Štěpán. DNA 20. století. *Právo*. 2021, roč. 31, č. 155 (8. 7.), příl. Salon, č. 1233, s. 16.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>.

²¹⁶ ŠANDA, Michal. Petr Stančík: Pérák. In: *Portál české literatury* [online]. 26. 6. 2008 [cit. 2021-12-03]. Dostupné (přes Webarchiv) z:

https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20080628140329/http://www.czlit.cz/main.php?pageid=65&position=15&production_id=795

²¹⁷ ŤOPEK, Martin. Pérák - obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03].

²¹⁸ HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22.

²¹⁹ SEGI, Stefan. Je to pták! Je to letadlo! Je to pérák!: S pružinami proti Hitlerovi. *LitENky*. 2008, roč. 5, č. 24, s. 6.

²²⁰ Tamtéž.

To stejné si myslí i Josef Milion, podle kterého jsou glosy také skvělým zpestřením: „Zatímco glosy se pohybují na hranici mezi svébytnými interpretacemi fakt [...] a doplňujícími informacemi k ději, obrázky naopak tvoří koláž dobových hesel a reklam.“²²¹

V *Mlýnu na mumie* se autor rozhodl knihu rozdělit na kapitoly a každou z nich obohatit o velmi zajímavá motta a citáty. Kniha je „...sled kapitol jednotně stylizovaných jako klipovité sekvence burleskních výjevů, formálně provázaných hřmotnou přítomností gargantuovsky pažravého a nezničitelného těla titulní postavy.“²²² Alexandra Havránková si stěžuje na „nahuštěnost“ všemožných, někdy až laciných motivů, což je na úkor dějové linie a díky tomu je celkový příběh poněkud plytký.²²³ Díky zaujetí pouze na jednu postavu se celý děj nijak nerozvětluje a ani závěr knihy, jak by čtenář čekal není napínavý, protože autor neodhalí vraha a vlastně to ani nebylo jeho záměrem.²²⁴ „Specifickou významovou rovinu Stančíkova románu tak utváří provokativní, ironická, nicméně láskyplná kresba někdejšího českého vlastenectví. A jako její součást se příběhem tu a tam mihnou postavy obecně „profláklých“ ctihodných mužů, například Karla Sabiny, Bedřicha Smetany, Jana Nerudy nebo Miroslava Tyrše.“²²⁵

Kompozici v *Andělím vejci* sleduje mnoho kritiků, především si všímají rozdělení do dvou časových linií a pokoušejí se celkovou kompoziční výstavbu rozebírat do hloubky. Což se podařilo například Borisy Hokrovi, podle kterého: „Děj *Andělího vejce* je rozvržen do dvou střídajících se linií, které spojuje postava Augustina Hnáta. [...] První příběhová rovina je laděna baladicky a zachycuje den v posledním křečovitém záchvěvu druhé světové války [...]. Paralelní kronikářská linka pak tento den předbíhá a průběžně skládá Augustinovo nesouvislé curriculum...“²²⁶ Dále pak Michal Beck, který tento názor pouze potvrzuje.²²⁷ Pak také Pavel Janoušek: „Andělí vejce pracuje s dvojitou časovou rovinou. První z nich zachycuje „přítomnost“. [...] Druhá časová rovina je retrospektivní. Vyrůstá z žánru biografického či vývojového románu vesnického typu a chronologicky vykresluje osudy hrdinova rodu...“²²⁸ S podobným názorem přichází i Milena M. Marešová, podle které: „Hlavní napětí knížky pramení zřejmě

²²¹ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

²²² VAJCHR, Marek. Falše románového hédonismu. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 27. 11. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/false-romanoveho-hedonismu>

²²³ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

²²⁴ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvařil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

²²⁵ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

²²⁶ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

²²⁷ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

²²⁸ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Andělí vejce, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2.

z užití dvou časových rovin. Čtenář nahlíží na současnost hrdiny, ale zároveň se mu promítá průběh jeho života.²²⁹ To už pa pouze doplňuje Lenka Kapsová: „Od začátku knihy je dějová linie Augustinova života [...] znepokojivě prostřihávána krátkými záblesky jednoho květnového dne na konci druhé světové války. Obě linie se protnou v dramatickém závěru, který lze číst jako příběh jedné osobní tragédie, ale i jako výpověď o konci starého a nástupu nového světa, o kontrastu fantazií přibarvené minulosti a syrové přítomnosti.“²³⁰ Evě Klíčové pak není zcela jasné autorovo užití těchto dvou linií, když se pouze krátce střídá životopisná linka s příběhem z konce války.²³¹

Knih je mimo dvou časových linií členěna pomocí nadepsaných dat, kde se právě tyto dvě linie střídají: „Střídáním vyprávěcích časů, které se nakonec střetnou, je gradován příběh a navozeno očekávání velkého finále. To ale bohužel nepříjde. I když se odehraje jedno podstatné neštěstí, konec působí jako nepodařený appendix, který autor přidal poté, co vyplýval všechnu svou tvůrčí energii na popisu hrdinových fantastických životních dobrodružství.“²³² „Opakování, zrcadlení, zmnožování jsou vůbec základními principy výstavby Stančíkova textu (frekvence motivu protilehlých zrcadel přitom působí možná až příliš návodně).“²³³

Celým románem prostupuje citát babičky: „Všechno se pořád opakuje a lidé se z toho nepoučí“, čehož si všímá i Michal Beck, podle kterého je román založen především na principu zrcadlení a opakování: „Bohužel frekvence opakování motivů působí mnohdy návodně a zbytečně. Někoho může zklamat i vyvrcholení celé knihy: i když emotivně silné, je pouze logickým vyústěním celého příběhu, naplňujícím to, že se lidé nikdy nepoučí.“²³⁴ „Epizodní příběhy z Hnátova života, prolínající se velkými dějinnými událostmi, dávají autorovi možnost propojovat historická fakta a autentické reálie s mystifikací a nápaditou, humornou fabulací.“²³⁵

²²⁹ MAREŠOVÁ, Milena M. Tunguzský meteorit byla atomová bomba. Historie se pořád opakuje a Petr Stančík vyseděl Andělí vejce. *Český rozhlas* [online]. 4.11.2016 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/tunguzsky-meteorit-byla-atomova-bomba-historie-se-porad-opakuje-a-petr-stancik-5070558>

²³⁰ KAPSOVÁ, Lenka. O muži s podivným vejcem místo hlavy. *Lidové noviny*. 2016, roč. 29, 2016, č. 294 (17. 12.), příl. Kniha roku 2016, s. V/23.

²³¹ KLÍČOVÁ, Eva. Bondem proti genderu: novinka Petra Stančíka nese (ne)překvapivě konzervativní poselství. *Respekt*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 56.

²³² KOUBA, Karel. Superman? Nikoli, Cimrman: reakční kabinet selských kuriozit Petra Stančíka. *A2*. 2017, roč. 13, č. 5, s. 5.

²³³ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

²³⁴ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

²³⁵ Tamtéž.

Nulorožec je opět rozdělen na kapitoly, které jsou, stejně jako v *Mlýnu na mumie*, opatřeny citáty či motty. Podle Jana Krajčoviče v „...*Nulorožci* má množství citátů uvádějících kapitoly, od Goetha až po Komenského, [...] promyšlených, tak že se skládají další zajímavou linku...“²³⁶ „Dějová linie není nikterak košatá, autor neodbíhá k vedlejším dějům. [...] Ale samotná zápletka je složitá a ke konci se rozpadá do více směrů. Snad proto působí závěr trochu překotně až uspěchaně.“²³⁷ Jiří Lojín si také stěžuje na autorovo brzké opuštění policejního vyšetřování.²³⁸

Konec knihy je pro kritickou recepci opět zklamáním, Vít Schmarc, píše že: „Hlavně ke konci text působí unaveně a monotónně, i proto, že autorova schopnost s elegantním ironickým úšklebkem shazovat upjatost a bezhodnotovost současné společnosti se v *Nulorožci* rozplývá spíš ve žlučovité pošklebování. [...] Tato mastnější, zelná odnož české literární fantastiky si nadále uchovává povznášející potenciál. Ale zatímco ve svých silnějších chvílích Stančík vzbuzoval pocit lehké intoxikace, po *Nulorožci* zbyde spíš těžký žaludek, pálení žáhy a zklamání, že množství jídla na stole možná zůstalo stejné, ale kvalita ztlačně utrpěla.“²³⁹

Kompoziční řešení knihy *Pravomil* je ve formě deníku, který je nalezen hned na začátku příběhu a bohužel je nám hned prozrazen konec, čerpá ze skutečných událostí. Stančík se drží přesných osobních detailů, avšak jeho hlavním cílem je umělecká mystifikace, nikoli věrná rekonstrukce.²⁴⁰ „Stančík miluje hyperboly a Raichlův reálný příběh mu k nim posloužil jako ideální odrazový můstek.“²⁴¹ „Historický román autor vystavěl jako fiktivní deník, do kterého Raichl od svých čtrnácti let zaznamenává důležité události svého života.“²⁴² Do větší míry se kritické ohlasy kompoziční výstavbou v této knize nevěnují.

²³⁶ KRAJČIROVIČ, Jan. Keratin vznešeně, hezky česky - lupy... *Weles*. 2018, č. 74/75, s. 139.

²³⁷ LOJÍN, Jiří. Kdo řídí náš svět? In: *VašeLiteratura.cz* [online]. 10. 12. 2018 [cit. 2021-12-03].

Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospеле/7173-nulorožec>

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In:

Aktuálně.cz [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorožec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>

²⁴⁰ FREMROVÁ, Anna. Petr Stančík ironizuje i v pracovních táborech: *Pravomil*. *Klacek* [online]. 2021, 9.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:

https://www.klackypravy.cz/clanky/pravomil?fbclid=IwAR0XP6Q5CILnUXAbWKau6NOR_5x4wyHqSK9ikL7n1MHs8ZRJhn8LaeC6av0

²⁴¹ VITVAR, Jan H. Obsluhoval jsem Konrada Henleina. *Respekt*. 2021, roč. 32, č. 34, s. 62. ISSN 0862-6545.

²⁴² FILINOVÁ, Tereza. Recenze k audioknize. *Týdeník rozhlas* [online]. 12.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/recenze/pravomil?id=615431a8003907750903489&fbclid=IwAR22YhGJIg5vuWMCC4WOJtECHyx-hwZH3eQmj5v1w9e8zA6tsk0GC_R5Ye8

3. 4 Motivy

Velkou součástí Stančkových knih jsou bezpochyby motivy, které se v jeho knihách pravidelně opakují. I literární kritika na tyto motivy upřela svou pozornost a hledá jejich význam. V následujících podkapitolách se budeme věnovat čtyřem výrazným motivům Stančkovy tvorby, podle kterých můžeme autorův rukopis rozpoznat. Jsou jimi, historie, gastronomické požitkářství, sexualita a nadpřirozeno (mystika, okultismus). Bez těchto motivů by Stančikova kniha doslova nemohla fungovat, jsou to jakési základní stavební složky (kameny) jeho tvorby. Mimo toho autor ve většině svých knih využívá i motivy jiné, které se sice opakují, ale kritika se jimi tolik nezabývá, jsou jimi například násilí nebo vynálezy.

3. 4. 1 Historie a mystifikace

Co se týče historických událostí je Stančík velmi erudovaným člověkem, ale také velmi zdatným mystifikátorem. Ve svých prózách popisuje skutečné historické události a dotváří si je podle své fantazie nebo jak se mu to právě hodí.

Tématem prózy *Pérák* je historický český superhrdina, čímž je téma samo o sobě mystifikační: „Kniha dovedně balancuje na pomezí mezi brakem, mystifikačním textem a lehkou vulgarizací českých dějin.“²⁴³ Motivem historie a mystifikace se nezabývá příliš ohlasů, avšak někteří kritici se rozhodli tomuto motivu věnovat a téměř všichni ho hodnotí kladně. „Nad Stančikovým Pérákem se budou zvláště vyžívat milovníci literárních parodií a travestií podobně jako znalci novodobých dějin, kteří autorovu mystifikační hru pojmu jako „prosívání“ pravd, polopravd a víceméně zjevných nonsensů a ahistorismů. Jiní čtenáři se mohou prostě jen bavit fantasmagorickým dějem a doprovodnými komentáři, a když si pak případně odskočí k internetu, budou stejně jako já překvapeni, co všechno může být autentické.“²⁴⁴ Tereza Marečková oceňuje text po stranách, kde se jí především líbí medailony historických osobností, což podle jejího názoru napomáhá a zdokonaluje fikci, o kterou jde Stančikovy především.²⁴⁵ „Mate čtenáře spojováním historicky doložených a známých faktů s dobře vymyšleným zákulisím dějin, které propůjčuje do rukou svých hrdinů. Hledá pak nové výklady, popírající doposud známe děje zejména kolem atentátu na Heydricha. Bravurně a s humorem se rouhá všemu, co by Čechům v těchto oblastech mohlo být svaté.“²⁴⁶ „...Stančík nejvýrazněji demonstruje svůj um apokryfně-mystifikační šarádou, která je základním

²⁴³ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

²⁴⁴ HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22.

²⁴⁵ MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

²⁴⁶ Tamtéž.

kamenem jeho psaní, [...] napříč textem pošťuchuje jednak historický fakta, k nimž hledá jiné cesty a pro které objevuje „tajné“ interpretační klíče, a jednak samotné styly vyprávění...“²⁴⁷

Najdou se i kritici, kteří nejsou přesvědčeni o vhodnosti umístění této knihy do českého publika. Podle Jakuba Grombíře je potřeba na mystifikaci, jak autor, tak čtenář, avšak český čtenář podle jeho názoru nedokáže vstřebat Stančíkovo pojetí, například Heydrichova konce.²⁴⁸ „Kdo chce napsat dobrodružnou knihu, musí si umět vymýšlet tak, aby to čtenáře bavilo a aby mu zároveň byli ochotni věřit. Stančík dokázal jenom to první, a tak jeho kniha zůstává spíše intelektuální hříčkou na dané téma než čtivým, a přitom inteligentním bestsellerem, jakým by ráda byla.“²⁴⁹

V *Mlýnu na mumie* je historie, a především mystifikace velmi důležitým motivem, bez kterého by se tato kniha rozhodně neobešla, kritika si toho ve svých textech také povšimla, i když ne tak hojně, jak by si tento motiv zasloužil. I zde si autor hraje se skutečnými dějinnými událostmi a přetváří si je podle svého: „Historická fakta však autor zasazuje do nových, často velmi bizarních kontextů. Zdá se tedy, jako by zde události dějin sloužily pouze jako jakási inspirace k rozvržení autorových fantazií a představ o historii, ze kterých posléze stvořil svou vlastní, alternativní verzi.“²⁵⁰ Tyto historické události pak autor klade na sebe, podle svého uvážení a se záměrem ovlivnit hlavního hrdinu komisaře Durmana.²⁵¹ „Román je též prošpikován množstvím dobových reálií od místopisu po kulinářství — bude na detailistech, aby objevili případné nepřesnosti a mystifikační nástrahy.“²⁵²

Také v *Andělím vejci* se několik kritiků zaměřilo na tento velmi podstatný motiv. Ovšem podle Michala Becka zde autor historické události využívá poněkud jinak než doposud: „Dějinné události ovšem neslouží pouze jako kulisa, ale tvoří i kostru děje. [...] Epizodní příběhy z Hnátova života, prolínající se velkými dějinnými událostmi, dávají autorovi možnost propojovat historická fakta a autentické reálie s mystifikací a nápaditou, humornou fabulací. Stančík navíc svou bohatou imaginací a znalostí dějin mísí tak, že je mnohdy těžké rozeznat, co je historická skutečnost a kdy vás jen láká do zákrut své cynické fikce. [...] Na podkladu reálných kulis autor vytváří mnohdy až dadaistické obrazy [...] nebo pouze vyličí historickou

²⁴⁷ KOPÁČ, Radim. Hořké jak chinin je žít bez vidin... *Weles*. 2008, č. 34, s. 160-162.

²⁴⁸ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpružený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

²⁵¹ HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize. *H_aluze*. 2015, roč. 8, č. 31, s. 13-14.

²⁵² ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88.

skutečnost, která je mnohdy absurdnější než veškeré mystifikace.²⁵³ Boris Hokr ve své tezi píše, že v *Andělím vejci* stejně jako v předešlých prózách dokáže Stančík udržet pohromadě reálné skutečnosti společně s mystifikacemi.²⁵⁴ „Esprit starých časů umí Stančík vykouzlit plasticky, za pomoci dobových detailů a smyslových evokací s příměsí dráždivé dekadence.“²⁵⁵ „Historické reálie se tak prostupují s motivy a prvky fantaskními, nadpřirozenými a jinak bizarními...“²⁵⁶ U *Nulorožce* se pak kritici na tento motiv nezaměřují.

V *Pravomilovi* je motiv historie stěžejní, jelikož jde o historicky reálnou osobnost, na což se zaměřuje i kritika: „Stančík vychází z reálných údajů [...], přesto je ale patrné, že jeho cílem není věrná rekonstrukce, ale naopak umělecká mystifikace. [...] Ve směsi reálií, stančíkovské fantastiky a obrazů v dnešní době literárně oblíbeného období moderních dějin je otázkou, co je vůbec u knihy *Pravomil aneb Ohlušující promlčení* autorovým záměrem. [...] Vyprávění o druhé světové válce a utrpení v lágru, okořeněné tím, že se jedná o reálnou historickou osobnost, a deníková forma, díky které kniha nabývá falešně osobní/pamětnické hodnoty – tím vším *Pravomil* splňuje předpoklady pro český bestseller (který kazí snad jen nepřiliš atraktivní přebal).“²⁵⁷ Petr A. Bílek oceňuje Stančíkovo zpracování hospodářských a sociálních dějin, oproti jiným autorům, kteří se zaměřovali na Raichlův život pouze z politického hlediska.²⁵⁸ „Petr Stančík dovedně splétá skutečnost s fikcí, stejně jako reálná jména míchá s těmi libozvučně smyšlenými. Prožití události či vyslechnuté příběhy v jeho pojetí bobtnají do pábitelských historek hrabalovského ražení.“²⁵⁹

3. 4. 2 Gastronomické požitkářství

Jedním z nejvýraznějších motivů Stančíkových knih je jídlo, přesněji prožitek z jídla. Své hlavní hrdiny nechává konzumovat netradiční pokrmy a jeho popisy přípravy jídla by

²⁵³ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

²⁵⁴ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

²⁵⁵ KLÍČOVÁ, Eva. Bondem proti genderu: novinka Petra Stančíka nese (ne)překvapivě konzervativní poselství. *Respekt*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 56.

²⁵⁶ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Andělí vejce, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2.

²⁵⁷ FREMROVÁ, Anna. Petr Stančík ironizuje i v pracovních táborech: *Pravomil*. *Klacek* [online]. 2021, 9.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.klackoviste.cz/clanky/pravomil?fbclid=IwAR0XP6Q5CILnUXAbWKau6NOR_5x4wyHqSK9ikL7n1MHs8ZRJhn8LaeC6av0

²⁵⁸ BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>

²⁵⁹ FILINOVÁ, Tereza. Recenze k audioknize. *Týdeník rozhlas* [online]. 12.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/recenze/pravomil?id=615431a8003907750903489&fbclid=IwAR22YhGJIg5vuWMCC4WOJtECHyx-hwZH3eQmj5v1w9e8zA6tsk0GC_R5Ye8

mohly fungovat i jako velmi netradiční kuchařka. K jídlu samozřejmě neodmyslitelně patří i pití, Stančík se tak vyžívá i v popisu neobvyklých alkoholických nápojů.

V *Pérákově* se příliš gastronomických popisů nevyskytuje, takže ani kritika se na tento motiv nezaměřuje. Autor ho hojně využívá v další knize, *Mlín na mumie*, kde má zásadní roli. „Slova „požitkářství“, „labužnictví“, či dokonce „obžerství“ se mi jeví jako nejpřesnější pojmenování autorova přístupu ke zvolenému románovému tvaru a k procesu psaní vůbec [...] ze Stančíkových textů vyzařuje intelektuální potřeba bizarnost světa kolem nás hedonisticky ochutnávat a naplno si jí užívat, přetvářet a utvářet si ji k obrazu svému – když už světu jiný řád věcí schází. [...] Přítomnou prózu autorův požitkářský, až obžerný postoj zcela prostupuje, počínaje a nekonče rovinou jazykovou, motivickou a tematickou.“²⁶⁰ Jak už bylo řečeno v úvodu, Stančík se velmi věnuje nejenom popisům konzumace pokrmů, ale především jejich přípravě, díky čemuž může čtenář získat reálnější pohled a autor, tak působí na jeho smysly a chuťové buňky, což bylo bezpochyby Stančíkovým záměrem. „Se stejným gustem jsou pak líčeny přípravy dobových pokrmů, kterým se hlavní hrdina každou chvílí oddává. Díky nim kniha místy působí skoro až jako jakási kuchařka zasazená do příběhu.“²⁶¹ „Všemožné receptury doplňuje i typicky hospodská disputace. [...] Z hlediska hédonistického užívání si nemá *Mlín na mumie* v současné české literatuře konkurenci.“²⁶² „Kniha je totiž prošpikována gurmánskými odbočkami [...]. V ději vlastně žádnou zvláštní roli nehrají, ale lze je vnímat jako autorův pokus o synestetický zážitek na všech smyslových frontách. Rozumí se, že recepty jsou podobně opulentní jako samotný děj románu.“²⁶³ Mimo jiného se autor vyžívá ve vymýšlení vlastních druhů jídla, kde spojuje několik různých pokrmů dohromady.

„Ani v jednom z románů si autor nenechá uniknout možnost detailně popsat požitkačské chvílky plné jídla a erotičnosti (což už by se dalo považovat za Stančíkovu obsesi) a nechat věci vonět či zapáchat.“²⁶⁴ Takže ani *Andělí vejce* není v tomto ohledu výjimkou, i zde se tomuto motivu autor věnuje a v knize ho využívá. „Vzhledem k tomu, že právě jídlo a pití hraje ve Stančíkových „legendách“ důležitou roli, několikrát jsem si při hodnocení *Andělího vejce*

²⁶⁰ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Mlín na mumie*. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

²⁶¹ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

²⁶² HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

²⁶³ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvařil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

²⁶⁴ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

pomohl gastronomickými analogiemi. Jimi také skončím — navzdory mnoha použitým surovinám Stančíkův nový román nepřipomíná pověstný dort pejska a kočičky, nýbrž promyšleně tažený vývar, který mi svou peprností docela přišel k chuti.²⁶⁵ Jiří Lojín si tohoto motivu také všímá a srovnává ho s předešlou knihou: „Ještě se zastavím u dalšího výrazného rysu Stančíkovy prózy – jídla. Komisař Durman z *Mlýnu na mumie* se projevil jako nezřízený gurmán, a i když Augustin Hnát je spíš umírněný a vyrovnaný, přece jen se v *Andělím vejci* najde místo na popis lahůdek. Některé pasáže tak proměňují knihu na kuchařku, která by asi zastáncům racionální stravy příliš nevyhovovala.“²⁶⁶

Na tento motiv se soustředí kritika i u *Nulorožce*, i když ne tak výrazně. Několikrát byla tato kniha přirovnávána k slabšímu „bratrovi“ úspěšného *Mlýnu na mumie*, i zde autor pokračuje ve stejném duchu a Lavabo má podobné vlastnosti jako komisař Durman. Takže pokračují neobvyklé popisy jídla a alkoholických nápojů. „Nutno připomenout, že Stančíkovy debužirování reflektuje jeho nesmírně bujnou fantazii a málokdo by asi riskoval požívání surstömningu v digestoři. Podobně kladný vztah k dobrému pití prozrazuje zaujatost, s jakou líčí jednotlivé druhy alkoholu.“²⁶⁷ „Zároveň ale Nulorožec prozrazuje slabinu tvůrčí metody "bohapustého debužirování": lehkost místy přechází v lenost. Strhující energie a neustávající přívál podnětů staršího románu *Mlým na mumie* se v *Nulorožci* mění na vlašný proud. Hlavně ke konci text působí unaveně a monotónně, i proto, že autorova schopnost s elegantním ironickým úšklebkem shazovat upjatost a bezhodnotovost současné společnosti se v *Nulorožci* rozplývá spíš ve žlučovité pošklebování.“²⁶⁸ V *Pravomilovi* se kritika na tento motiv nesoustředí.

3. 4. 3 Sexualita

Pověštinu času se ve Stančíkových knihách motiv sexu propojuje buď s jídlem nebo s násilím. Toto téma se stejně jako gastronomické požitkářství naplno projevuje až *Mlýnu na mumie*. Sexualita se objevuje již v *Pérákově*, kde si toho kritika však nevšimá, až na Martina Ťopka, podle kterého Stančík „...erotiku používá v pozměněné podobě ještě daleko

²⁶⁵ HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71.

²⁶⁶ LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako andělí vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospELE/6090-andeli-vejce>

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In: *Aktuálně.cz* [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorozec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>

masivnějším způsobem. Zcela neurvale strhává šaty z politicko-historických souvislostí, aby odhalenou pravdu vyhnal nahou na ulici. Následně nechá čtenáře kochat se tím, jak pobíhá zcela obnažená mezi lidmi, snažíc se zakrýt rukama to, co bylo až doposud zahaleno pod bikinami přetvářky a populismu. Užaslá tvář čtenářova je pak při čtení textu zcela běžným jevem.²⁶⁹ Motiv sexuality je v této knize jakýmsi symbolem či přirovnáním.

Jak už bylo řečeno tento motiv se plně projevuje až v další knize *Mlýn na mumie*, kde si Stančík neklade meze a naplno upouští uzdu své fantazie. Stančík téma rozpracovává poněkud jinak a po svém. Dokonale to ve své kritice vystihuje Pavel Janoušek, který píše, že: „Sex u Stančíka ovšem nikdy není procítěným intimním setkáním dvou osudově spřízněných duší a těl, ale vždy má charakter zábavného ukájení akutních tělesných potřeb, a především povahu zábavné textové atrakce, která má „boccacciovsky“ potěšit čtenáře. A jako každé veselé a nezávazné potěšení jej lze proto libovolně kombinovat s požitky jinými...“²⁷⁰ Proto je tedy tento motiv propojován s jinými již zmíněnými prvky. „Tyto neřesti, jež si hlavní hrdina ani v době intenzivního pátrání po sériovém vrahovi nedokáže odepřít, dostávají v knize až překvapivý prostor.“²⁷¹ „Do tohoto koncertu chutí, vůní a sexu jsou jako afrodiziakální kapky přidávány reálie skutečné, jako třeba Neruda zaskakující za maminku v trafice či šermující cvičenec Tyrš“²⁷² „Potěšení jsou to velmi svérázná, prováděná s lehkostí a virtuozitou, ingredience vybrané, dosti pikantní i exotické. Zhusta se toho ovšem míchá příliš dohromady, a tak mnohý čtenář může být vyprávěním brzy přesycen.“²⁷³

Čtenář může mít místy pocit, jako by Stančík už od začátku nechtěl psát detektivku, ale pouze ukázat, jeho neobvyklé fantazijní myšlení: „Mlýn na mumie je především opulentním bedkrem po rafinovaných slastech těla. [...] A když už Durman s prominutím nežere či nechlastá tak, že by mu celý Hobitín mohl závidět, pak prostě souloží. Příjemné přitom nejsou pouze barvitě, voňavé popisy či odvážná přirovnání (prsa tvaru baklažánu), ale i to, jak autor dílčí obskurnosti propojuje a doplňuje obskurnostmi dalšími.“²⁷⁴ „Detektivní zápletku i historickou realitu autor hází za hlavu, jen aby slastně vylíčil všechna gastronomická a erotická

²⁶⁹ ŤOPEK, Martin. Pérák-obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03].

²⁷⁰ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: *Mlýn na mumie*. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

²⁷¹ LOLLOK, Marek. *Mlýn na žánry*. In: *ILiteratura* [online]. 22. 4. 2014 [cit. 2021-12-03].

²⁷² KUŽEL, Martin. Petr Stančík: *Mlýn na mumie* aneb převratné odhalení komisaře Durmana. In: *Fantasy Planet* [online]. 22. 3. 2014 [cit. 2021-12-03].

²⁷³ NEZBEDA, Ondřej. Případ dekadentního detektiva. *Respekt*. 2014, roč. 25, č. 10, s. 61.

²⁷⁴ HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

lákadla...²⁷⁵ „Kritici na knize oceňovali především propracovanou groteskní poetiku, v níž se našlo dost místa pro smyslné kulinární a erotické fantazie.“²⁷⁶

V *Andělím vejci* se Stančík v tomto motivu poněkud krotil a ani kritika se na to neupírá. Autor má zálibu v kombinování různých opojných hříchů těla.²⁷⁷ Čemuž je tak i v *Nulorožci*, kde: „Příběh ovšem nemá cenu příliš hodnotit, protože okázale slouží jen jako věšák na kuriozity, prostředek k uspokojení autorského libida a záminka k vymýšlení podivných zápletek v kulisách současné Prahy. Najdeme zde tedy nezbytné gastroporno, degustování alkoholu, nestandardní sex, exotické muzejní propriety nebo lidi s neobvyklými jmény, a ještě neobvyklejšími zálibami.“²⁷⁸ I zde se setkáváme s velkými podobnostmi jako u *Mlýnu na mumie* „...s Lavabovým cynismem korespondují i poněkud naturalisticky laděná líčení jeho sexuálního života či pracovních povinností“²⁷⁹ U *Pravomila* si kritika všímala především toho, jak se Stančík snažil omezit mystifikace, které mu jsou tak blízké, avšak u motivu sexu se autor opět vyřadil „...dopřává mu Stančík v románu plnými doušky, čemu sám holduje nejraději. Holky, jídlo, pití, a hlavně jemnočtení nejbližší reality, ať jde o přírodní krásy, nebo nový model tanku. A je to jemnočtení nejen horizontální, ale také vertikální, přirozeně spojující minulé s přítomným, mrtvé s živými, sen se skutečností, možné s jistým.“²⁸⁰ Další kritiky už se na tento motiv nezaměřují.

3. 4. 4 Nadpřirozeno a mystika

Dalším velmi podstatným motivem Stančíkových próz je nadpřirozeno v různých formách, ať už jde o mystiku, okultismus či rituály. S prvky nadpřirozena, mystiky či okultismu se setkáváme ve všech Stančíkových knihách, je velmi zřetelné, že sám autor se něčím podobným zabývá, v jeho knihách je poznat tak trochu jiné myšlení, až řekla bych nadnesené. Jako by se občas vznášel nad celým dějem a vše sledoval z jeho vlastního vesmíru.

Pérák sám o sobě představuje mýtus, mýtickou legendu z pražského prostředí, proto se na tento motiv zaměřila i malá pozornost kritiky. „Petr Stančík jeho nadpřirozenou schopnost drtit nepřítele ještě poněkud vyšperkoval a učinil ji v krátkém odbojářském příběhu natolik

²⁷⁵ PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

²⁷⁶ KLÍČOVÁ, Eva. Bondem proti genderu: novinka Petra Stančíka nese (ne)překvapivě konzervativní poselství. *Respekt*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 56.

²⁷⁷ SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In: *Aktuálně.cz* [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorozec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>

²⁷⁸ KOUBA, Karel. Petr Stančík: Nulorožec. A2. 2019, roč. 15, č. 2, s. 31.

²⁷⁹ SOUKUP, Jaroslav. Krásná pořouchlost. In: *ILiteratura.cz* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2021-12-03].

²⁸⁰ KOPÁČ, Radim. Jak Stančík prožil Pravomila. *Lidové noviny*. 2021, roč. 34, č. 182 (9. 8.), s. 9.

s sofistickou, že Superman a Batman blednou závistí.²⁸¹ „Komiksové hrdinové přinášejí do novodobých časů něco z mýtů o polobozích mezi námi a zdánlivě jaksí rozšiřují možnosti spásy lidstva.“²⁸²

S tímto motivem se můžeme setkat i v *Mlýnu na mumie*, kde: „Stančík skvěle míchá uvěřitelné s neuvěřitelným. Čtenáři popisuje v jednu chvíli realistický popis fungování pražské kriminálky, aby vzápětí přešel do fantaskní až mystické roviny. [...] Stančíkova fantazie občas připomene Julese Verna.“²⁸³ Velmi podstatným prvkem v této próze je mimo jiné i jméno hlavního hrdiny, které má evokovat určitý mystický pocit: „Některá líčení v knize mají přesně takový ráz živého tíživého snu – halucinace při durmanovém deliriu vytváří zcela neexistující vjemy (pravé halucinace), častý je například kontakt s neexistujícími nebo fyzicky vzdálenými lidmi, vidění zvířat, odporného hmyzu, strašidel, příšer, ožvlých předmětů, záblesky světla, časté je sbírání halucinatorních předmětů...“²⁸⁴ „Vše je navíc zahaleno do jakéhosi groteskně mystického oblaku, kdy se každodenní život [...] mísí s nadpřirozenem a staré mýty a pověsti ožívají a stávají se skutečností.“²⁸⁵ „Tomu metaforicky odpovídá i titul a „ideový“ závěr románu, obojí pracuje s motivem velkostroje: mlýna, který pro hmotný zisk neúprosně rozemílá vše minulé a magické...“²⁸⁶ „Zakomponovat do děje a do vět tolik odkazů, metafor a historických souvislostí vyžadovalo velké soustředění a odbornou erudici. Všim tím však umocnil čtenářův prožitek a vytvořil mu před očima doslova magický svět.“²⁸⁷

Velký prostor dostala mystika v *Andělím vejci*, bohužel pozornost kritiky se na to nezaměřuje, až na Pavla Janouška, podle kterého: „Bez schopnosti vypovídat o podstatném se pak stávají součástí fádni manýry tak, jak ji dnes takřka na celém světě recyklují obdobně orientované postmoderní či všelijak jinak magické „experimenty“.“²⁸⁸ Ani u *Nulorožce* si tohoto tématu kritické texty nevšímají. Vít Schmarc, pak pouze konstatuje, že: „Stančíkově novince nelze upřít lehkost, s jakou před očima plyne, ani to, že autor má stále jedinečný čich na prosté, ale skvělé nápady-přínejmenším vynález "spirituristiky" se zlatým písmem zapíše do

²⁸¹ ŤOPEK, Martin. Pérák-obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03].

²⁸² MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22.

²⁸³ HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize. *H_aluze*. 2015, roč. 8, č. 31, s. 13-14.

²⁸⁴ Čas, vrah všech. *Okultura.cz* [online]. 20.9.2015 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.okultura.cz/WordPress/cas-vrah-vsech/?fbclid=IwAR094w1k8Wo4mhB792LWismXqrr3xI-wrneFWThpBOhr2JZLJTN7E-YgYQ>

²⁸⁵ HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26.

²⁸⁶ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2.

²⁸⁷ HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize. *H_aluze*. 2015, roč. 8, č. 31, s. 13-14.

²⁸⁸ JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Andělí vejce, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2.

stančíkovských análů.“²⁸⁹ Jiří Peňás se věnuje Stančíkově další knize *Pravomil* a na tento motiv se zaměřuje: „Jeho nový román *Pravomil* aneb *Ohlušující promlčení* je opět divoká jízda dějinami dvacátého století, jež jsou ozvláštněny Stančíkovou osobitou mytologií. Ta spočívá v permanentním průniku nadpřirozena do reality, ovšem tak, že realita zůstává realitou, jen je trochu, tedy dost, zajímavější a živější.“²⁹⁰ Dále pak píše, že: „Stančíkova inspirace je jiného druhu. Vzhledem k autorově povaze, která každou událost a historický či životopisný fakt zapojí do svého fantaskního světa, vznikl jakýsi alternativní životopis. Ten vychází z Raichlových osudů, jen je ponořen do roztoku Stančíkovy imaginace, kde všechno vystupuje v šilenější, bizarnější a výstřednější podobě.“²⁹¹

3. 5. Inspirační zdroje

Jedním z často sledovaných aspektů autorových próz, kritickou recepcí, se staly inspirační zdroje. V této podkapitole si představíme několik literárních děl a autorů, kteří ovlivnili Stančíkovu tvorbu. Zanalyzujeme si to, jak si jeho inspiračních zdrojů všimají kritické ohlasy.

Jiří Peňás ve svém ohlase zkoumá autory, kterými se Stančík mohl inspirovat: „I když rád bych tu hned připomněl autory, které se Stančíkem mají cosi společného, přičemž podrobnější porovnání si tu odpustím: jsou to v první řadě morbidně-kunsthistorické romány Miloše Urbana, epicky bohatě fantaskní prózy Michala Ajvaze, surrealisticko-alchymistická fantasma Pavla Řezníčka, romány a povídky Jiřího Kratochvíla, neprávem trochu opomenutá quasi autobiografická trilogie Stanislava Komárka... A Jan Křesadlo blahé paměti. Stančík je mezi nimi nejvíce „komiksový“, nejvíce pop-artový a – vedle Řezníčka – nejtípnější. Lze také říci, že se nejrychleji z nich čte, takže se asi také nejrychleji zapomíná.“²⁹² „Ty sériové vraždy jsou velmi nápadně invenčně a morbidně konstruované. (Není vyloučené, že Miloš Urban bude mít pocit, že od něj Stančík opisuje, ale on si zase vypůjčil z Ecova *Jména Růže* a Eco to zase převzal z de Quincyho spisu *Vraždy jako krásné umění*, takže jde o putovní literární topos, který poskytuje páteř pro rozvíjení děje a stupňování napětí.)“²⁹³

²⁸⁹ SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In: *Aktuálně.cz* [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorozec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>

²⁹⁰ PEŇÁS, Jiří. Český Odysseus a jeho Homér. *Druhé město* [online]. 25.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/recenze/pravomil?id=60f7d8163e3111018643482&fbclid=IwAR3nefzFz5iaCGxJ0ky_gaM6eaV6jAeZMbOJXv4L6CvZ2UN05NQ278pHou4

²⁹¹ Tamtéž

²⁹² PEŇÁS, Jiří. Maso z dobře naklepané mumie. *Lidové noviny*. 2014, roč. 27, č. 176 (30. 7.), s. 8.

²⁹³ Tamtéž.

U Stančíkovy prvotiny *Pérák* je samozřejmá inspirace dějinami a pražskou městskou legendou, zaměříme se tedy na postavu. Podle Radima Kopáče Pérák „...připomíná nejvíc Mignolova Hellboye: charakteristickými brýlemi, rukou nabitou kouzlem, ba i samotnou svou genezí. [...] Pérákův zrod byl zřejmě daleko prozaičtější: fiktivní hrdina se vyloupil z válečné lidové slovesnosti nejspíše jako výčitka svědomí rezignovaného a častokrát ochotně kolaborujícího národa.“²⁹⁴ K postavě Hellboye *Péráka* přirovnává také Jiří G. Růžička, který ho navíc zařazuje v podání Stančíka do škatulky alternativní historie a superhrdinské.²⁹⁵ „V některých pasážích se stává postavou i prostor, konkrétně Praha, kterou v pohledu ne nepodobném stylu Miloše Urbana zobrazuje Petr Stančík v architektonickém detailu.“²⁹⁶ Také čas bývá srovnáván s jinými díly: „Období druhé světové války nabízí příležitost spojit depatetizující humor (který má u nás tradici již od Škvoreckého Zbabělců) s potřebou charismatického národního hrdiny, jehož se v reálném světě zoufale nedostává [...] „Místy se tlačí na pilu až přespráliš, akční scény natolik dryáčnické, že je nikdo nemůže brát vážně, se střídají s autorovými názory, u nichž si naopak zjevně přeje, aby brány vážně byly — už tím, že mají formu encyklopedických hesel umístěných na postranních listách (což může evokovat například knihu Mariana Pally *Zameť mou hrud'*).“²⁹⁷ Grombír dodává, že pátrání po archívech mu připomíná *Šifru mistra Leonarda* či *Dumasův klub*.“²⁹⁸

Postava komisaře Durmana byla kritiky několikrát srovnávána s jinými filmovými či knižními hrdiny, například Ivan Adamovič zastává názor, že Durman je skvělou kombinací detektiva Nicka Cartera a komisaře Ledviny z filmu *Adéla ještě nevečeřela*.²⁹⁹ Jiří Zizler ho pak ve své kritice přirovnává k takzvanému c. k. Jamesi Bondovi a zmiňuje se i jeho alter egu, kterého považuje za stín v jeho životě.³⁰⁰ Klára Kubíčková na stránce v *Mladé frontě dnes* pak vidí komisaře Durmana nejenom jako Nicka Carterova, ale i ke Cassanovu.³⁰¹ „Stančík má ducha doby pevně pod kontrolou, a v některých pasážích tak Mlým na mumie působí jako hodně odvážaná verze Ecova Pražského hřbitova. Knihy slavného Itala připomíná i postava

²⁹⁴ KOPÁČ, Radim. Hořké jak chinin je žít bez vidin... *Weles*. 2008, č. 34, s. 160-162.

²⁹⁵ RŮŽIČKA, Jiří G. Petr Stančík, Pérák. *A2*. 2008, roč. 4, č. 24, s. 29.

²⁹⁶ MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10.

²⁹⁷ GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpužený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvažil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

³⁰⁰ ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88.

³⁰¹ KUBÍČKOVÁ, Klára. Groteska zralá na ceny i rekordy. *Mladá fronta Dnes*. 2014, roč. 25, č. 50 (28. 2.).

autarkického detektiva Altera nebo zlomyslné nakládání s motivem celosvětových spiknutí a nejrůznějších, za uši i vlasy přitažených teorií brownovského stříhu.³⁰²

Stejně tak Durmanova láska, Libuška Hedvábná, je přirovnávána k filmové postavě „...je stejně nevinná a oddaná jako Carterova Květuška či Hlaváčková Růženka z filmu *Rozpuštěný a vypuštěný* (1984, režie Ladislav Smoljak).³⁰³ Kateřina Piorecká, pak spatřuje další podobnost, a to v žánru „...s žánrem historické fikce si pohrává stejně barvitě jako Miloš Urban v pražském románu z konce 19. století *Lord Mord* (2008).³⁰⁴ To stejné pozoruje i Jan Hubsch: „Dobou, ve které se Mlýn na mumie odehrává, a popisem židovských ghett i bizarních vražd, připomíná knihu Miloše Urbana *Lord Mord*. Urban však sází na napětí a hutnou tíživou atmosféru, Stančík naopak na humor a bezbřehou fantazii.³⁰⁵ „Křivolaté uličky, zohavené mrtvoly, charismatický pátrač, magický Praha (...) vypadá to, že Petr Stančík suverénně dobývá území, které před lety vyklidil Miloš Urban.“³⁰⁶

Marek Vajchr se své recenzi přímo soustředí na komparaci děl Miloše Urbana *Přišla z moře* a Stančíkův *Mlýn na mumie*. „To, co mají Urbanův a Stančíkův román společného na méně nápadné rovině, je bezděčné svědectví, jak se dnes v domácím kontextu prozaikům nedaří stvořit hodnověrnou postavu hédonisty. Zdá se, že humpolácká ukoptěnost českých, už ne tak úplně mladých novozbohatlíků, jejichž úpornou snahu ohromovat zrazuje fatální nedostatek stylu, se mimoděk odráží i v současné české literatuře.“³⁰⁷ „Zatímco Urbanův hrdina se za těmi správnými prožitky, garantovanými značkami ostrých nápojů a svižných čtyřkolek, vydává na britské ostrovy zamžené nostalgií, Stančík svého hédonického komisaře, okázalým a žvavě komentovaným gurmánstvím dosti nepříjemně připomínajícího figurky z těch nejpokleslejších stránek od Hrabala, rovnou vysílá o nějaké to století nazpět, do fantaskně přeznačené, modelově utopické, nicméně v obrysech i atmosférických detailech docela poučeně evokované c. a k. monarchie.“³⁰⁸

³⁰² HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

³⁰³ PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22.

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: Vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize [online]. H_Aluze, 2014, 18.6.2015 [cit. 2022-02-25].

³⁰⁶ ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvařil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18.

³⁰⁷ VAJCHR, Marek. Falše románového hédonismu. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 27. 11. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/false-romanoveho-hedonismu>

³⁰⁸ Tamtéž.

„Podobně jako Miloš Urban ve svých pražských románech si Stančík pohrává s bezpočtem aluzí a čtenářských filiací od E. T. A. Hoffmanna a de Quinceyho po Ewerse a Lovecrafta, od Cimrmanů po Michala Ajvaze či třeba Borise Akunina. Nelze pominout ani odkazy na konspirační eposy Umberta Eca a Dana Browna.“³⁰⁹ „Román je tak kromě třeskuté zábavy i oslavou hédonismu a nezávaznosti jako přístupu k životu i literatuře. Jestliže se Urbanovo Sedmikostelí ve své době dostalo až na hranice subverze, o Stančíkově knize se to říci v žádném případě nedá.“³¹⁰

Také v *Andělím vejci* zaznamenala kritická recepce určitou podobnost či inspiraci s jinými díly. Například Zdenko Pavelka přirovnává prostředí knihy *Andělí vejce* k Hájíčkově prostředí.³¹¹ Většina kritiků se snaží opět Augustina Hnáta přirovnávat k někomu z naší historie, nejčastěji je to baron Prášil nebo Jára Cimrman, což potvrzuje i Michal Beck, který má pocit, že Stančík „...postavu Hnáta záměrně staví na předobrazech světaznalých a světoznámých hrdinů jako je Baron Prášil, Jára Cimrman, Švejk (ovšem ne jako hlupák) nebo Forrest Gump.“³¹²

„Inspirován mimo jiné i vlastní rodinou historií nechává Stančík svého Augustina procházet dějinnými událostmi a často do nich i svébytným způsobem zasáhnout. Tento typ fabulace i volba fascinující doby přelomu století připomene postavu Vanga francouzského autora Timothéa de Fombella, který svého hrdinu také vplétá do zásadních dějinných okamžiků (stejně jako Vango i Augustin například zasáhne do osudu carské rodiny).“³¹³ „Svou kompozicí román připomíná čtenářsky oblíbeného *Stoletého staříka, který vylezl z okna a zmizel*.“³¹⁴ „V poměru k „velkým“ dějinám je totiž Augustin vzdáleným příbuzným takových velikánů, jako je Forrest Gump či Jára Cimrman: řetěz groteskních epizod ukazuje Augustina jednou coby dočasného kumpána českých dekadentů, jindy jako c. k. hrdinu a zachránce Georga Trakla, v legiích pak protagonista působí jako strategický poradce Radoly Gajdy, rozluští záhadu tunguzského meteoritu, zachrání carskou rodinu, stane se takřka nesmrtelným válečníkem, který dodává Kolčakovi velrybí mléko, unikne zuřící čerkeské princezně a tak

³⁰⁹ ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ PAVELKA, Zdenko. Knižní pól Zdenko Pavelky. In: *OKO Kosmasu* [online]. 25. 11. 2016 [cit. 2021-12-03].

³¹² BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

³¹³ KAPSOVÁ, Lenka. O muži s podivným vejcem místo hlavy. *Lidové noviny*. 2016, roč. 29, 2016, č. 294 (17. 12.), příl. Kniha roku 2016, s. V/23.

³¹⁴ BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

dále.“³¹⁵ „Nadsázka, pitoreskní kolorit a styl vypravování připomíná některé „vesnické“ romány Jana Křesadla, s nímž Stančíka spojuje rovněž názorová nonkonformita a provokativnost — nepochybuji, že vyznavači multikulturalismu a zastánci korektnosti budou několik momentů Stančíkova románu zkoušávat velmi těžko.“³¹⁶

³¹⁵ HRTÁNEK, Petr. Téměř legenda o neohroženém oráči. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 66-67.

³¹⁶ Tamtéž.

Závěr

Petr Stančík pod svým občanským jménem vydal pět prozaických knih. Ve všech těchto knihách můžeme sledovat autorův vývoj a změny v přístupu k tvůrčímu procesu.

V první části své bakalářské práce jsem se pokusila nastínit vývoj české literární kultury od roku 1989 po současnost. Důvod, proč jsem uvedla historický vývoj, je ten, že Stančík působil na literární scéně již během této doby. Dále jsem se pokusila představit i podobu současné české literatury, společně s tím také generační vymezení autorů okolo Petra Stančíka. V poslední části se pak soustředím na základní mezníky autorova života a jeho tvorby.

Následuje druhá kapitola, která se zaměřuje na literární kritiku, nejprve na samotný pojem kritika a základní pojetí několika osobnostmi tohoto oboru. Dále jsem se pokusila nastínit podobu současné české literární kritiky a její návaznost na historii. Společně s nástinem současných českých periodik, jsme si představili i několik v nich publikujících kritiků, kteří se věnují prózám námi sledovaného autora.

Třetí část je pro tuto práci nejpodstatnější, můžeme zde sledovat proměnu a vývoj kritické recepce vzhledem k prózám Petra Stančíka, což je naším cílem, zabýváme se zde tedy analýzou kritických ohlasů. Kapitola je rozdělena do několika podkapitol, řazených dle hlavních aspektů autorových děl, jako jsou postavy, prostředí a čas, autorský styl, motivy a inspirační zdroje. Pokusila jsem se co nejlépe nastínit, na co se kritická recepcí zaměřovala, k čemu se staví kladně a k čemu nikoliv. Jednotlivé ohlasy jsem získávala z článků, recenzí a statí publikovaných v odborných literárních periodikách, denním tisku či v internetových archívech.

Nejvíce se autorovými texty zabývali Pavel Janoušek (*Tvar*), Radim Kopáč (*Weles*, *Lidové noviny*, *Týdeník rozhlas*), Jiří Lojín (*VašeLiteratura.cz*), Stefan Segi (*Lógr*, *LitENky*), Štěpán Kučera (*Právo*), Ivan Adamovič (*Hospodářské noviny*, *Reflex*). Největší zastoupení kritické recepce Stančíkových próz můžeme sledovat v literárním periodiku *Tvar*, v *Lidových novinách*, v *Hostu*, *A2*, *Respektu*. Pokud bychom měli srovnávat zájem kritiky o Stančíkovu prózu, můžeme konstatovat, že největšímu zájmu se těší *Mlýn na mumie*, za kterou autor získal ocenění Magnesia Litera, poté *Andělí vejce* či *Pérák*. Nejmenší zájem pak získal *Nulorožec* a nejnovější próza *Pravomil*.

V první části třetí kapitoly se zabývám postavami. Jelikož si Stančík ve všech svých prózách zvolil mužskou postavu, většina kritiků se pokusila analyzovat typickou stančíkovskou postavu. Jak už jsme se dozvěděli výše, autor si vždy do role hlavního hrdiny volí muže

s netradičními vlastnostmi. Po většinu času je to muž ve středních letech, který se v tomto věku objevuje již na začátku nebo do něho později dospěje.

Autorovým charakteristickým typem postavy je tedy muž, který působí až hrdinsky nebo má nadpřirozené schopnosti, jeho život je plný požívačných neřestí a sexuálních zkušeností. Vždy se zamiluje do milé a mladé nevinné dívky a jeho láska má téměř vždy tragický konec. Za podstatné považuje kritika vyličení netradičních vlastností právě tohoto hrdiny a ve svých ohlasech se na tento aspekt velmi podrobně zaměřuje. U *Péráka* si všímá jeho netradičních schopností. Je zajímavé, že *Pérák* je jediná kniha, u které se kritika vyjadřuje i k vedlejším postavám, je z toho tedy patrné, že Stančík se soustředí ve svých příbězích pouze na hlavní postavy, nikoli vedlejší, což se postupem času jeho psaní zvyšuje. Významná část ohlasů se zaměřuje především na Durmana (z *Mlýnu na mumie*), který podle kritiků dokonale vystihuje typickou stančíkovskou postavu. Na neobvyklé postavy je Stančík specialista, což můžeme vidět i v *Andělím vejci*, kritika si všímá toho, že typická stančíkovská figura se zde poněkud proměnila. Tentokrát tedy nesleduje vlastnosti hlavního hrdiny, nýbrž jeho záliby. Ne tak kladný postoj má kritika u knihy *Nulorožec*, kde se především setkáváme se srovnáním s *Mlýnem na mumie*, zde se opět se vracíme k typické stančíkovské postavě. V *Pravomilovi* Stančík opět opouští svůj charakteristický typ postavy, jelikož jde o historicky reálnou osobnost nemá autor příliš prostoru pro vymyšlení, k tomuto faktu se kritika staví velmi kladně. Autor si pro své knihy vybírá neobvyklé postavy, buď se inspiroje skutečnými osobnostmi nebo si jejich jména vymyslí a konkrétně ve vymyšlení jmen má Stančík obrovskou fantazii. Především má výběr jmen, jejich transformace či jejich význam v jeho knihách hlubší potenciál, čehož si všímá i kritika. Můžeme tak říci, že postupem času se kritika začíná soustředit na Stančíkovo hlubší pojetí tvorby postav a zjišťují, že pro každý svůj krok má nějaký důvod.

Jak vyplývá z předchozích kapitol, hlavním místem pro děj Stančíkových knih je prostředí Prahy, která je velmi často zobrazována jako magické město. Kritika si však povšimla odlišných pojetí tohoto města v autorových knihách. Zatímco v *Pérákovi* je hlavní město poněkud bezvýznamné, tak v pozdější próze *Mlýn na mumie* je Praha důležitou součástí knihy a kritika se k tomuto výběru staví velmi kladně. Odlišné prostředí v *Andělím vejci* pak kritiku příliš nezaujalo a jejich ohlasy se na tento aspekt nezaměřují. Ovšem v *Nulorožci* se opět vracíme do Prahy, čehož si kritika opět všímá, a zároveň je tento topos srovnáván s *Mlýnem na mumie*. Nutno dodat, že u autora ztvárnění prostředí se kritika zaměřuje pouze na povrchové hodnocení tohoto aspektu a jen velmi málo kritiků, se snaží Stančíkův záměr prozkoumávat více do hloubky, což se týká i času.

V další části své práce jsem se pokusila nastínit, jak kritické reflexe sledují autorský styl, který jsme si pro větší přehlednost rozdělili do několika podkapitol, řazených dle různých aspektů Stančikovy tvorby (vyprávěcí postup, jazykové a stylistické prostředky, žánr a kompozice). U vyprávěcího postupu se tentokrát setkáváme především s negativní kritikou. Autorovi je především vytýkána dějová nahuštěnost. Stančík se snaží do děje dostat tolik ze své fantazie, až je to někdy na škodu, a kvůli tomu může kniha na konci ztratit napínavost, jako například v *Mlýnu na mumie*. Naopak tato napínavost chybí hned na začátku a na konci knihy *Andělí vejce*, kde se autor snaží na poslední chvíli vměstnat do děje vše, co doposud nestihl. Drobného zlepšení si kritika všimá v nejnovějším románu *Pravomil*. V konečném důsledku bylo tak Stančíkovi vytýkána občasná nepřehlednost děje v důsledku nahuštěnosti, přehnaná gradace a následné vytracení napínavosti, ale především tvorba překvapujících a zbytečných závěrů.

Jedním z kriticky nejúspěšnějších aspektů Stančikovy tvorby se staly jazykové a stylistické prostředky, na které se kritická reflexe výrazně zaměřila. Většina kritiků se především zaměřila na autorovu práci s humorem, jímž autor vyniká. Kritika v jeho prózách sleduje prvky černého, ironického, absurdního, cynického, ale i břitkého humoru. Vývoj v používání jazykových prostředků sleduje kritika v *Mlýnu na mumie*, kde jsou dokonale a podrobně popisovány požívačné chvílky, na které kritika velmi kladně reaguje. Další vývoj je vidět i v následujícím *Andělím vejci*, kde autorovou techniku považují za nápaditější. V dalších knihách již kritika další vývoj nesleduje, ale také tento aspekt vyzdvihuje.

K žánrovému vymezení se kritika staví po většinu času podobně, jako u jazykových prostředků. Mezi jeho prózami nalezneme buď detektivní příběhy nebo knihy se záhadnou tematikou. Také bychom našli bláznivou grotesku, historický román, dobrodružný příběh, erotický horor, sociální román, vesnickou kroniku, válečnou literaturu, pikareskní román, duchařské historiky i sci-fi. Stančík je kritikou pokládán za autora, který je skvělý ve vytváření postmoderních her a nebojí se nejrůznějších experimentů. V *Mlýnu na mumie* a v *Nulorožci* je mu však vytýkáno nejasné žánrové vymezení, kdy se kniha pouze schovává pod nálepkou detektivka.

Nezanedbatelnou částí Stančikových knih, na kterou se kritika také zaměřila, je kompoziční výstavba knih. Ve většině případů se autor zaměřuje na dvě časové linie. Velký úspěch mělo kompoziční řešení v autorově prvotině *Pérák*, kde kritiku především zaujal text po stranách knihy. Dalším velmi sledovanou prózou, kvůli kompozičnímu řešení je *Andělí*

vejce, kde se kritika tomuto aspektu věnuje opravdu do hloubky. *Nulorožec* je opět srovnáván s *Mlýnem na mumie*, také díky podobné kompozici, obě knihy jsou zároveň také uváděny kapitolami s citáty.

Kritika sledovala také motivy, které jsou užity v prózách Petra Stančíka. Rovněž tato kapitola byla rozdělena do několika podkapitol, podle nejčastěji opakujících se motivů (historie a mystifikace, gastronomické požitkářství, sexualita a nadpřirozeno). Mystifikační prvky můžeme spatřovat již ve Stančíkově prvotině *Pérák*, kde je tato neobvyklá postava sama o sobě mystifikační. Kritika se především soustředí na spojení Stančíkova humoru společně s historií. Hru s mystifikací oceňuje také v *Mlýnu na mumie*, kde je tento prvek zásadní pro celý děj knihy, a ještě více je pak vyzdvihován v *Andělím vejci*. Naopak v *Nulorožci* si tohoto motivu kritika nevšímá. Největší ohlas kladných kritik na tento motiv však můžeme zaznamenat u *Pravomila*, kde je mystifikace podle kritiky nenásilná a dokonale ladí se skutečností.

Dalším motivem, kterým se kritika zabývala, je gastronomické požitkářství, které se stalo důležitým a rozpoznávacím motivem autorových knih. Na jedné straně popisuje neobvyklé pokrmy a vymýšlí si vlastní recepty (nejvýraznější v *Mlýnu na mumie*) a na straně druhé spojuje tento motiv s jinými. Kritika v tomto Stančíkově motivu spatřuje jeho snahu zapůsobit na čtenářovy smysly, ale také autorovo vyžívání se v těchto popisech, které mu dělají dobře. Avšak s přehnaným užíváním tohoto motivu se zájem kritiky postupem času vytratil a tento charakteristický prvek jeho knih se stal předvídatelným.

Podobným vývojem si prošla také kritická reflexe u Stančíkových sexuálních motivů. Tento aspekt se opět objevuje v kontextu i s jinými, například s již zmiňovanou gastronomií. Autor nejprve tento motiv využívá pouze jako symbol či přirovnání, ale později v *Mlýnu na mumie*, je zobrazován až jako jakási perverze a pozornost kritiky se na ni velmi upřela. Kde se také kritika zabývá spojením sexuality a gastronomie. *Nulorožci* je pak opět vytýkána podobnost s *Mlýnem na mumie*, jinak se tento motiv podobně jako u gastronomie stal předvídatelným a kritika už ho později příliš nesleduje.

Neodmyslitelným se pro kritickou recepci stal také motiv nadpřirozena a mystiky. Nadpřirozeno zastupuje již *Pérák*, který představuje postavu s nadpřirozenými schopnostmi. V *Mlýnu na mumie* pak můžeme sledovat, že autor míchá uvěřitelné s neuvěřitelným, ale především zde máme hlavní postavu (Durmana), který nám evokuje snový svět. I tento motiv jako ty předchozí u kritiky postupem času ztrácí na zajímavosti a už se ho příliš nevšímají.

Poslední podkapitolu tvoří inspirační zdroje, kromě literárních inspirací spatřuje kritika podobu také ve filmových postavách a zápletkách výše zmíněných filmových adaptacích (*Adéla ještě nevečeřela* apod.) Nejvíce podobností kritika shledává v komparaci s díly Miloše Urbana, inspirace je značná i dalšími významnými spisovateli, o kterých se zmiňují, je to například Jiří Kratochvíl, Jan Křesadlo nebo Jiří Hájíček.

Z námi analyzované kritické reflexe můžeme konstatovat jeden ucelený názor: Petr Stančík je autorem několika různých postupů a témat, která se v jeho tvorbě stále opakují. To, co kritika u jeho prvotiny sledovala jako originální a neobvyklé, to postupem času začala shledávat jako stále se opakující a předvídatelné. Nehledě na to je kritická recepce Stančíkových próz velmi aktivní. Na závěr můžeme shledat, že Petr Stančík, podobně jako spousta dalších autorů se stal zajatcem svého nejúspěšnějšího díla (*Mlýn na mumie*) a všechny jeho další knihy budou s touto porovnávány.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny – beletrie:

STANČÍK, Petr. *Andělí vejce*. Brno: Druhé město, 2016. ISBN 978-80-7227-385-0.

STANČÍK, Petr. *Mlýn na mumie: převratné odhalení komisaře Durmana*. V Brně: Druhé město, 2013. ISBN 978-80-7227-344-7.

STANČÍK, Petr. *Nulorožec*. Brno: Druhé město, 2018. ISBN 978-80-7227-411-6.

STANČÍK, Petr. *Pérák*. V Brně: Druhé město, 2008. ISBN 978-80-7227-267-9.

STANČÍK, Petr. *Pravomil, aneb, Ohlušující promlčení*. Brno: Druhé město, 2021. ISBN 978-80-7227-864-0.

Prameny – kritiky a recenze:

ADAMOVIČ, Ivan. Superhrdina ze statku. *Reflex*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 51. ISSN 0862-6634.

ADAMOVIČ, Ivan. Zánik drsné éry: spisovatel Stančík uvařil morbidní románovou hostinu, jež mění starou Prahu v kabinet kuriozit. *Hospodářské noviny*. 2014, roč. 58, č. 123 (26. 6.), s. 18. ISSN 0862-9587.

BECK, Michal. Český Forrest Gump. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/102664/cesky-forrest-gump/>

BÍLEK, Petr A. Orgie obrazotvornosti: co novým románem připomíná Petr Stančík. *Respekt*. 2019, roč. 30, č. 2, s. 56. ISSN 0862-6545.

BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>

Čas, vrah všech. *Okultura.cz* [online]. 20.9.2015 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.okultura.cz/WordPress/cas-vrah-vsech/?fbclid=IwAR094w1k8Wo4mhB792LWismXqrr3xI-w-rneFWThpBOhr2JZLJTN7E-YgYQ>

FILINOVÁ, Tereza. Jako Forrest Gump. *Týdeník Rozhlas*. 2021, roč. 31, č. 37, s. 27. ISSN 1213-2098.

FILINOVÁ, Tereza. Recenze k audioknize. *Týdeník rozhlas* [online]. 12.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:

https://www.druhemesto.cz/recenze/pravomil?id=615431a8003907750903489&fbclid=IwAR22YhGJIg5vuWMCC4WOJtEChyx-hwZH3eQmj5v1w9e8zA6tsk0GC_R5Ye8

FREMROVÁ, Anna. Petr Stančík ironizuje i v pracovních táborech: Pravomil. *Klacek* [online]. 2021, 9.9.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:

https://www.klackoviste.cz/clanky/pravomil?fbclid=IwAR0XP6Q5CILnUXAbWKau6N0R_5x4wyHqSK9ikL7n1MHs8ZRJhn8LaeC6av0

FullMoon [online]. 2017, 8.3.2017 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:

https://www.druhemesto.cz/userfiles/tiny_uploads/0095.jpg

GÖTH, Jindřich. RECENZE: Nulorožec. O smrti nosorožců i nezkrtném pozitivkářství. *Novinky.cz* [online]. 2018, 19.12.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: [https://www.novinky.cz/kultura/clanek/recenze-nulorozec-o-smrti-nosorozcu-i-nezkrotnem-pozitkarstvi-](https://www.novinky.cz/kultura/clanek/recenze-nulorozec-o-smrti-nosorozcu-i-nezkrotnem-pozitkarstvi-40262856#utm_content=ribbonnews&utm_term=Nuloro%C5%BEEc.%20O%20smrti%20nosoro%C5%BEEc%C5%AF%20i%20nezkrtn%C3%A9m%20po%C5%BEitk%C3%A1%C5%99stv%C3%AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz)

[40262856#utm_content=ribbonnews&utm_term=Nuloro%C5%BEEc.%20O%20smrti%20nosoro%C5%BEEc%C5%AF%20i%20nezkrtn%C3%A9m%20po%C5%BEitk%C3%A1%C5%99stv%C3%AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz](https://www.novinky.cz/kultura/clanek/recenze-nulorozec-o-smrti-nosorozcu-i-nezkrotnem-pozitkarstvi-40262856#utm_content=ribbonnews&utm_term=Nuloro%C5%BEEc.%20O%20smrti%20nosoro%C5%BEEc%C5%AF%20i%20nezkrtn%C3%A9m%20po%C5%BEitk%C3%A1%C5%99stv%C3%AD&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz)

GROMBÍŘ, Jakub. Román až příliš odpružený. *Host*. 2008, roč. 24, č. 8, s. 52. ISSN 1211-9938.

HARTMAN, Ivan. Aristokracie české prózy snesla vejce. *Hospodářské noviny*. 2016, roč. 60, č. 199 (13. 10.), s. 12-13. ISSN 0862-9587.

HAVRÁNKOVÁ, Alexandra. Mumie najemno namletá. *Partonyma*. 2015, roč. 4, č. 13, s. 25-26. ISSN 1805-8558.

HOKR, Boris, Petr HRTÁNEK, Marek LOLLOK a Eva KLÍČOVÁ. Satančí vejce postmoderny. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 68-71. ISSN 1211-9938.

HOKR, Boris. Petr Stančík profackoval hých českou literaturu. In: *Aktuálně.cz* [online]. 28. 2. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/recenze-petr-stancik-profackoval-hoch-ceskou-literaturu/r~6fd4b008a00511e39c2e002590604f2e/>

HRTÁNEK, Petr. Kdo neskáče, není Čech. *Tvar*. 2008, roč. 19, č. 12, s. 22. ISSN 0862-657X.

HRTÁNEK, Petr. Téměř legenda o neohroženém oráči. *Host*. 2016, roč. 32, č. 10, s. 66-67. ISSN 1211-9938.

HÜBSCH, Jan. Petr Stančík: vraždy, erotika, mystično. Vše v jedné knize. *H_aluze*. 2015, roč. 8, č. 31, s. 13-14. ISSN 1803-8077.

JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Andělí vejce, Druhé město, Brno 2016. *Tvar*. 2016, roč. 27, č. 19, s. 2. ISSN 0862-657X.

JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Mlýn na mumie. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 9, s. 2. ISSN 0862-657X.

JANOUŠEK, Pavel. Petr Stančík: Nulorožec, Druhé město, Brno, 2018. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 4, s. 2. ISSN 0862-657X.

KAPSOVÁ, Lenka. O muži s podivným vejcem místo hlavy. *Lidové noviny*. 2016, roč. 29, 2016, č. 294 (17. 12.), příl. Kniha roku 2016, s. V/23. ISSN 0862-5921.

KLÍČOVÁ, Eva. Bondem proti genderu: novinka Petra Stančíka nese (ne)překvapivě konzervativní poselství. *Respekt*. 2016, roč. 27, č. 47, s. 56. ISSN 0862-6545.

KLÍČOVÁ, Eva. Historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000. *CzechLit* [online]. 2019, 11.1.2019 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000/>

KOPÁČ, Radim. Hořké jak chinin je žít bez vidin... *Weles*. 2008, č. 34, s. 160-162. ISSN 1214-2948.

KOPÁČ, Radim. Jak Stančík prožil Pravomila. *Lidové noviny*. 2021, roč. 34, č. 182 (9. 8.), s. 9. ISSN 0862-5921.

KOPÁČ, Radim. Nulorožec: Petr Stančík. *Uni*. 2019, roč. 29, č. 1, příl. Kulér, s. 14. ISSN 1214-4169.

KOPÁČ, Radim. Vejce si chce hrát. *Týdeník rozhlas* [online]. 2016, 1.12.2016 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.druhemesto.cz/recenze/andeli-vejce?id=584532dceb6520827590789>

KOŘÍNEK, Pavel. Hrdina v trikotu z hověziny. *Týdeník Rozhlas*. 2008, roč. 18, č. 27, s. 18. ISSN 1213-2098.

KOUBA, Karel. Petr Stančík: Nulorožec. *A2*. 2019, roč. 15, č. 2, s. 31. ISSN 1803-6635

KOUBA, Karel. Superman? Nikoli, Cimrman: reakční kabinet selských kuriozit Petra Stančíka. *A2*. 2017, roč. 13, č. 5, s. 5. ISSN 1803-6635.

- KRAJČIROVIČ, Jan. Keratin vznešeně, hezky česky - lupy... *Weles*. 2018, č. 74/75, s. 139. ISSN 1214-2948.
- KUBÍČKOVÁ, Klára. Groteska zralá na ceny i rekordy. *Mladá fronta Dnes*. 2014, roč. 25, č. 50 (28. 2.). ISSN 1210-1168.
- KUČERA, Štěpán. DNA 20. století. *Právo*. 2021, roč. 31, č. 155 (8. 7.), příl. Salon, č. 1233, s. 16. ISSN 1211-2119.
- KUČERA, Štěpán. Petr Stančík: Nulorožec. *Právo*. 2018, roč. 28, č. 283 (6. 12.), příl. Salon, č. 1101, s. 14. ISSN 1211-2119.
- KUŽEL, Martin. Petr Stančík: Mlýn na mumie aneb převratné odhalení komisaře Durmana. In: *Fantasy Planet* [online]. 22. 3. 2014 [cit. 2021-12-03]. ISSN 1213-5712.
- LOJÍN, Jiří. Kdo má hlavu jako andělí vejce? *VašeLiteratura.cz* [online]. 13. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/6090-andeli-vejce>
- LOJÍN, Jiří. Kdo řídí náš svět? In: *VašeLiteratura.cz* [online]. 10. 12. 2018 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/7173-nulorožec>
- LOJÍN, Jiří. Proč zemřel Kennedy?. *VašeLiteratura* [online]. 2021, 4.7.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/pro-dospela/7779-pravomil>
- LOLLOK, Marek. Mlýn na žánry. In: *ILiteratura* [online]. 22. 4. 2014 [cit. 2021-12-03]. ISSN 1214-309X.
- MAREČKOVÁ, Tereza. Pasti trampolíny. *Nový prostor*. 2008, č. 306, s. 22. ISSN 1213-1911.
- MAREŠOVÁ, Milena M. Tunguzský meteorit byla atomová bomba. Historie se pořád opakuje a Petr Stančík vyseděl Andělí vejce. *Český rozhlas* [online]. 4.11.2016 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/tunguzsky-meteorit-byla-atomova-bomba-historie-se-porad-opakuje-a-petr-stancik-5070558>
- MILON, Josef. I česká literatura má svého supermana. *Literární noviny*. 2008, roč. 19, č. 29, s. 10. ISSN 1210-0021.
- NAGY, Petr. Osudy dobrého vlastence Raichla. Petr Stančík zpracoval osud člověka, který inspiroval i film Staříci. *Deník N* [online]. 2021, 21.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://denikn.cz/649696/osudy-dobreho-vlastence-raichla-petr-stancik-zpracoval-osud-cloveka-ktery-inspiroval-i-film-starici/?ref=list>
- NEJEDLÝ, Jan. Smějící se bestie v povětrí. *Lidové noviny*. 2008, roč. 21, č. 107 (7. 5.), s. 19. ISSN 0862-5921.
- NEZBEDA, Ondřej. Případ dekadentního detektiva. *Respekt*. 2014, roč. 25, č. 10, s. 61. ISSN 0862-6545.

- NOVÁK, Zdeněk. Troubění čili kniha k nečtení. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 15. 6. 2015 [cit. 2021-12-03]. Dostupné také online z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/troubeni-cili-kniha-k-necteni>
- PEŇÁS, Jiří. Český Odysseus a jeho Homér. *Druhé město* [online]. 25.6.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.druhemesto.cz/recenze/pravomil?id=60f7d8163e3111018643482&fbclid=IwAR3nefzFz5iaCGxJ0ky_gaM6eaV6jAeZMbOJXv4L6CvZ2UN05NQ278pHou4
- PEŇÁS, Jiří. Maso z dobře naklepané mumie. *Lidové noviny*. 2014, roč. 27, č. 176 (30. 7.), s. 8. ISSN 0862-5921.
- PEŠEK, Ondřej. Petr Stančík: Pérák rozkope zadnice náckům, tibetským mnichům i Valkýrám. In: *Fanzine* [online]. 9. 11. 2016 [cit. 2021-12-03]. ISSN 1805-1111.
- PIORECKÁ, Kateřina. V rytmu steampunku. *Tvar*. 2014, roč. 25, č. 17, s. 22. ISSN 0862-657X.
- PROKOPOVÁ, Eliška. Všecko se pořád opakuje, a lidé se z toho nepoučí. In: *ILiteratura [online]*. 4. 1. 2017 [cit. 2021-12-03]. ISSN 1214-309X.
- RŮŽIČKA, Jiří G. Petr Stančík, Pérák. *A2*. 2008, roč. 4, č. 24, s. 29. ISSN 1803-6635.
- SEGI, Stefan. Je to pták! Je to letadlo! Je to pérák!: S pružinami proti Hitlerovi. *LitENky*. 2008, roč. 5, č. 24, s. 6. ISSN 1804-7300.
- SEGI, Stefan. Mlýn na hovna. *Lógr*. 2015, roč. 5, č. 16, s. 36-37. ISSN 1804-6835.
- SEGI, Stefan. Nuloromán. *Lógr*. 2019, roč. 9, č. 32, s. 95-96. ISSN 1804-6835.
- SCHMARC, Vít. Nový román Petra Stančíka o smrti vzácných nosorožic střídá lehkost s leností. In: *Aktuálně.cz* [online]. 31. 1. 2019 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/petr-stancik-nulorozec-druhe-mesto-kniha-recenze/r~91193faa257411e9b869ac1f6b220ee8/>
- SOUKUP, Jaroslav. Krásná poťouchlost. In: *ILiteratura.cz* [online]. 10. 4. 2019 [cit. 2021-12-03]. ISSN 1214-309X
- ŠANDA, Michal. Petr Stančík: Pérák. In: *Portál české literatury* [online]. 26. 6. 2008 [cit. 2021-12-03]. Dostupné (přes Webarchiv) z: https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20080628140329/http://www.czlit.cz/main.php?pageid=65&position=15&production_id=795
- ŠANDA, Michal. Stančíkův velociped. *Právo*. 2016, roč. 26, 2016, č. 263 (10. 11.), příl. Salon, č. 997, s. 4. ISSN 1211-2119.

ŤOPEK, Martin. Pérák-obnovená legenda od Petra Stančíka. In: *Nekultura.cz* [online]. 19. 7. 2008. [cit. 2021-12-03]. ISSN 1802-0526.

VAJCHR, Marek. Falše románového hédonismu. In: *Bubínek Revolveru* [online]. 27. 11. 2014 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/false-romanoveho-hedonismu>

VITVAR, Jan H. Obsluhoval jsem Konrada Henleina. *Respekt*. 2021, roč. 32, č. 34, s. 62. ISSN 0862-6545.

WEISS, Tomáš. Včera jsem slyšel klapot Mlýnu na mumie. In: *OKO Kosmasu* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/recenze/13005/vcera-jsem-slysel-klapot-mlynu-na-mumie/>

ZIZLER, Jiří. Odstředivka fantazie. *Host*. 2014, roč. 30, č. 5, s. 88. ISSN 1211-9938.

Literatura:

ČERNÝ, Václav. Co je kritika, co není a k čemu je na světě. Brno: Blok, 1968. Host do domu.

HAMAN, Aleš. Literatura v průsečíku pohledů: teorie, historie, kritika. Praha: ARSCI, 2003. ISBN isbn80-86078-29-9.

HAMAN, Aleš. Nástin dějin české literární kritiky. Jinočany: H & H, 2000. ISBN 80-86022-63-3.

HRUŠKA, Petr, ed. V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích. Praha: Academia, 2008, 738 s.

LEHÁR, Jan. Česká literatura od počátků k dnešku. Praha, 1998. Česká historie. ISBN 80-7106-308-8.

MACHALA, Lubomír. Literární bludiště: bilance polistopadové prózy. Praha: Brána, 2001. ISBN 80-242-0735-4.

MACHALA, Lubomír. Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995. Olomouc: Rubico, 1996. ISBN isbn80-85839-13-x.

„Přednáška s mnoha názvy“; in Martin Pluháček (ed.): Bítov '98: Poezie: Svět a domov. Kdo je autor poezie? (Brno: Petrov), s. 62–69

ŠALDA, František Xaver. Kritika literární. In Ottův slovník naučný: Patnáctý díl Krajčij – Ligustrum. Praha, 1900. s. 191-194. 33 KAUTMAN,

ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Praha: Academia, 2014. Literární řada. ISBN 978-80-200-2410-7.

Z referátu na konferenci spisovatelů, 1948; knižně *Analýzy* 1991, s. 43

Internetové zdroje

Andělí vejce: Petr Stančík. *CzechLit* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/andeli-vejce-cz/>

BÍLEK, Petr A. Utekl z lágru, po revoluci chystal atentát na prokurátora. Vyšel román o Raichlovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. 19. 8. 2021 [cit. 2021-12-03].

DEMELOVÁ, Karolína. *Literární orgie jsou zpět. Petr Stančík se v Nulorožci vrací k jídlu, erotice a mysterióznu* [online]. 28.11.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/literarni-orgie-jsou-zpet-petr-stancik-se-v-nulorozci-vraci-k-jidlu-erotice-a-7692667>

DEMELOVÁ, Karolína. *Literární orgie jsou zpět. Petr Stančík se v Nulorožci vrací k jídlu, erotice a mysterióznu* [online]. 28.11.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/literarni-orgie-jsou-zpet-petr-stancik-se-v-nulorozci-vraci-k-jidlu-erotice-a-7692667>

Dostupné (přes Webarchiv) z: https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20080628140329/http://www.czlit.cz/main.php?pageid=65&position=15&production_id=795/

Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/chystal-atentat-na-prokuratora-petr-stancik-pravomil-recenze/r~f5935fe800cc11ecad06ac1f6b220ee8/>

HAJDÍKOVÁ, Karolína. Petr Stančík: "Doma jsme měli dobře vybavenou knihovnu, rozhodně lépe než ledničku..." *Meander* [online]. Praha, 29.3. 2019 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/rozhovory-s-autory/rozhovor-s-petrem-stancikem/?fbclid=IwAR0-5aZ2Jci6Z3o8UH8zxTezmgiaQbJQJaVSPIfy8C0t1LajC6uZWr64BJo>

Informace: Druhé město [online]. Brno: Druhé město [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.druhemesto.cz/informace>

JEŽEK, Vlastimil. Zas mi to tady silně připomíná normalizaci. Jak je všechno profízlované, myslí si spisovatel Stančík [online]. 2. 7. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/zas-mi-tady-silne-pripomina-normalizaci-jak-je-vsechno-profizlovane->

mysli-si-

8526548?fbclid=IwAR0kDNSLkiVDMJw0M26idPZFc34xjTK0ysxPnHBoKV8HpScxmIw3
HHKMyuY

KLÍČOVÁ, Eva. Historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-
proze-po-roce-2000. *CzechLit* [online]. 2019, 11.1.2019 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:
[https://www.czechlit.cz/cz/feature/historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-
dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000/](https://www.czechlit.cz/cz/feature/historicky-roman-v-soucasne-ceske-literature-versus-tema-dejin-v-ceske-proze-po-roce-2000/)

Kosmas: webová stránka [online]. Oko Kosmasu [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:
<https://www.kosmas.cz/oko>

KUTASEWICZ, Lech. 100 miliard neuronů: Petr Stančík. *Kurwa czytaj* [online]. 2018,
2.1.2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: [https://kurwaczytaj.wordpress.com/2018/01/02/100-
miliard-neuronu-petr-stancik-skoda-auto/](https://kurwaczytaj.wordpress.com/2018/01/02/100-miliard-neuronu-petr-stancik-skoda-auto/)

NAGY, Petr. Stančík, Petr. *ILiteratura.cz* [online]. 8.3.2020 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
[https://www.iliteratura.cz/Clanek/42711/stancik-
petr?fbclid=IwAR1oxRbX5ETfZBiROzWeKHLYFmXzcIFXSak8URHrkNPYQCLgOLbI3Q
wcRdg](https://www.iliteratura.cz/Clanek/42711/stancik-petr?fbclid=IwAR1oxRbX5ETfZBiROzWeKHLYFmXzcIFXSak8URHrkNPYQCLgOLbI3QwcRdg)

NETmrtelnost, NETonečnost“ [online <http://www.ardor.info/net.html>; přístup 12. 5. 2007]

Patnact-let-magnesie-litery. *CzechLit* [online]. *CzechLit*, 2016, 8.6.2016 [cit. 2022-03-21].
Dostupné z: [https://www.czechlit.cz/cz/feature/patnact-let-magnesie-litery//ŠANDA, Michal.
Petr Stančík: Pérák. In: *Portál české literatury* \[online\]. 26. 6. 2008 \[cit. 2021-12-03\].](https://www.czechlit.cz/cz/feature/patnact-let-magnesie-litery//ŠANDA, Michal. Petr Stančík: Pérák. In: Portál české literatury [online]. 26. 6. 2008 [cit. 2021-12-03].)

PEŇÁS, Jiří. Rozhovor s Petrem Stančíkem v Lidových novinách: Jde o přenesení koitu do úst.
Druhé město [online]. Brno: Druhé město, 7.5.2015 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
[https://www.druhemesto.cz/recenze/mlyn-na-mumie-nove
vydani?id=555ca25430b010757977968&fbclid=IwAR0JDR7X_j_nRQgrRdnbnCCX7JxS_
ODVolwW6ORGeNzpBK9mSjM-T8uel8](https://www.druhemesto.cz/recenze/mlyn-na-mumie-nove-
vydani?id=555ca25430b010757977968&fbclid=IwAR0JDR7X_j_nRQgrRdnbnCCX7JxS_
ODVolwW6ORGeNzpBK9mSjM-T8uel8)

Petr Stančík. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. Wikimedia Foundation, 2001-, 3. 12.
2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Stan%C4%8D%C3%ADk?fbclid=IwAR0uoPJXC6NmwtJ
mDLba2M8rlYEiW_V1W96Ec7DHLjWYage5zhLk_6ZUtvI](https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Stan%C4%8D%C3%ADk?fbclid=IwAR0uoPJXC6NmwtJmDLba2M8rlYEiW_V1W96Ec7DHLjWYage5zhLk_6ZUtvI)

Petr Stančík: autor [online]. *CzechLit* [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:
<https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-stancik-cz//>

POLÁČEK, Tomáš. „Do slušné hospody turistická chamrad' nepatří,“ říká spisovatel Petr Stančík v (NE)BLÁZNI [online]. In: 27.3.2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=79i8WkE_THs

SHÁNĚLOVÁ, Hanka. Petr Stančík: Těžko se dá vyjádřit procenty, kolik Stančíka je v mých knižních postavách. Radiožurnál [online]. 12.10. 2016 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: [https://radiozurnal.rozhlas.cz/petr-stancik-tezko-se-da-vyjadrit-procenty-kolik-stancika-je-v-mych-kniznich-6202376?player=on&fbclid=IwAR2hnuULr5Wav814HphF-](https://radiozurnal.rozhlas.cz/petr-stancik-tezko-se-da-vyjadrit-procenty-kolik-stancika-je-v-mych-kniznich-6202376?player=on&fbclid=IwAR2hnuULr5Wav814HphF-Dsq8g_fCsL22Ejd8WFnSk68SKR6LEzRCjf7Hwg#player)

[Dsq8g_fCsL22Ejd8WFnSk68SKR6LEzRCjf7Hwg#player](https://radiozurnal.rozhlas.cz/petr-stancik-tezko-se-da-vyjadrit-procenty-kolik-stancika-je-v-mych-kniznich-6202376?player=on&fbclid=IwAR2hnuULr5Wav814HphF-Dsq8g_fCsL22Ejd8WFnSk68SKR6LEzRCjf7Hwg#player)

ŠANDA, Michal. Petr Stančík: Pérák. In: *Portál české literatury* [online]. 26. 6. 2008 [cit. 2021-12-03].

Summary

This bachelor thesis deals with the analysis of the critical reception of the Czech writer Petr Stančík. The thesis is divided into three chapters. In the first part we focus on the contemporary culture of Czech literature and the changes that came after 1989. In this part we have tried to describe the personality and work of Petr Stančík, but also the generation of authors around him. In the second chapter, we have tried to define the concept of criticism and to list some basic ideas of important personalities in this field. Then we presented the development of literary criticism and its current form. We have also given examples of some contemporary literary critical periodicals. The third part, for us, was the most important, we tried to analyze the responses of Czech literary criticism to the works of Petr Stančík. We tracked the works he published from 2008 to 2021. The chapter is divided into several subchapters, according to the aspects of Petr Stančík's work that we have studied. The aspects we have looked at include, characters, setting and time, authorial style, themes and inspirational sources. Literary critics have praised the author's work with language and his masterful use of humour. Among other things, his elaboration of characters. In the final summary, we learn that each author's work is compared to his most successful *The Mlýn na mumie*.